

Møteinnkalling

Felles formannskap/planutvalgsmøte

Møtested: Rådhuset, Nygaardsgaten 16, formannskapssalen

Tidspunkt: 29.04.2010 kl. 09:00

Felles:

0900-1130: Byområdeplanen: Transport og tilgjengelighet
Kommuneplanens arealdel: Fylkesplanens rammer og forutsetninger for rullering av kommuneplanens arealdel.

1130-1200: Lunch

Formannskapet:

1200: FSK sakskart

Eventuelle forfall meldes til Yvonne Meidell, tlf. 69 30 62 82

e-post yvme@fredrikstad.kommune.no.

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

OBS Ta med bystyredokumentene 06.05.2010

Formannskapetets saker 62/10-67/10 trykkes ikke her, er inntatt i bystyredokumentene som sendes ut samtidig med denne innkallingen til formannskapet

Orienteringer:

- Brukerombudet v/brukerombud Bente Rekve
- Skolebruksplan v/oppvekstkonsulent Tor Ivar Strand

Sakliste

Sakene 60/10 – 61/10 avgjøres av formannskapet

	side
PS 60/10 Referatsaker	3
PS 61/10 Erstatning til Parviz Gholizad	7

Sakene 62/10 – 67/10 avgjøres av bystyret

PS 62/10 Brukerombudet - Årsmelding 2009	
PS 63/10 Kjøp av ny ismaskin til Stjernehallen	
PS 64/10 Salg av Kirkegaten 30 A	
PS 65/10 Vurdering av konkurranseutsetting av kommunens renholdstjenester	

PS 66/10 Skolebruksplan 2010 – 2020

PS 67/10 Konseptvalgutredning for transportsystemet i Nedre
Glommaregionen - Fredrikstad kommunes høringsuttalelse

Fredrikstad, 21.04.2010

Eva Kristin Andersen
ordfører

PS 60/10 Referatsaker

RS 4/10 Referat fra møte 25.03.2010 - 2014-gruppa

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2009/5560
Dokumentnr.: 5
Løpenr.: 35788/2010
Klassering: 420
Saksbehandler: Mona Sæterøy

Møtebok

Behandlet av Formannskapet	Møtedato 29.04.2010	Utvalgssaksnr. 61/10
--------------------------------------	-------------------------------	--------------------------------

Erstatning til Parviz Gholizad

Rådmannens innstilling

Rådmannen anbefaler formannskapet å fatte slikt vedtak:

1. Parviz Gholizad betales kr 92.000,- fra Fredrikstad kommune som erstatning og endelig oppgjør etter at han fikk medhold i sin klage i kommunens klageutvalg om at kommunen har sett bort fra kvalifikasjonskravene i utlysningsteksten ved tildeling av kommunalt driftstilskudd ved Gamlebyen Psykomotoriske institutt.
2. Beløpet utbetales innen 01.05.2010.
Beløpet dekkes over formannskapets disp.konto 1490-105001-1199 som etter det gjenstår med kr 488'.

Fredrikstad, 18.03.2010

Sammendrag

Saken omhandler at Klageutvalget i Fredrikstad kommune har gitt Parviz Gholizad medhold i sin klage om at han er blitt urettmessig forbigått ved tildeling av kommunalt driftstilskudd ved Gamlebyen Psykomotoriske institutt.

Hans advokat Terje Døvik har i den forbindelse fremmet et erstatningskrav på vegne av sin klient. Den 18.03.2010 ble det inngått en avtale om erstatning mellom Parviz Gholizad og Fredrikstad kommune med forbehold om politisk godkjenning.

Vedlegg

- Brev angående klage fra Parviz Gholizad av 15.01.2009 og 22.01.2009
- Brev fra kommunens klageutvalg til Parviz Gholizad av 23.06.2009
- Avtale mellom Parviz Gholizad og Fredrikstad kommune av 18.03.2010.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Tilsettingssak – Tildeling av driftsavtale 100 % psykomotorisk fysioterapeut av 16.12.2008
- Tilleggsopplysning fra virksomhetsleder til Klageutvalget av 16.02.2009
- Notat fra Advokat Helge Karlbom til Jarle Leknes-Kilmork
- Møtebok fra Klageutvalget av 11.06.2009
- Brev fra Advokat Terje Døvik

Saksopplysninger

1. Utlysning/ innstilling

Høsten 2008 ble det i lokalpressen og i Fysioterapeuten utlyst etter 100 % driftsavtale for fysioterapeut til Gamlebyen Psykomotoriske institutt.

I utlysningsteksten stod det:

"100 % driftstilskudd ledig i Fredrikstad kommune fra 01.01.2009. Driftsavtalen er tilknyttet Gamlebyen Psykomotoriske Fysioterapi, Kirkegata 29 a, Gamle Fredrikstad. Til stillingen søkes offentlig godkjent fysioterapeut som er spesialist i psykiatrisk og psykosomatisk fysioterapi. Det vektlegges erfaring fra psykiatrisk sykehuspraksis og privat praksis."

Det ble mottatt 4 søknader, og alle fire søkerne ble innkalt til intervju. Bare en søker var spesialist. De tre andre oppfylte de fleste av kravene og var tilstrekkelig nær spesialistgodkjenning til å kunne vurderes.

Etter utlysningen ble det også foretatt endringer i rammeavtalen mellom KS og NFF ASA 4313 som åpner for at kommunen kan øremerke 20 % av tidsbruken til spesifikke oppgaver. Kommunen ønsker at oppfølging av voldtatte som har henvendt seg til overgrepsmottaket skal tillegges som del av denne driftsavtalen. Dette ble alle søkerne ble informert om under intervjuet.

To av søkerne utpekte seg som best egnet. Laila Solum Hansen hadde lengst og mest relevant erfaring av søkerne og har arbeidet som fysioterapeut i psykiatrien i 28 år, med akutt og subakutt sykehuspraksis og spesialfysioterapeutstilling. Hun viste under intervjuet inngående kjennskap til alle sider ved fagfeltet og viste også til erfaring med overgrepsutsatte. Hun opplevdes som den best egnede til tildeling. Hun var ikke spesialist, men oppfyller innen kort tid kravene til å godkjennes av NFF.

Gholizad er den eneste som har spesialist-tittel, men har ikke samme dybde og fokus i erfaring. Innstilt ble:

- 1) Laila Solum Hansen
- 2) Parviz Gholizad

08.01.2009 ble Laila Solum Hansen tilskrevet og tildelt hjemmel av 100 % driftsavtale ved Gamlebyen Psykomotorisk Fysioterapi.

I brev av 15.01.2009 klager Parviz Gholizad på vedtaket til fordeling av driftstilskuddet. Klagen blir nærmere begrunnet i brev av 22.01.2009. Han klager på at tildelingen er feil vurdert og begrunnet med hensyn til kvalifikasjonskravene i utlysningsteksten. Han påpeker at han er den eneste søkeren som er offentlig godkjent fysioterapeut som er spesialist innen psykiatrisk og psykosomatisk fysioterapi. Han mener derfor at kommunen ikke har fulgt kompetansekravet til stillingen ved tildelingen av driftsavtalen, og at han skulle vært innstilt som nr 1 og ikke som nr 2. Han hentyder også til at det er forhold som kan tyde på at han kan ha blitt diskriminert som søker ved at hans språklige ferdigheter ikke er gode nok.

Virksomhetsleder Stein Arne Rimehaug besvarer klagen og opplyser om at saken vil bli videresendt til behandling i kommunens klageutvalg. Klageutvalget ved Jarle Leknes-Kilmork lar seg bistå ved at saken også blir belyst juridisk ved advokat Helge Karlbom ved kommunens juridiske avdeling.

2. Klageutvalgets vurdering:

Tildeling av driftstilskudd vil for den enkelte fysioterapeut langt på vei oppfattes som en tilsettingssak ved at det er en åpen konkurranse mellom interesserte, hvor den best kvalifiserte får fortrinn og derfor bør man gå fram på lignende måte som ved ansettelse i faste stillinger.

Selv om det legges opp til en fremgangsmåte som ved tilsettingssaker ved man skal benytte kvalifikasjonsprinsippet, så er det likevel slik at denne type saker i forvaltningsmessig sammenheng ikke skal betraktes som tilsettingssaker. Vedtakene i slike saker er å anse som enkeltvedtak, og i motsetning til tilsettingssaker er det klagerett på slike vedtak.

Kvalifikasjonsprinsippet innebærer at man søker å finne frem til den av søkerne som etter en skjønnsmessig helhetsvurdering anses som best kvalifisert. Ved vurderingen tas det utgangspunkt i kvalifikasjonskravene som er fastsatt i utlysningsteksten.

Advokat Helge Karlbom skriver i sin redegjørelse at det er vanskelig å se at den vurderingen kommunen har gjort i denne tildelingssaken er i overensstemmelse med kommunehelseslovens § 4-2 (faglig best skikket) og teksten i utlysningen, og han konkluderer med at Gholizad på urettmessig måte er blitt forbigått i konkurranse, og at denne form for saksbehandling bryter med kravene til god forvaltningsskikk.

Karlbom skriver videre at det er egnet til å svekke tilliten til en riktig og rettfærdig utvelgelsesprosess dersom det offentlige ser bort fra de kvalifikasjonskrav som er angitt i utlysningsteksten og velger en som ikke oppfyller alle disse. Dette kunne vært unngått ved å utlyse på nytt med endret utlysningstekst slik at kravet om spesialkompetanse var et "bør" krav og ikke et "må" krav.

Med bakgrunn i redegjørelsen fra advokat Helge Karlbom fatter klageutvalget vedtak den 11.06.2009 om at Klager gis medhold i sin klage i det kommunen har sett bort fra kvalifikasjonskravet i utlysningsteksten ved tildelingen av driftstilskuddet ved Gamlebyen Psykomotoriske institutt. Gholizad var eneste søker med de formelle kvalifikasjonskrav, men ble likevel forbigått og innstilt som nr 2.

På bakgrunn av konklusjonen Karlbom har kommet til, anser han det ikke nødvendig å ta stilling til de øvrige forhold Gholizad påpeker i sin klage, hvor han hentyder til at det er forhold som kan tyde på at han kan ha blitt diskriminert som søker ved at hans språklige ferdigheter ikke er gode nok.

Spørsmålet blir så hvilken følger denne feilen eller forbigåelsen skal få for saken og for klageren. Det er ingen automatikk at en feil som denne innebærer at vedtak blir ugyldig. Laila Solum Hansen som ble tildelt driftstilskuddet, kan på ingen måte klandres for situasjonen som er oppstått, og den feilen som kommunen har begått kan da ikke medføre at vedtaket ansees som ugyldig. Det mest nærliggende vil være at Gholizad vil ha krav på erstatning fra kommunen for eventuelle økonomiske konsekvenser som feilen har hatt. Saksbehandlingsfeil fra kommunens side gir grunnlag for erstatning.

3. Erstatningskrav/forlik:

Parviz Gholizad sin advokat, Terje Døvik, har i denne forbindelse fremmet et erstatningskrav på vegne av sin klient i brev av 27.11 2009.

Primært ønsker Gholizad å arbeide i Fredrikstad (han arbeider i Oslo) og at det utlyses et nytt driftstilskudd med krav om spesialisering innen psykiatrisk og psykosomatisk fysioterapi. Sekundært; Erstatning for økonomiske tap der det beregnes kostnader til reise t/r Oslo, kr 35.607,- diett, kr 600,- pr uke, samt tapt arbeidstid som blir beregnet til kr 305.100,- for innværende år. I tillegg legges det til grunn i kravet at det foreligger brudd på diskrimineringslovens § 4, og med dette kreves i tillegg krav for ikke-økonomisk tap på kr 40.000,-. Terje Døvik viser videre til en Høyesterettssak der tildelte erstatning ble kr 250.000,-.

Den 18. Mars i år ble det gjort en avtale mellom Parviz Gholizad og Fredrikstad kommune om et endelig oppgjør med forbehold om politisk godkjenning i Fredrikstad kommune.

Partene ble enige om at Fredrikstad kommune betaler kr 92.000,- til Parviz Gholizad innen 01.05.2010. Av dette utgjør kr 30.000,- oppreisning for det omdømmetap Gholizad har vært utsatt for, resten dekker hans økonomiske tap som følge av reiseutgifter i mer enn ett år. Etter dette har partene ikke mer å kreve av hverandre i dette sakskomplekset. Gholizad forplikter seg også med dette å ikke forfølge saken videre i forvaltningsapparatet eller i domstolene. Avtalen er fremkommet mellom Parviz Gholizad sin advokat Terje Døvig og kommuneadvokat Helge Karlbom. Helge Karlbom har imidlertid kun fullmakt til å forhandle inntil kr 50.000,-, og avtalen er følgelig opprettet med forbehold om politisk godkjenning.

Økonomiske konsekvenser

Utbetaling av erstatning med kr 92.000,-.

Ansattes medbestemmelse

Ikke aktuelt

Vurdering

Klageutvalget i Fredrikstad kommune har gitt Parviz Gholizad medhold i sin klage om at han er blitt urettmessig forbigått ved tildeling av kommunalt driftstilskudd ved Gamlebyen Psykomotoriske institutt. Kommunen har sett bort fra kvalifikasjonskravene i utlysningsteksten.

Ved å betale Parviz Gholizad kr 92.000,- som erstatning og endelig oppgjør,, forplikter Gholizad seg til ikke å forfølge saken videre i forvaltningsapparatet eller i domstolene. I forhold til kravene framsatt av Gholizads advokat i brev av 27.11.2009, er dette en betydelig redusert kostnad å betale.

Klageren påstår i sin klage også at han er blitt etnisk diskriminert. Det er fortsatt grunnlag for å kunne gå videre med dette enten via rettsapparatet eller via Sivilombudsmannen. Ved å utbetale ham erstatning med kr 92.000,-, forplikter Gholizad seg også til ikke å forfølge saken videre.

Det anbefales at avtalen mellom Parviz Gholizad og Fredrikstad kommune av 18.03.2010 vedtas og at Parviz Gholizad betales kr 92.000,- i erstatning innen 01.05.2010.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2010/3503
Dokumentnr.: 2
Løpenr.: 44476/2010
Klassering: 033
Saksbehandler: Eva Kristin Andersen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Formannskapet	29.04.2010	62/10
Bystyret	06.05.2010	47/10

Brukerombudet - Årsmelding 2009

Innstilling

Ordføreren anbefaler formannskapet å gi slik innstilling til bystyret:
Brukerombudets årsmelding 2009 tas til etterretning. Årsmeldingen oversendes sosial- og omsorgsutvalget som gjør en nærmere vurdering av brukerombudets anbefalinger.

Fredrikstad, 12.04.2010

Vedlegg

- 1 Brukerombudet - Årsmelding 2009

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2010/4616
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 36196/2010
Klassering: 208/1391
Saksbehandler: Hilde Garfelt

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Teknisk utvalg	27.04.2010	13/10
Formannskapet	29.04.2010	63/10
Bystyret	06.05.2010	48/10

Kjøp av ny ismaskin til Stjernehallen

Rådmannens innstilling

Rådmannen anbefaler teknisk utvalg å avgi slik innstilling til formannskapet:

1. Det bevilges inntil 1 500 000 kroner til innkjøp av ny ismaskin i Stjernehallen.
2. Investeringen finansieres fra fritt investeringsfond UK2004.
3. Inntekter fra salg av gammel ismaskin tilføres fritt investeringsfond UK2004.

Fredrikstad, 07.04.2010

Sammendrag

Ismaskinen i Stjernehallen ble innkjøpt i 1994. Den er nå ikke driftssikker nok til at det kan planlegges mesterskap og større arrangementer i hallen. Rådmannen anbefaler at det blir kjøpt inn ny maskin og at investeringen finansieres fra fritt investeringsfond UK2004.

Vedlegg

Ingen.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen.

Saksopplysninger

Ismaskinen i Stjernehallen er driftsmessig utstabil. Maskinen ble innkjøpt i 1994. Ismaskinen ble renoveret i 1994 (da hallen ble bygget ut). Hittil i år har maskinen hatt to stopp som har ført til at kamper og trening har blitt avlyst.

Det har vært utført flere reparasjoner, men driftssikkerheten er nå ikke god nok til at det kan planlegges mesterskap og større arrangementer i hallen.

Det blir sendt TV-overføringer fra Hockeykamper i Stjernehallen. Ved TV-overføringer er det krav om at arrangøren kan garantere tilfredsstillende driftssikkerhet for sitt anlegg. For arrangering av sluttspill i serien stilles også krav til driftssikkerhet. Driftssikkerhet for anlegget i Stjernehallen er i dag ikke godt nok til å tilfredsstillende disse kravene.

Kjøp av ny maskin innebærer en investering på ca 1,5 millioner kroner. Totalrenovering av maskinene vil koste 500 – 600 tusen kroner. Totalrenovering gir ingen garanti. Etter en totalrenovering vil levetiden for maskinene være betydelig kortere enn levetiden for en ny maskin. Ved kjøp av ny maskin vil den gamle maskinen bli solgt.

En ny ismaskin vil gi bedre funksjonalitet enn den maskinene man nå har. Ny maskin vil kreve mindre tid til vedlikehold av isen, noe som betyr mer disponibel halldid.

Dersom det settes av midler til ny ismaskin vil det bli innhentet tilbud og kjøpt inn ny maskin for levering i løpet av høsten 2010.

Økonomiske konsekvenser

Kjøp av ny ismaskin krever en investering på ca 1,5 millioner kroner. Gammel maskin vil bli solgt. Inntekter ved salg av gammel maskin foreslås tilført fritt investeringsfond.

Ansattes medbestemmelse

Ikke relevant.

Vurdering

En driftssikker ismaskin er en forutsetning for å ha større arrangementer og mesterskap i Stjernehallen. Ismaskinen som ble innkjøpt i 1994 er nå ikke driftsmessig stabil nok til at det er forsvarlig å planlegge mesterskap og større arrangementer. Rådmannen anbefaler innkjøp av ny maskin fremfor totalrenovering. Investeringen anbefales finansiert fra fritt investeringsfond UK2004.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2009/10050
Dokumentnr.: 4
Løpenr.: 39198/2010
Klassering: 302/128
Saksbehandler: Hilde Garfelt

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Teknisk utvalg	27.04.2010	14/10
Formannskapet	29.04.2010	64/10
Bystyret	06.05.2010	49/10

Salg av Kirkegaten 30 A

Rådmannens innstilling

Rådmannen anbefaler teknisk utvalg å avgi slik innstilling til formannskapet:

1. Kirkegaten 30A selges til Balaklava eiendom AS for 800.000 kroner.
2. Netto salgsinntekt etter fradrag for kostnader avsettes til kommunens frie investeringsfond UK2004.

Fredrikstad, 05.04.2010

Sammendrag

Vinmonopolets lager i Gamlebyen, Kirkegaten 30A, blir ledig når Vinmonopolet flytter ut av Gamlebyen. Bystyret har vedtatt at eiendommen skal selges. Saken kommer tilbake til ny behandling fordi rådmannen foreslår å selge eiendommen til takst til en bestemt kjøper i stedet for gjennom megler på det åpne marked. Balaklava eiendom har henvendt seg til kommunen med ønske om å få kjøpe eiendommen til takst. For å få en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommene mht. næringsutvikling, foreslår rådmannen at eiendommen selges til Balaklava eiendom til takst, for 800.000 kroner.

Vedlegg

- 1 Kirkegaten 30A - gnr 302 bnr 128 - kjøp av eiendom

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

2. Verditakst Kirkegata 30A. Ingeniør Bjørn Hals, 19.08.2009.
3. Salg av bygg. BST sak 52/09, behandlet 18.06.2009.

Saksopplysninger

Bystyret vedtok i juni 2009 at Kirkegaten 30 A, gnr 302 bnr 128, skal selges. Kirkegaten 30 A er utleid som lager for Vinmonopolet i Gamlebyen og blir ledig når Vinmonopolet om kort tid flytter ut av Gamlebyen. Bystyrets gjorde også vedtak om at det skulle brukes ekstern megler ved salget, noe som normalt vil bety at eiendommen skal legges ut for åpent salg.

Balaklava eiendom har henvendt seg til kommunen med ønske om å få kjøpe eiendommen til takst (vedlegg 1). Balaklava eiendom har uteservering i bakgården i Kirkegaten 30. Balaklava eiendom fremholder at Kirkegaten 30 A vil passe godt inn i planer for videre ekspansjon i Gamlebyen.

Det er tilgang til Kirkegaten 30A fra bakgården i Kirkegaten 30. Bygget har også vann og avløp fra Kirkegaten 30.

Eiendommen ble taksert av uavhengig takstmann sommeren 2009. Verditakst ble utført i henhold til Norges takseringsforbunds regler og takst ble fastsatt lik markedsverdi på 800.000 kroner.

Økonomiske konsekvenser

Salgsinntekt avsettes til fritt investeringsfond.

Ansattes medbestemmelse

Ikke relevant.

Vurdering

Det har vært vurdert å legge ut lageret for salg hos eiendomsmegler samtidig som Vin-monopolet selger sitt bygg. Rådmannen ser det imidlertid som ønskelig at Balaklava eiendom får mulighet til å la Kirkegaten 30A inngå i planer for ekspansjon i Gamlebyen. Rådmannen anbefaler derfor at Balaklava eiendom får kjøpt Kirkegaten 30A til takst.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2009/17923
Dokumentnr.: 3
Løpenr.: 33234/2010
Klassering: 614
Saksbehandler: Hilde Garfelt

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Administrasjonsutvalget	27.04.2010	13/10
Teknisk utvalg	27.04.2010	17/10
Formannskapet	29.04.2010	65/10
Bystyret	06.05.2010	50/10

Vurdering av konkurranseutsetting av kommunens renholdstjenester

Rådmannens innstilling

Rådmannen anbefaler teknisk utvalg å gi slik innstilling til formannskapet:

1. Renholdstjenesten ved tre kommunale bygg konkurranseutsettes. Rådmannen velger ut byggene.
2. Kommunen deltar ikke i egen anbudskonkurranse.

Fredrikstad, 20.04.2010.

Sammendrag

I saken redegjøres for sentrale momenter ved vurdering av konkurranseutsetting av renholdstjenester. Det blir deretter gjort en vurdering av mulig konkurranseutsetting av renhold i Fredrikstad kommune. Renholdstjenesten i Fredrikstad ble sentralisert i 2002/2003 og har vært gjennom en effektiviseringsprosess med betydelig nedbemanning. Konkurranseutsetting av alt kommunalt renhold vil medføre betydelige kostnader til å utarbeide anbudsgrunnlag og å følge opp kontrakter. Det er lite sannsynlig at konkurranseutsetting vil gi innsparinger som er større enn kostnadene som følger av konkurranseutsetting. Samtidig konkurranseutsetting av alt renhold vil innebære en betydelig risiko for uønskede effekter.

Dersom kommunen skal delta i egen anbudskonkurranse krever gjeldende EØS-regelverk at renholdsavdelingen organiseres som eget selskap. Rådmannen legger til grunn at hensikten med konkurranseutsetting er å sikre en kostnadseffektiv tjenesteproduksjon og fraråder konkurranseutsetting av hele kommunens renholdsvolum.

Delvis konkurranseutsetting gir mulighet til benchmarking og fortsatt oppfølging av egne renholdskostnader. Det anbefales konkurranseutsetting av renhold ved tre utvalgte kommunale bygg. Det anbefales ikke at kommunen deltar i egen anbudskonkurranse.

Vedlegg

1. Oversikt over konkurranseutsetting av renhold i en del andre kommuner.
2. Konkurranseutsetting av kommunale tjenester. Notat fra kommuneadvokaten, mars 2010.
3. Høringsuttalelse fra Fagforbundet. 19.04.2010.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

4. Vurdering av konkurranseutsetting av renhold på en skole. Bystyret, sak 10/10, behandlet 11.02.2010.
5. Konkurranseutsetting i Drammen kommune. Econ-rapport nr 2008-069, utarbeidet for Drammen kommune.
6. Konkurranseutsetting i Sandnes kommune. Status, erfaringer og strategi. Saksfremlegg. Rådmannen i Sandnes, 22.10.2008.

Saksopplysninger

- Bakgrunn for saken

Vurdering av konkurranseutsetting av renholdstjenester inngår både i kommunens handlingsplan for 2009-2012 og i handlingsplanen for 2010-2013. I handlingsplanen for 2009-2012 ble det fastsatt at man skal *"sikre at kommunen er konkurransedyktig ved å vurdere konkurranseutsetting eller kjøp av tjenester i forhold til [...] renholdstjenesten på en skole"*.¹ I Handlingsplan 2010-2013 har administrasjonen fått i oppdrag å *"utarbeide tilstrekkelig grunnlag for at dagens renholdstjeneste kan vurderes konkurranseutsatt"*.²

Sak om vurdering av konkurranseutsetting av renhold på én skole ble lagt frem i januar i år. Saken inneholdt vurdering av konkurranseutsetting av renholdet ved Gressvik ungdomsskole. Bystyrets gjorde følgende vedtak:

1. *Renhold ved Gressvik ungdomsskole konkurranseutsettes ikke.*
2. *Vurdering av konkurranseutsetting av renhold ved Gressvik ungdomsskole sees i sammenheng med bystyrets bestilling hvor hele renholdstjenesten skal vurderes.*

På bakgrunn av dette legger rådmannen nå frem sak med vurdering av mulig konkurranseutsetting av renholdstjenester. Saken inneholder utredning av en del sentrale forhold - og rådmannens vurderinger. Detaljerte planer for (mulig) konkurranseutsetting og eventuelle organisasjonsmessige tilpasninger inngår ikke i saken. Hvis kommunen skal delta som tilbyder i egen anbuds konkurranse må det også utredes, planlegges og gjøres vedtak om opprettelse av selskap/enhet som kan delta i anbuds konkurranse.

Saksutredningen er gjort over et forholdsvis begrenset tidsrom og det har derfor vært begrenset mulighet til erfaringsinnhenting for sammenligninger mellom privat og kommunalt renhold. Det er tatt uformell kontakt med eiendoms/renholdsavdelinger i en del større kommuner (ASSS-kommunene), med Halden kommune og med Østfold fylkeskommune, med spørsmål om omfang av og erfaringer med konkurranseutsetting av renhold. Oversikt over svar er gitt i vedlegg 1. Videre har kommuneadvokaten utarbeidet notat som drøfter en del sentrale problemstillinger ved konkurranseutsetting av kommunale tjenester (vedlegg 2).

- Konkurranseutsetting som virkemiddel for effektiv tjenesteproduksjon

Konkurranseutsetting er et av virkemidlene som kan brukes for å sikre effektiv tjenesteproduksjon i offentlig sektor. Store deler av virksomheten innen teknisk sektor i kommunen er konkurranseutsatt. Det blir i stort omfang kjøpt håndverks- og konsulenttjenester fra private leverandører i stedet for å ha egne ansatte til å utføre oppgaver. Eksterne firmaer blir brukt i alle større utbyggingsprosjekter. Deler av renovasjonstjenesten (område Rolvsøy) er også konkurranseutsatt.

¹ Vedtatt handlingsplan 2009-2012, oppdatert etter bystyrets behandling. Side 45.

² Handlingsplan 2010-2013, innstilling til formannskapet, side 11 og vedtatte endringer/verbalforslag til formannskapets innstilling.

Det er flere grunner til at tjenesteproduksjon i teknisk sektor er konkurranseutsatt:

- Det er behov for kompetanse som det er vanskelig eller lite hensiktsmessig å etablere blant egne ansatte.
- Oppdragene er av en størrelse som gjør at man er avhengig av å kjøpe inn tjenester.
- Oppdragsmengden varierer. Eksterne tjenester kjøpes når man trenger dem.
- Det finnes et etablert marked hvor man kan dra nytte av konkurranse innen markedet.
- Deler av et tjenestoområde konkurranseutsettes for sammenligning med kostnadsnivå for egen tjenesteproduksjon (renovasjon).

Tjenester som er konkurranseutsatt i teknisk sektor er altså konkurranseutsatt både ut fra en vurdering om at det vil være lite hensiktsmessig, vanskelig eller umulig for kommunen å utføre oppdragene selv – og at man kan dra nytte av å kjøpe tjenester i et marked med konkurranse.

Kostnader for tjenesteproduksjon kan (noe forenklet) deles inn i to typer kostnader: Produksjonskostnader og transaksjonskostnader. Produksjonskostnader er kostnader knyttet til selve utførelsen av tjenesten. Transaksjonskostnader er kostnader knyttet til overføring av oppgaver mellom ulike enheter. Ved kjøp av tjenester er transaksjonskostnader knyttet til utarbeidelse av anbudsgrunnlag, kontraktforhandlinger, oppfølging av kontrakter, kontraktbrudd og lignende. Ved egen produksjon av tjenester vil transaksjonskostnadene normalt være lavere enn ved kjøp av tjenester. Ut fra et økonomisk resonnement er det fornuftig å kjøpe tjenester i markedet dersom reduksjonen i produksjonskostnader kan forventes å bli større enn økningen i transaksjonskostnader.

- Konkurranseutsetting av renholdstjenester

For renholdstjenester vil det normalt ikke være behov for å kjøpe kompetanse som ikke finnes i egen organisasjon. Det er riktignok behov for å kjøpe tjenester for utarbeidelse av renholdsplaner og lignende, men for gjennomføring av normalt renhold er det ikke behov for kjøp av eksternt kompetanse. Oppdragsmengden er forholdsvis stabil og det er dermed lite behov for å kjøpe tjenester for å håndtere varierende oppdragsmengde.

Sentralt i vurdering av konkurranseutsetting av renholdstjenester blir da muligheten for å dra nytte av konkurranse i et etablert marked. For renholdstjenester finnes et marked med private leverandører som kan forventes å delta i konkurranse om renholdsoppdrag. Spørsmålet blir så om man ved konkurranseutsetting kan forvente å få en reduksjon av produksjonskostnadene som er større enn økningen i transaksjonskostnader ved å kjøpe renholdstjenester eksternt. Videre kan det vurderes om det er hensiktsmessig å konkurranseutsette deler av tjenesten for sammenligning av kostnadsnivå.

- Kostnader ved konkurranseutsetting

Konkurranseutsetting av renholdstjenester forutsetter at det utarbeides anbudsgrunnlag basert på en renholdsplan, med nøyaktig angivelse av renholdsareal, fastsettelse av kvalitetsindikatorer og valg av ønsket standard på renhold. Det vil være nødvendig å kjøpe konsulent tjenester (også konkurranseutsatt anskaffelse) for å utarbeide renholdsplaner og anbudsgrunnlag. Kostnader for utarbeidelse av slike planer avhenger av hvor god dokumentasjon man har for arealer og renholdsfrekvenser. Fredrikstad kommune har generelt dårlig dokumentasjon av renholdsarealet og det vil derfor være ressurskrevende å utarbeide tilstrekkelig grunnlag for konkurranseutsetting.

Omfanget av kjøp av eksterne tjenester vil også avhenge av hvor stort renholdsvolum som skal dokumenteres samtidig. Et anslag for omfanget av kostnader til utarbeidelse av renholdsplaner og anbudsgrunnlag er gitt under vurderinger.

- Sammenligning av kostnadsnivå for renholdstjenester

Kostra-tall kan ikke brukes til sammenligning av renholdskostnader. Renholdskostnader inngår i rapportering av kostnader for eiendomsforvaltning, men blir ikke rapportert slik at renholdskostnader kan skilles fra andre kostnader til eiendomsforvaltning.

Lønnsnivået i private renholdsbedrifter med tariffavtale vil normalt ligge på linje med lønnsnivået i kommunal sektor, men pensjonsrettighetene vil som regel være bedre for offentlig ansatte. Renholdsbedrifter som leier inn arbeidskraft kan operere med noe lavere lønnsnivå, men det er vanlig at man ved konkurranseutsetting av offentlige renholdsoppdrag stiller krav til at bedriftene skal ha tariffavtale for de ansatte.

INSTA 800 er en standard for renhold som brukes til vurdering av renholdskvalitet. Ved konkurranseutsetting av renhold bør det i anbudsgrunnlag fastsettes både antall kvadratmeter som skal rengjøres og såkalte kvalitetsprofiler for ulike typer rom. Valg av kvalitetsprofil for renholdet vil ha stor betydning for kostnadene. Det må også avsettes ressurser til oppfølging og kontroll av renholdsleveransen. I kostnader for kommunalt renhold inngår normalt kostnader til papir og renholdsartikler. Periodisk renhold (hovedrengjøring) vil normalt også inngå. Denne type kostnader kommer normalt i tillegg ved oppgitte kostnader for renhold fra private leverandører.

I tillegg til lønnsnivå og hva som inngår i kostnadene vil renholdskostnader være avhengig renholdsmetoder og effektivitetskrav (renholdsareal per time), renholdsfrekvenser (hvor ofte arealer blir rengjort) – kvalitetsprofil/standard på renholdet. Fredrikstad kommunes renholdsavdeling opererer for 2009/2010 med en renholdskostnad på 358 kr/kvm for barnehager og 182 kr/kvm for skoler. Timepriser er kalkulert til i overkant av 240 kr/time, noe som er på nivå med det man normalt beregner for privat renhold. Fra Drammen kommune er det blitt oppgitt at man der regner med en renholdskostnad for 2010 på 364 kr/kvm for barnehager og 187 kr/kvm for skoler for konkurranseutsatt renhold. Tidsrammen for saksutredningen har ikke gitt rom for kontroll av mulige ulike forutsetninger for disse kostnadsberegningene – og hvilken renholdskvalitet som ligger til grunn for kostnadene.

- Egen deltakelse i anbudskonkurranse og forbudet mot offentlig støtte

Ved eventuell konkurranseutsetting av renhold må det tas stilling til om kommunen selv skal delta i anbudskonkurranse om renholdsoppdrag. EØS-avtalens forbud mot statsstøtte krever at den del av kommunen som inngir bud er skilt ut fra kommunens øvrige virksomheter. Dersom kommunen skal delta må det sikres at eventuelle internbud fullt ut vil reflektere kostnadene ved å yte tjenesten. Problemstillingen er belyst i notat fra kommuneadvokaten (vedlegg 2).

Kommuneadvokatens anbefaling er at kommunal virksomhet som skal gi internbud i konkurranser bør være organisert i en selvstendig juridisk enhet. En selvstendig juridisk enhet kan være et AS, et ANS, et interkommunalt selskap eller en stiftelse. Kommunalt foretak (KF) er ikke en selvstendig juridisk enhet, men kan i noen tilfeller være en mulighet.

- Forholdet til de ansatte

I arbeidsmiljølovens kapittel 16 er det gitt regler om overføring av virksomhet og bestemmelser om hvordan arbeidsgiver skal gå frem i forhold til de ansatte. Noe forenklet betyr reglene at både ved mulig etablering av eget selskap som skal gi internbud – og dersom en større del av kommunens renhold overtas av private – vil det normalt skje en virksomhetsoverdragelse hvor arbeidsgiveransvaret for de ansatte overføres til ny arbeidsgiver. De ansatte vil ha rett til å beholde sine lønns- og arbeidsvilkår i gjeldende tariffperiode. Reglene er nærmere omtalt i notat fra kommuneadvokaten (vedlegg 2).

- Erfaringer fra andre kommuner

Det er sendt forespørsel til større bykommuner med spørsmål om erfaringer med konkurranseutsetting av renhold. Oversikt over hvilke kommuner som har oppgitt at de har konkurranseutsatt hele eller deler av renholdsvolumet er vedlagt (vedlegg 1).

Drammen kommune har konkurranseutsatt alt renhold. Sandnes kommune har hatt noen grad av konkurranseutsetting, men har gått tilbake til renhold hovedsakelig i egen regi. Flere kommuner har en kombinasjon av konkurranseutsatt renhold og renhold i egen regi. Tidsrammen for saksutredningen har ikke gitt rom for oppfølgingsspørsmål og utdyping av tilbakemeldingene.

- Effektivisering av renhold i Fredrikstad kommune

I Fredrikstad kommune utføres så å si alt renhold med egne ansatte. Renholdstjenester blir kun kjøpt inn der det er behov for spesialkompetanse, som ved tiltak etter vannlekkasjer eller spesielle oppdrag i kommunale boliger.

Renholdstjenesten har siden 2002/2003 vært sentralisert. Alle kommunale renholdere er knyttet til renholdsavdelingen ved Bygg og eiendom. Avdelingen utfører alt renhold ved kommunale bygg, idrettshaller, kino og ved fellesarealer i kommunale boliger. Renholdsavdelingen hadde ved årsskiftet 191 ansatte som representerte 141,2 årsverk.

Renholdstjenesten i Fredrikstad kommune har gjennomgått en betydelig omstilling etter etablering av sentral renholdsavdeling. I løpet av 2002/2003 ble det gjennomført nedbemanning med 20 årsverk. Ny nedbemanning ble gjennomført i 2009, med en reduksjon på 16,25 årsverk. I løpet av 2010 er bemanningen planlagt redusert med ytterligere 1 årsverk. Nye renholdsmetoder er tatt i bruk, renholdsfrekvenser er redusert og hver renholder rengjør et større areal enn tidligere.

Ved vurdering av konkurranseutsetting av renhold ved Gressvik ungdomsskole ble renholdet på skolen vurdert av ekstern konsulent i 2009. Renholdet ved skolen ble vurdert som kvalitetsmessig godt. Det ble beregnet at akseptabelt bemanningsnivå for renhold på Gressvik ungdomsskole er 2,93 årsverk. Renholdsbehandling for Gressvik ungdomsskole er nå 2,6 årsverk, det vil si 0,33 årsverk under beregnet nivå.

For en del år tilbake var "kommunal standard for renhold" ca 135 kvm per time. Renholdere ved Gressvik ungdomsskole rengjør nå 236 kvm – eller fire klasserom – per time. Renholdsbehandling ved øvrige skoler ligger på samme nivå som ved Gressvik ungdomsskole.

Økonomiske konsekvenser

Konkurranseutsetting av renhold vil bety økonomiske innsparinger dersom man ved konkurranseutsetting får en reduksjon av produksjonskostnader som er større enn økningen i transaksjonskostnader ved å kjøpe renholdstjenester eksternt.

Renholdskostnader i kommunen er i størrelsesorden 60 millioner kroner og selv små prosentvise innsparinger kan gi store kostnadsreduksjoner. En innsparing på 2 % vil gi en kostnadsreduksjon på 1,2 millioner kroner. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til sannsynligheten for innsparinger – og det vil også være en risiko for at renholdskostnadene kan øke.

Ansattes medbestemmelse

Det har vært avholdt drøftingsmøte med tillitsvalgte. Tillitsvalgte er ikke enige i rådmannens anbefalinger. Tillitsvalgte viser blant annet til bystyresak 10/10 hvor renholdet ved Gressvik ungdomsskole ble vurdert som kostnadseffektivt og hvor bystyret ga sin tilslutning til at renholdet ved skolen ikke konkurranseutsettes. Høringsuttalelse fra Fagforbundet følger som vedlegg (vedlegg 3).

Tillitsvalgte har deltatt ved vurdering av konkurranseutsetting ved Gressvik ungdomsskole og har deltatt i felles samarbeidsforum for utredning av saker om konkurranseutsetting av

renhold, konkurranseutsetting av sykehjem, vurdering av kommunalt foretak for boliger og vurdering av kommunalt foretak for kjøkkentjenesten.

Dersom hele eller deler av renholdet skal konkurranseutsettes må et utarbeides en egen plan for gjennomføring av konkurranseutsetting og eventuelle organisasjonsmessige tilpasninger. Ved (mulig) utarbeidelse av slik plan vil det bli gjennomført lokale drøftinger med tillitsvalgte.

Vurdering

- Muligheten for kostnadsreduksjon ved konkurranseutsetting av renholdstjenesten

Ved etableringen av sentral renholdsavdeling i 2002/2003 hadde Fredrikstad kommune et betydelig potensial for effektivisering av renholdstjenesten. Etter etablering av sentral renholdsavdeling er det gjennomført omfattende effektivisering og nedbemanning. Det er nærliggende å konkludere med at effektiviseringspotensialet man hadde i 2002 er tatt ut gjennom de omstillingsprosesser som er gjennomført.

Dersom Fredrikstad kommune hadde konkurranseutsatt renholdstjenesten i 2002 er det grunn til å tro at private ville ha levert langt mer kostnadseffektive renholdstjenester enn det kommunen den gang hadde – og at man i ettertid hadde kunnet vise til betydelige innsparinger ved konkurranseutsetting.

Dersom konkurranseutsetting av renholdstjenesten skal gi innsparinger i dag er det en forutsetning at private kan levere mer effektive renholdstjenester enn kommunen – og at innsparingen vil overstige transaksjonskostnadene ved konkurranseutsetting. Ut fra de forhold som er redegjort for i saksfremstillingen finner Rådmannen det lite sannsynlig at det i dag er potensial for innsparinger som er større enn økningen i transaksjonskostnader som en konkurranseutsetting vil medføre.

- Kostnader ved konkurranseutsetting av renholdstjenester

Ved vurdering av renhold ved Gressvik ungdomsskole ble det kjøpt eksterne tjenester for å lage renholdsplan og beregne renholdsressurser. Kostnaden for konsulenttjenesten var 20.000 kroner. Ved eventuell konkurranseutsetting av hele renholdstjenesten må det utarbeides tilsvarende grunnlag for 30 skoler – en utgift på rundt 600.000 kroner for skolebygg – noe som tilsvarer ca 1 % av totale årlige renholdskostnader (for alle bygg). I tillegg kommer kostnader til renholdsplaner for barnehager, sykehjem, administrasjonsbygg og andre kommunale bygg. Det må samtidig påpekes at renholdsplaner og dokumentasjon av renholdsareal også er ønskelig for kostnadsoppfølging av eget renhold.

Samtidig konkurranseutsetting av hele renholdsvolumet vil sannsynligvis også forutsette kjøp av tjenester for utarbeidelse av selve anbudsgrunnlaget. Ut fra dette er kostnad for samtidig konkurranseutsetting av alt renhold – for renholdsplaner og anbudsgrunnlag - anslått til å være i størrelsesorden 1 ½ til 2 millioner kroner. Ved konkurranseutsetting vil det videre være nødvendig å ha egen innkjøps- og renholdskompetanse for oppfølging av renholdsleveranser fra private. Fra Bærum kommune er det antydnet årlige kostnader i størrelsesorden 1 – 1½ million kroner.

- Konkurranseutsetting og renholdskvalitet

Konkurranseutsetting blir av mange forbundet med dårlig kvalitetsmessig renhold. Useriøse aktører og kvalitetsmessig dårlig renhold blir ofte oppgitt som grunn til ikke å konkurranseutsette renhold. Et kvalitetsmessig godt renhold kreves oppfølging og kontroll. For å oppnå et kvalitetsmessig godt renhold ved konkurranseutsetting er det nødvendig at det settes klare krav til renholdsleveranser og etableres gode rutiner for oppfølging. Ved kjøp av renholdstjenester fra private må det påregnes mer bruk av ressurser til oppfølging og kontroll enn ved bruk av egne ansatte.

- Arbeidsgiveransvaret

Det er en forutsetning at ansattes rettigheter i forhold til inngåtte avtaler vil ivaretas ved eventuell virksomhetsoverdragelse som følge av konkurranseutsetting. Det er likevel grunn til å peke på hvilke signaler en mulig konkurranseutsetting kan gi til ansatte og ansattes organisasjoner, både i og utenfor renholdsavdelingen. Kommunalt ansatte renholdere i Fredrikstad kommune har deltatt i en omfattende nedbemanningsprosess og har utvist stor lojalitet overfor sin arbeidsgiver. Ansattes organisasjoner ønsker at renholdere skal forbli kommunalt ansatte. Dersom renholdsansatte - etter den prosess som er gjennomført og med de resultater som er dokumentert - skal gå inn i en prosess med konkurranseutsetting er det grunn til å tro at det vil kunne påvirke både ansatte motivasjon og forholdet til ansattes organisasjoner. Dette bør tas med i vurderingen av mulig konkurranseutsetting.

- Internbud – egen deltakelse i anbudskonkurranse

Dersom kommunal virksomhet skal delta i anbudskonkurranser ved konkurranseutsetting av kommunale tjenester krever gjeldende regelverk at enheten organiseres som eget selskap. Internt i kommunen må det samtidig opprettes en enhet som har fagkompetanse til å håndtere anbudprosesser og følge opp kontrakter. Det kan nok være mulig å finne eksempler på at det er praktisert internbud i anbudskonkurranser uten slik tilpasning av organisering, men det er viktig å være klar over at bevisstheten om gjeldende lovverk har blitt større de siste årene, og at rettspraksis på området er i ferd med å innskjerpes.

Kommuneadvokatens anbefaling er at dersom kommunal virksomhet skal gi bud i kommunal anbudskonkurranse må virksomheten organiseres som egen juridisk enhet. Etablering av aksjeselskap vil være mest hensiktsmessig. Før det eventuelt fattes vedtak om egen deltakelse i anbudskonkurranse om renholdsoppdrag bør det utredes hvordan slik (om)organisering kan gjennomføres og hvilke kostnader det vil medføre.

- Samtidig konkurranseutsetting av hele renholdsvolumet

Fredrikstad kommune har i dag ingen erfaring med konkurranseutsetting av renhold. Men unntak av Gressvik ungdomsskole og Cicignon skole foreligger ikke renholdsplaner som kan brukes som grunnlag for utarbeidelse av anbud. Kommunen har ingen erfaring med oppfølging av renholdskontrakter og mangler erfaringstall for transaksjonskostnader. Potensialet for innsparinger er usikkert. Det er også grunn til å tro at en samtidig konkurranseutsetting av hele renholdsvolumet i Fredrikstad kommune vil være lite heldig i forhold til å få størst mulig effekt av konkurranse i markedet.

En samtidig konkurranseutsetting av hele kommunens renholdsvolum vil medføre en betydelig risiko. Dersom kommunen skal gi internbud må kommunen etablere eget renholdsselskap – og samtidig risikere at selskapet ikke når opp i konkurransen. Konkurranseutsetting uten internbud innebærer at kommunen må godta laveste bud, også dersom det skulle medføre høyere renholdskostnader enn det kommunen har i dag. På bakgrunn av dette vil rådmannen fraråde en samtidig gjennomføring av konkurranseutsetting av hele kommunens renholdstjeneste.

- Delvis konkurranseutsetting

Flere kommuner har konkurranseutsatt deler av renholdstjenesten. Delvis konkurranseutsetting gir mulighet for benchmarking av eget renhold og kan sikre fortsatt fokus på egen kostnadsutvikling. En delvis konkurranseutsetting vil dermed ha effekt ut over mulig innsparing ved det enkelte bygg hvor renholdet konkurranseutsettes. Ved konkurranseutsetting av noen utvalgte bygg vil kostnader til anbudsgrunnlag kunne dekkes innenfor renholdsavdelingens budsjett.

Ved delvis konkurranseutsetting vil risiko for uønskede effekter være betydelig mindre enn ved samtidig konkurranseutsetting av hele kommunens renholdsvolum. Konkurranseutsetting av renhold ved utvalgte bygg vil også gi erfaring med å utarbeide anbudsgrunnlag og å følge opp

kontrakter. Transaksjonskostnadene vil være begrenset. Når kontraktperioder utløper vil være mulig å gå tilbake til renhold i egen regi – eller utvide omfanget dersom det viser seg å være hensiktsmessig. Antall ansatte som blir berørt begrenses og eventuell omplassering av ansatte vil få et langt mindre omfang enn ved samtidig konkurranseutsetting av hele renholdsvolumet.

- Rådmannens anbefaling

Rådmannen legger til grunn at hensikten med konkurranseutsetting er å sikre en kostnadseffektiv tjenesteproduksjon. Med bakgrunn i det lave og usikre innsparingspotensialet, det store og omfattende arbeidet med å konkurranseutsette alt kommunalt renhold (særlig dersom vi selv skal legge inn anbud) og de ikke ubetydelige løpende transaksjonskostnadene frarådes slik samtidig konkurranseutsetting.

For å sikre en bedre løpende evaluering av kommunens kostnadseffektivitet anbefaler rådmannen at renhold ved tre enheter - tre kommunale bygg - konkurranseutsettes. Byggene velges ut slik at de er mest mulig representative og gir gode muligheter til sammenligning. Kommunen leverer ikke selv anbud. Samtidig etableres det oversikter som gir grunnlag for sammenligning av kostnadsnivå for renhold internt i kommunen.

Vedlegg til løpenr. 33234/2010, saksnr. 2009/17923

Oversikt over konkurranseutsetting av renhold i en del andre kommuner.

ASSS-kommunene	Konkurranseutsatt renhold	Kommentarer
Bergen	Det meste av renholdet i egen regi	Har hatt forsøk med konkurranseutsetting av renhold. Har gått tilbake til renhold i egen regi.
Bærum	Ca 50 % konkurranse-utsatt rehold	
Drammen	Alt renhold kjøpes fra private leverandører	Gradvis overgang til konkurranseutsetting: 1998: 30 % av renholdsvolumet 2004: Ytterligere 40 % Nå alt renhold i privat regi.
Sandnes	Renhold i egen regi, supplert med vikaravtaler fra private leverandører-	2002/2003: Anbudskonkurranser om renhold ved enkelte bygg. 2005: Prosjekt for effektivisering av eget renhold 2006: Renhold i egen regi.
Stavanger	Renhold ved 5 av 42 skoler konkurransutsett	For tiden ikke aktuelt med ytterligere konkurransutsetting
Tromsø	Alt renhold i egen regi	
Trondheim	Alt renhold i egen regi	
Undervisningsbygg Oslo	En del kjøp av renholdstjenester	Skolene har ansvar for renhold. Noen skoler har egne renholdere, noen skoler kjøper fra eksterne leverandører.
Østfold		
Halden kommune	Alt renhold konkurransutsatt	
Østfold fylkeskommune	Konkurranseutsatt renhold på noen skoler	

Oversikt basert på uformell rundspørring i mars 2010. Kun kommuner som har svart er med i oversikten.

Vedlegg til løpenr. 33234/2010, saksnr. 2009/17923

Konkurransetsetting av kommunale tjenester. Notat fra kommuneadvokaten, mars 2010.

1. Innledning - Begreper og definisjoner

1.1. Forholdet mellom konkurransetsetting og privatisering

Konkurransetsetting vil si at kommunen legger til rette for konkurranse for drift av tjenester som kommunen har ansvaret for. Kommunen har fortsatt ansvaret for omfanget, finansieringen, kvaliteten og prisen på tjenestene samt ansvaret overfor brukerne. Ved konkurransetsetting kan interne kommunale bud konkurrere med private tilbydere. Forutsetningen er at dette skjer på like vilkår. Dette i motsetning til privatisering hvor man overfører ansvaret for finansiering, myndighet og ytelse av tjenesten til private aktører. Dette fører til avvikling av det offentlige ansvaret for den aktuelle tjenesten. Både drifts- og arbeidsgiveransvaret overføres til den private tjenesteyter.

1.2 Ulike former for konkurransetsetting

Ønsker man å konkurransetsette kommunale tjenester må man arrangere en anbuds-konkurranse. I en anbuds-konkurranse gis private aktører og offentlige virksomheter muligheten til å komme med tilbud på produksjonen av tjenesten. Reglene om offentlige anskaffelser åpner i hovedsak to konkurranseformer; nemlig med og uten forhandlinger. Hvilken form som kan benyttes avhenger av verdien på den tjenesten som det konkurreres om.

Mellom utførelse i egenregi (kommunen utfører selv tjenestene) og kjøp av en tjeneste i markedet, finnes det en rekke ulike mellomformer. I mange tilfeller kan en dele et prosjekt opp i utbygging og drift. I en slik situasjon kan en tenke seg mange mellomformer bestående av ulike kombinasjoner av tilbud på utbygging og drift.

Den ordinære formen for anskaffelse av et prosjekt er tilbud på utbygging, og deretter offentlig drift. Det vanlige er for eksempel at en privat entreprenør bygger ut et sykehjem, mens det offentlige selv står for driften. En alternativ form for konkurransetsetting er offentlig-privat samarbeid (OPS). Ved OPS gis det et felles tilbud på utbygging og drift. Deler av betalingen er som regel periodisert ved at det offentlige betaler leie til utbyggeren. OPS er et samarbeid mellom det offentlige og en privat tilbyder om utbygging med tilhørende drift. På samme måte som ved ordinær tilbudsutsettelse beholder det offentlige ansvaret for det som skal produseres. Det spesielle ved OPS er at kontrakten regulerer både utbygging og drift, at kontraktene generelt er lange, og at risikoen plasseres hos den som kan bære den mest effektivt. I det følgende avgrenses fremstillingen mot OPS, da det er en konstruksjon som i hovedsak synes mest egnet med nybygging og ikke ved konkurransetsetting av allerede etablert virksomhet.

Før man beslutter om, og eventuelt i hvilken form, man skal konkurranseutsette tjeneste-produksjon, må man ta stilling til om en type tjenester i sin helhet skal settes bort, eksempelvis alt renhold, eller om konkurranseutsettingen kun skal gjelde en del av den aktuelle tjenesten. Undersøkelser i andre kommuner tyder på at det vanligste er å konkurranseutsette deler av en tjeneste, for å undersøke effekten, samtidig som man beholder en del av kompetansen og arbeidskraften i kommunen.

1.3 Organisatoriske forhold – forbudet mot statstøtte (offentlig støtte)

Et helt grunnleggende valg som må tas om kommunen ønsker å konkurranseutsette deler av tjenesteproduksjonen, er hvorvidt kommunen selv skal delta i konkurransen eller ikke. Om svaret er nei på dette spørsmålet, innebærer dette at kommunen ikke lenger selv skal drive denne type tjeneste, men kun kjøpe inn tjenesten fra private leverandører. Dette skaper ingen utfordringer i forhold til organisering eller statstøttereglene.

Om kommunen ønsker å delta i konkurransen ved å inngi såkalte internbud, må man sikre at den enhet i kommunen som inngir et slikt tilbud er organisert på en slik måte at et internbud fullt ut reflekterer kostnadene kommunen har ved å yte tjenesten. Det er kun på denne måten det blir mulig å sammenligne et internbud med et eksternt bud. EØS-avtalens forbud mot statstøtte krever derfor at den del av kommunen som inngir slikt bud er skilt ut av kommunens øvrige virksomhet. Det er flere rettslige konstruksjoner som i prinsippet kan benyttes. Virksomheten kan drives som et AS, et ANS, et interkommunalt selskap eller en stiftelse. I tillegg kan virksomheten drives som et kommunalt foretak, som ikke er et eget rettssubjekt, men som kan gis betydelig kommersiell frihet. Denne selskapsformen skaper imidlertid visse utfordringer i forhold til statstøttereglene.

Når man skal undersøke om et offentlig foretak har mottatt støtte, skjer dette ved en sammenlikning med en (hypotetisk) privat investor, det såkalte markedsøkonomiske investor-prinsipp ("private investor test"). Enhver overføring av midler til et offentlig foretak som skjer på gunstigere vilkår enn hva et privat foretak i samme situasjon ville kunne fått fra sine private eiere, vil innebære en begunstiging av det offentlige foretaket. I lys av det markedsøkonomiske investorprinsippet er det erfaringsmessig visse problemstillinger man bør være oppmerksom på når en tidligere skjermet offentlig virksomhet skal settes i stand til å møte konkurransen i et marked. Rene omstillingskostnader som er nødvendige for å etablere seg på markedet kan dekkes uten at dette er å anse som støtte, fordi også private investorer vil måtte dekke slike kostnader ved en etablering. EØS-avtalens artikkel 61(1) setter imidlertid krav til avkastningen av de midlene det offentlige investerer i selskapet for å sikre dets konkurransekraft. Dersom det offentlige tilfører sitt foretak egenkapital for å sikre dets likviditet eller investerer i det for å bedre dets produktivitet, kan det innebære offentlig støtte dersom tilskuddet må antas å ville gi lavere avkastning enn det som er vanlig i den aktuelle bransjen.

Ikke bare ved etableringen av et offentlig foretak, men også under den påfølgende driften vil det offentliges opptreden som eier måtte vurderes i lys av det private markedsinvestorprinsipp. Dersom det offentlige etter oppstartfasen avstår fra å ta ut normal avkastning fra selskapet, vurdert ut fra selskapets lønnsomhet og avkastningskrav, vil dette kunne representere offentlig støtte. Det samme gjelder ytelse av kommunale stabsfunksjoner som for eksempel kommuneadvokat, HMS og regnskapstjenester. Også Eventuelle lån og garantier må gis på markedsmessige vilkår. Dersom det offentlige

eksempelvis ønsker å gi betalingslettelse til et offentlig foretak med økonomiske problemer, må det vurderes om en privat kreditor ville gjort tilsvarende - for å sikre sine foretatte investeringer eller begrense sitt eventuelle tap. Dersom det offentlige selger verdier til et offentlig foretak, for eksempel fast eiendom, vil støttereglene kreve at salget skjer på markedsmessige vilkår.

Ikke bare i rollen som eier, men også som myndighetsutøver er det viktig av det offentlige sørger for likebehandling av offentlige og private foretak. Dersom en offentlig enhet både løser ikke-konkurransutsatte oppgaver som finansieres av det offentlige og samtidig opptrer på markedet, må det gjøres et regnskapsmessig skille for å hindre kryssubsidiering. Det er også viktig at det offentlige ikke forskjellsbehandler offentlige og private aktører ved offentlige anskaffelser, noe som vil kunne innebære en selektiv fordel til det offentlige foretaket.

Anbefalingen er derfor at en kommunal virksomhet som skal operere i konkurranseutsatte markeder og inngi internbud i konkurranser, bør organiseres i selvstendige juridiske enheter.

Etablering av et selvstendig selskap innebærer samtidig at kommunen må forholde seg til reglene om offentlige anskaffelser når man skal kjøpe tjenester fra selskapet. Selskapet er ikke lenger en del av kommunen. Regelverket åpner riktignok for at man under visse omstendigheter kan kjøpe tjenester direkte fra et slikt organ, såkalt utvidet egenregi. Betingelsene for dette behandles ikke nærmere i denne sammenheng.

2. Fiktive konkurranser

Hvis anbudsinnbyder ikke har reelle planer om å sette ut kontrakt blant konkurrerende kandidater på oppdraget, kan dette etter omstendighetene bli å anse som en useriøs og dermed lovstridig og erstatningsbetingende prosedyre. Høyesterett bemerket i "Firesafe"-saken (HR dom 10.04.97) at en tilbyder i en slik situasjon vil kunne ha krav på negativ kontraktsinteresse (kostnader til utarbeiding av tilbudet). Helt åpenbart er det hvor det viser seg at anbudsinnbydelsen har vært fiktiv, og hvor innbyderen ikke har hatt til hensikt å godta noe tilbud, men vil se hvor nivået ligger.

3. Forholdet til de ansatte

3.1 Innledning

Konsekvensene for de ansatte er forskjellig avhengig av hvilke organisatoriske grep som tas, og utfallet av en eventuell konkurranse.

Når en virksomhet overføres til en annen arbeidsgiver, oppstår det spørsmål om hvilke virkninger en slik overføring medfører når det gjelder arbeidsforholdet for de arbeidstakere som er knyttet til virksomheten. Tilsvarende gjelder hvor overføringen bare gjelder en del av virksomheten.

I arbeidsmiljøloven kap. 16 er det gitt regler om overføring av virksomhet som tar sikte på å avklare de virkninger som slik overføring av arbeidsforholdet medfører, samt bestemmelser om hvorledes arbeidsgiver skal gå frem i forhold til de ansatte.

3.2 Når foreligger det en virksomhetsoverdragelse?

Formålet med reglene om virksomhetsoverdragelse er å sikre at endringer på arbeidsgiversiden ikke medfører dårligere rettigheter eller et svekket stillingsvern for arbeidstakerne. Reglene skal dessuten sikre at arbeidstakernes representanter får informasjon på forhånd om planlagte endringer, og at de får mulighet til å øve innflytelse på planene.

For at det skal foreligge en virksomhetsoverdragelse etter loven må flere vilkår være oppfylt:

- Det må finne sted en rettslig disposisjon som innebærer en overdragelse
- Overdragelsen må gjelde hele eller deler av en virksomhet / en selvstendig enhet
- Overdragelsen må innebære et skifte av arbeidsgiver
- Den nye arbeidsgiver må videreføre aktiviteten og enheten må bevare sin identitet etter overføringen

3.3 Konsekvenser av intern omorganisering

Om man velger å etablere et aksjeselskap eller annet selskap som er et eget rettssubjekt, vil det bli ansett som en virksomhetsoverdragelse. jf. [Rt. 2000 s. 2058](#), Miljøtransport. Saken gjaldt en kommunal særbedrift i Oslo kommune som ble omdannet til et aksjeselskap, som kommunen eide samtlige aksjer i. Om kommunen i stedet velger å etablere et kommunalt foretak etter kommuneloven av 25. september 1992 nr. 107 [kap. 11](#), vil ikke reglene om virksomhetsoverdragelse komme til anvendelse, da et kommunalt foretak ikke er et eget rettssubjekt, men en del av kommunen som arbeidsgiver.

3.4 Konsekvenser for de ansatte

Hvis først en overføring av virksomhet anses som virksomhetsoverdragelse er konsekvensen at selve arbeidsforholdet/arbeidsavtalen går over til erververen umiddelbart og på grunnlag av overføringen av virksomheten, uten at det kreves noen særskilt erklæring eller oppsigelse i forholdet mellom overdrageren og arbeidstakerne. Overføringen skjer automatisk, og i kraft av virksomhetsoverdragelsen. Den enkelte arbeidstaker har imidlertid en reservasjonsrett, slik at det ikke er riktig å snakke om noen tvungen overføring av ansettelsesforholdet.

3.4.1 Reservasjonsrett

Arbeidsmiljøloven § 16 -3 første ledd fastslår at arbeidstakerne ikke har plikt til å la deres ansettelsesforhold følge med virksomheten ved overdragelsen av den til erververen. EF-domstolen har uttalt at direktivet bare har til formål å sikre arbeidstakerne en rett til å videreføre deres ansettelsesforhold hos erververen, og da på uendrede (minst like gode) vilkår. Direktivet har ikke til formål å påføre dem en plikt til det.

3.4.2 Valgrett

Valgrett er retten til å opprettholde arbeidsforholdet med den overdragende arbeidsgiver.

Det er en klar hovedregel i norsk rett at en ansatt ikke har valgrett. Utgangspunktet er at ansettelsesforholdet hos overdragende arbeidsgiver opphører hvis arbeidstaker velger å utøve sin reservasjonsrett. I ifølge rettspraksis eksisterer imidlertid en unntaksvis valgrett for arbeidstaker dersom overføringen til ny arbeidsgiver fører til ikke uvesentlige negative endringer i arbeidstakerens situasjon.. Endringene må være av en særlig inngripende karakter for at arbeidstaker skal ha valgrett.

3.4.3 Tariffavtaler

Den nye arbeidsgiveren blir bundet av tidligere arbeidsgivers tariffavtale dersom det ikke innen tre uker etter overdragelsestidspunktet gis skriftlig melding til den annen part i tariffavtalen om at ny arbeidsgiver ikke ønsker å bli bundet av tariffavtalen.

Det er opp til den nye arbeidsgiveren om den vil tre inn i gjeldene tariffavtale. Fagforeningen kan ikke nekte arbeidsgiver dette. Den nye arbeidsgiveren gis anledning til å velge, og får således mulighet til å avveie fordeler og ulemper og foreta en samlet vurdering av hva som vil være den mest hensiktsmessige ordningen for tariffavtaleforholdene i virksomheten,

Selv om ny arbeidsgiver erklærer at han ikke vil bli bundet av tariffavtalen, vil de overførte arbeidstakerne ha rett til å beholde de individuelle arbeidsvilkår som følger av tariffavtalen som tidligere arbeidsgiver var bundet av. Tariffavtalens individuelle rettigheter binder ny arbeidsgiver inntil denne tariffavtalen utløper eller til det inngås ny tariffavtale som er bindende for den nye arbeidsgiveren og de overførte arbeidstakerne

3.4.4 Oppsigelsesforbudet

Arbeidsmiljøloven § 16-4 setter forbud mot oppsigelse som alene er begrunnet i overdragelsen. Dersom det foreligger en tilleggsbegrunnelse for oppsigelsen, rammes den i utgangspunktet ikke av forbudet.

3.4.5 Informasjon og drøfting med ansatte

Tidligere og ny arbeidsgiver skal i henhold til arbeidsmiljøloven § 16-5 så tidlig som mulig gi informasjon om og drøfte overdragelsen med arbeidstakernes tillitsvalgte. Det skal gis særskilt informasjon om:

- grunnen til overdragelsen,
- fastsatt eller foreslått dato for overdragelsen
- de rettslige, økonomiske og sosiale følger av overdragelsen for arbeidstakerne,
- endringer i tariffavtaleforhold,
- planlagte tiltak overfor arbeidstakerne,
- reservasjons- og fortrinnsrett, og fristen for å utøve slike rettigheter

FREDRIKSTAD KOMMUNE

Saksnr.: 2009/17875
Dokumentnr.: 8
Løpenr.: 7008/2010
Klassering: 144
Saksbehandler: Tor Ivar Strand

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Oppvekstutvalget	03.03.2010	10/10
Fredrikstad ungdomsråd	02.03.2010	1/10
Oppvekstutvalget	15.04.2010	14/10
Formannskapet	29.04.2010	66/10
Bystyret	06.05.2010	51/10

Skolebruksplan 2010 - 2020

Rådmannens innstilling

Rådmannen anbefaler oppvekstutvalget å gi slik innstilling til formannskapet:

1. Strategier beskrevet i Skolebruksplan 2010-2020 vedtas som grunnlag for fremtidig skoleplanlegging i Fredrikstad kommune.
2. Skolebruksplanens anbefalte investeringsplan legges til grunn for kommende budsjett- og handlingsplanarbeid.
3. Skolebruksplanen rulleres hvert 4. år. Skolebruksplanens investeringsplan rulleres hvert år som del av kommunens årlige budsjett- og handlingsplanarbeid.

Fredrikstad, 15.02.2010

Oppvekstutvalgets behandling 03.03.2010:

Forslag fremsatt i møtet:

På av AP fremmet repr. Wenja Ringen følgende forslag:

Saken utsettes til neste møte, slik at partipolitisk behandling blir mulig.

Det ble bedt om at administrasjonen sender en oversikt over innkomne høringsuttalelser til utvalgsmedlemmene.

Votering:

Ovennevnte utsettelsesforslag ble enstemmig vedtatt.

Oppvekstutvalgets vedtak 03.03.2010

Saken utsettes til neste møte, slik at partipolitisk behandling blir mulig.

Oppvekstutvalgets behandling 15.04.2010:

Utvalgsleder Peter Kuran refererte uttalelse fra Fredrikstad Ungdomsråds møte 02.03.10:

Fredrikstad ungdomsråd hadde sak vedrørende Skolebruksplan for Fredrikstad kommune som referatsak i møtet den 2. mars 2010.

De ønsket å komme med følgene innspill, som forhåpentlig kan følge saken:

- *Åpne løsninger i stedet for ordinære klasserom kan være gode løsninger for elevene med tanke på ansvar for egen læring og gode arbeidsvaner.*
- *Luft- og varmeanlegg må gi like gode luft- og varmemuligheter i alle rom. Reguleringsmuligheter for disse bør ikke være tilgjengelige for elevene, de må styres av de voksne.*
- *Alle rom elevene og lærerne skal arbeide i, må gi god arbeidsplass og god luft, grenser for antall elever per kvadratmeter må settes, og overholdes.*
- *Elevene må få medvirke i byggeprosessene ved bygging av nytt, og rehabilitering av eksisterende skolebygg.*
- *Vi som er elever på ungdomstrinn ønsker å ha mange sittemuligheter på uteplassen, og benkene til å sitte på må være laget i holdbare og trivelige materialer.*

Ungdomsrådets uttalelse følger saken.

Forslag fremsatt i møtet:

På vegne av AP og SV fremmet repr. Inger Marie Olsen følgende forslag:

1. *Strategier beskrevet i Skolebruksplan 2010-2020 vedtas som grunnlag for fremtidig skoleplanlegging i Fredrikstad kommune.*
2. *Skolebygg skal bygges med miljømessig god standard med lavt energiforbruk.*
3. *Offentlige bygg bør tilføre nærmiljøene arkitektoniske kvaliteter.*
4. *Skolebruksplanens anbefalte investeringsplan legges til grunn for kommende budsjett- og handlingsplanarbeid.*
5. *Skolebruksplanen rulleres hvert 4. år. Skolebruksplanens investeringsplan rulleres hvert år som del av kommunens årlige budsjett- og handlingsplanarbeid.*

(MERK: pkt 4 i forslaget er lik pkt 2 i rådmannens innstilling. Pkt 5 i forslaget er lik pkt 3 i rådmannens innstilling)

På vegne av FrP, H og V fremmet repr. Bjørnar Laabak følgende forslag:

Endring oppdateres i skolebruksplandokumentet:

Kapittel 12:

Siste setning i avsnitt 3 strykes: ~~Denne vurderingen må evt. følge ordinær budsjettprosess om tiltaket skal vurderes på nytt.~~

Kapittel 14 og 15:

Elevoversikt og forventet utvikling oppdateres.

Kapittel 15:

Nytt avsnitt tillegges:

Lokalisering og driftsform for Råkollen og avdeling Fredenlund foreslås av eget forprosjekt der berørte parter involveres.

På vegne av H fremmet repr. Peter Kuran følgende forslag:

Nytt pkt 4:

Lokalisering av Audioavdelingen fremmes som egen sak i oppvekstutvalget.

Votering:

Rådmannens innstilling pkt 1,2 og 3 ble enstemmig vedtatt

Pkt 2 og 3 i forslag fremmet på vegne av AP og SV ble enstemmig vedtatt .

(Rådmannens pkt 2 og 3 endres til pkt 4 og 5).

Forslag til nytt pkt 4 fremmet av Peter Kuran ble enstemmig vedtatt som nytt pkt 6

Forslag om endringer i skoleplandokumentet fremmet på vegne av FrP, H og V ble enstemmig vedtatt.

Oppvekstutvalgets innstilling 15.04.2010:

1. Strategier beskrevet i Skolebruksplan 2010-2020 vedtas som grunnlag for fremtidig skoleplanlegging i Fredrikstad kommune.
- 2 Skolebygg skal bygges med miljømessig god standard med lavt energiforbruk.
- 3 Offentlige bygg bør tilføre nærmiljøene arkitektoniske kvaliteter.
- 4 Skolebruksplanens anbefalte investeringsplan legges til grunn for kommende budsjett- og handlingsplanarbeid.
- 5 Skolebruksplanen rulleres hvert 4. år. Skolebruksplanens investeringsplan rulleres hvert år som del av kommunens årlige budsjett- og handlingsplanarbeid.
6. Lokalisering av Audioavdelingen fremmes som egen sak i oppvekstutvalget.

Følgende endring legges inn i skolebruksplandokumentet:

Kapittel 12:

Siste setning i avsnitt 3 strykes:

~~(Denne vurderingen må evt. følge ordinær budsjettprosess om tiltaket skal vurderes på nytt.~~

Kapittel 14 og 15:

Elevoversikt og forventet utvikling oppdateres.

Kapittel 15:

Nytt avsnitt tillegges:

Lokalisering og drifteform for Råkollen og avdeling Fredenlund foreslås av eget forprosjekt der berørte parter involveres.

Sammendrag

Skolebruksplan 2010-2020 inngår som en del av plangrunnlagt for Fredrikstad kommunes virksomhet. Med utgangspunkt i vedtatt handlingsplan gir Skolebruksplan 2010-2020 en samlet oversikt over investeringsbehov i skolesektorene helt frem til år 2020. Planen viser fortsatt stort behov for å investere i kapasitetsutvidelse og rehabilitering av skoler. Planen inneholder områdevis og skolevis vurderinger av elevtallsutvikling sett opp mot skolekapasitet ved den enkelte skole eller område. Planen inneholder forslag til strategier og planforutsetninger ved fremtidig skoleutbygging i Fredrikstad. Planen beskriver også dagens skole og noen av de pedagogiske føringer som har betydning for utbygging og rehabilitering av skoler.

Vedlegg

Vedlegg:

- 1 Skolebruksplan 2010 - 2020

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

2. Opplæringsloven m/forskrift
3. Læreplanen for Kunnskapsløftet
4. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skole
5. NOU 22:2004 "Velholdte bygninger gir mer til alle" – Om eiendomsforvaltningen i kommunesektoren. Kommunaldepartementet
6. Høringsuttalelser

Saksopplysninger

Skolebruksplanen skal gi en samlet oversikt over arealbehov og investeringsbehov i grunnskoler i Fredrikstad kommune. Skolebruksplanen inngår som en del av plangrunnlaget for Fredrikstad kommunes virksomhet. Planen utarbeides med utgangspunkt i de samme grunnlagsdata som kommuneplanens arealdel og er oppdatert når det gjelder boligbygging, befolkningsutvikling og infrastruktur. Skolebruksplanen skal gi innspill til kommuneplanens arealdel i planleggingsfasen for å sikre at nødvendig tomteareal settes av til fremtidige skoleanlegg. Planen skal gi grunnlag for kommunen til å planlegge og prioritere bruk og utbygging av skolebygg i tråd med kommunens og nasjonale målsetninger og kommunens evne til investering.

Skolebruksplanen skal bidra til å:

- sikre et forsvarlig skoletilbud til elevene.
- sikre effektiv og riktig arealbruk
- sikre et godt arbeidsmiljø for ansatte og barn/elever
- gi råd om fysiske og pedagogiske planrammer ved tilrettelegging for morgendagens skole
- prioritere og tidfeste tiltak innenfor kommunens økonomiske rammer for investeringer.

Skolebruksplanen skal være et verktøy for å få frem effektiv og riktig arealbruk i skolene. Planen skal gi råd om fremtidsrettede og funksjonsriktige løsninger som grunnlag ved planlegging av ulike skoleutbyggingsprosjekter. I tillegg skal skolebruksplanen synliggjøre alternative løsninger i et langsiktig perspektiv slik at skolekapasiteten i de enkelte områdene blir best mulig utnyttet.

Skolebruksplanen skal gi kommunen et grunnlag til å planlegge, prioritere bruk og gjennomføre utbygging av skolebygg i tråd med kommunens og nasjonale målsetninger.

Som i gjeldende skolebruksplan vil denne rulleringen legge frem forslag for følgende områder:

- Områdevis behovs- og kapasitetsbeskrivelser
- Gi råd om hvordan nybygg/tilbygg bør være for å tilfredsstille krav etter læreplanen og andre planer
- Omfanget av rehabilitering/nybygg/tilbygg
- I hvilke områder rehabilitering/nybygg/tilbygg bør komme
- Tidsplan for tiltak

Organisering av inntaket til skolene (skoleplassering) vil bli regulert i egen forskrift.

Skolebruksplanen har vært til høring ved alle skoler (SU/FAU), lokalsamfunnsutvalg og ansattes organisasjoner.

Til planen har det innkommet 32 høringsuttalelser hvorav 2 uttalelser fra organisasjoner som ikke var høringsinstans. De fleste uttalelsene bekrefter Skolebruksplanens forslag til strategi og tiltak. Der det har vært grunnlag for å presisere eller endre strategiske vurderinger, er dette innarbeidet i planen. Her vises spesielt til langsiktig løsning for Råkollen, avdeling Fredenlund hvor høringsutkastet viste til løsning/plassering ved Begby skole. Denne løsningen er i endelig plan frafalt.

Mange av høringsuttalelsene inneholder beskrivelser om behov for ulike fysiske tilrettelegginger knyttet til den enkelte skole. Dette forventer Rådmannen blir ivaretatt som en del av den ordinære planprosessen frem til utbygging/rehabilitering. Rådmannen registrerer at mange av uttalelsene er knyttet opp mot behov for tilrettelegging av uteområdet ved skolene.

Rådmannen vil også presisere at Skolebruksplanen ikke erstatter andre planer som Trafikksikkerhetsplan m.m, men at slike forhold også må vurderes ved utbygging.

Økonomiske konsekvenser

Skolebruksplanen konkluderer med fortsatt omfattende behov for investering i skolebygg. Planen synliggjør to ulike investeringsstrategier – anbefalt investeringsplan 1269,9 mill og investeringsplan med basis i bruk av paviljonger 995,9 mill. Av dette er 600 mill innarbeidet i vedtatt handlingsplan. Uansett vil behovet for investeringer i skoler være en stor økonomisk utfordring de kommende årene. Rådmannen anbefaler å legge til grunn planens anbefalte investeringsplan, men at det gjennom årlig budsjettprosess må vurderes i hvilken grad Fredrikstad kommune har økonomisk handlefrihet til å ivareta de foreslåtte tiltakene i Skolebruksplanen.

Ansattes medbestemmelse

Planen er sendt på høring til alle skoler og ansattes organisasjoner. Representant fra ansattes organisasjon har også deltatt i det løpende planarbeidet gjennom deltakelse i prosjektgruppa som har utarbeidet Skolebruksplanen.

Vurdering

Skolebruksplan 2010-2020 viser til fortsatt vekst i elevtallet i Fredrikstad kommune de kommende årene. Fredrikstad har allerede et stort etterslep i skolekapasiteten i noen områder. Kommunen har 65 klasserom i paviljonger hvorav noe er knyttet til midlertidige lokaler under

rehabilitering av skoler m.m, men det største behovet er knyttet til mangel på kapasitet/klasserom. Med en forventet elevtallsvekst på 1300 elever totalt de neste 20 årene, gir dette kommunen en stor utfordring i forhold til å erstatte eksisterende paviljonger med permanente løsninger og ivareta forventet elevtallsvekst. De siste års elevtallsvekst har vært spesielt merkbar i Sentrum, deler av Østsiden (Sellbakk) og deler av Kråkerøy (Lunde). I tiden fremover er det Kråkerøy og Østsiden som ser ut til å få den største elevtallsveksten. Det er fortsatt stort behov for rehabilitering og oppgradering av innemiljø i henhold til dagens krav.

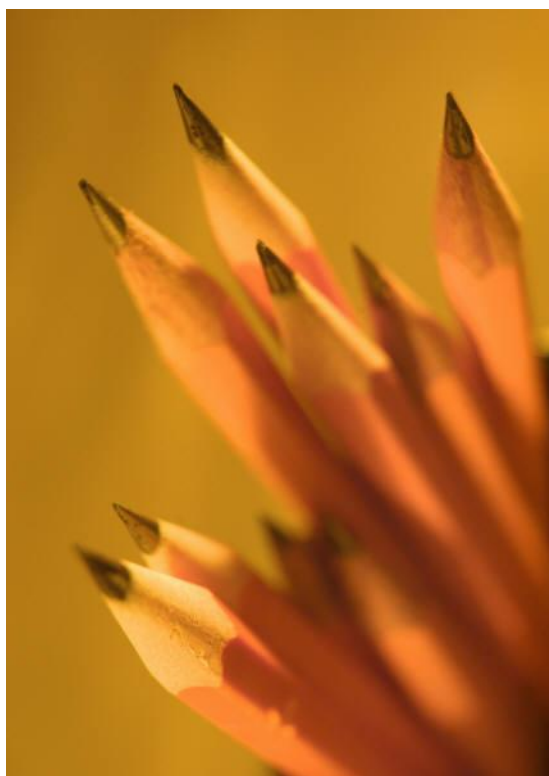
Det er samtidig viktig at man ved planlegging av skolebygg tilrettelegger etter dagens og fremtidens krav slik at skolen vi planlegger i dag i best mulig grad er mulig å tilpasse til fremtidens skole. Skolebruksplanen viser til forskjellige pedagogiske forhold som er viktig å ha med i planprosess – samtidig beskrives noen av de læringsarenaer som dagens skole må tilrettelegges for. Skolebruksplanen viser også til ulike strategier som bør ligge til grunn ved fremtidig skoleutbygging og rehabilitering. Rådmannen anbefaler at disse strategier legges til grunn ved fremtidig planlegging av skolebygg.

Skolebruksplanen viser til to ulike investeringsalternativ. Begge investeringsalternativene tar utgangspunkt i vedtatt handlingsplan, men det ene alternativet tar utgangspunkt i fortsatt bruk av paviljonger som hovedstrategi for å løse kapasitetsutfordringene. En fortsatt bruk av paviljonger som hovedstrategi anser rådmannen som en kortsiktig og på sikt fordyrende løsning. Det vil fortsatt være behov for paviljonger for å løse midlertidige elevtallstopper eller å dekke midlertidige behov for lokaler under utbygging/rehabilitering av eksisterende skoler. Der elevtallsutviklingen viser en permanent elevtallsøkning må også permanente skolelokaler etableres. Rådmannen anbefaler at planens anbefalte investeringsplan legges til grunn i videre planarbeid, men at det gjennom årlig budsjettprosess må vurderes i hvilken grad Fredrikstad kommune har økonomisk handlingsfrihet til å ivareta de foreslåtte tiltakene i Skolebruksplanen

Rådmannen anbefaler at Skolebruksplanen rulleres hvert 4 år. Skolebruksplanens investeringsplan rulleres hvert år som del av kommunens årlige budsjett og handlingsplanarbeid.

Skolebruksplan 2010-2020

FORSLAG

Fredrikstad kommune
Utdanning- og oppvekstseksjonen

Innhold

1	Bakgrunn.....	37
1.1	Om planen og planarbeidet	37
1.1.1	Mål for planen	37
1.1.2	Prosessen og deltakere.....	37
1.1.3	Høring.....	38
1.1.4	Politisk behandling	38
1.2	Investeringer i skolesektoren de siste årene	38
1.3	Elevtallsutvikling.....	38
1.3.1	Om prognosen	39
1.3.2	Boligbygging.....	42
1.3.3	Elevtallet i grunnskolene	42
1.3.4	Skolestrukturen i Fredrikstad.....	43
2	Grunnskolene - rammer og utvikling	44
2.1	Sentrale rammebetingelser	44
2.1.1	Samfunnets krav til grunnskolen.....	44
2.1.2	Kunnskapsløftet.....	45
2.1.3	Skolestørrelse og skolestruktur.....	45
2.1.4	Universell utforming.	45
2.1.5	Nærhetsprinsippet og mulighet for å gå på annen skole enn nærskolen.....	46
2.1.6	Forskrift om inntak til og bytte av skole.....	46
2.2	Varierte pedagogiske arbeidsmåter	46
2.2.1	En skole i endring.....	46
2.3	Læring.....	47
2.3.1	Tilpasset opplæring.....	47
2.3.2	Kompetansemål.....	47
2.3.3	Grunnleggende ferdigheter.....	47
2.3.4	Kompetanse.....	48
2.4	Skolens organisering og arbeidsformer.....	49
2.4.1	Behov for variasjon av rom.....	50
2.4.2	Elevene	50
2.4.3	Samarbeid skole - hjem.....	51
2.5	IKT.....	51
3	Skolefritidsordning (SFO).....	52
4	Skolens uterom	52
5	Arbeidsplasser for ansatte i skoler	53
5.1	Lærerarbeidsplasser	53
6	Alternative læringsarenaer	54
7	Sambruk og skolene som kulturarena.....	56
8	Skolehelsetjenesten og eksterne tjenester	56
9	Oppvekstsenter	57
10	Rehabiliteringsbehov	58
10.1	Rehabilitering og nye planløsninger	58

10.2	Vedlikehold.....	58
10.3	Inneklima/rehabiliteringstatus.....	58
10.4	Sanere eller rehabiliterer?.....	59
11	Standarder for skolebygg	59
11.1	Dimensjonerende arealnormer for skolebygg.	60
12	Legge ned skoler/Slå sammen skoler.....	61
13	Skolekapasitet og inntaksområder.....	61
13.1	Kapasitet.....	61
13.2	Inntaksområder.....	61
14	Fredrikstad internasjonale skole (voksenopplæring).....	62
15	Råkollen skole	62
16	Områdevise vurderinger	62
16.1	Østsiden.....	62
16.1.1	Kjølborg barneskole.....	63
16.1.2	Begby barne- og ungdomsskole.....	64
16.1.3	Nabbetorp barneskole.....	65
16.1.4	Borge barneskole.....	65
16.1.5	Gudeberg barne- og ungdomsskole	66
16.1.6	Borge ungdomsskole.....	67
16.1.7	Torsnes skole	68
16.1.8	Torp skole.....	69
16.1.9	Årum.....	69
Sentrum	71
16.1.10	Cicignon skole	71
16.1.11	Trara barneskole	72
16.1.12	Trosvik barneskole.....	72
16.1.13	Ambjørnrød skole.....	73
16.1.14	Kvernhuset ungdomsskole	74
Kråkerøy	75
16.1.15	Rødsmyra barneskole	75
16.1.16	Rød skole - Kråkerøy.....	76
16.1.17	Lunde barneskole	77
16.1.18	Kråkerøy ungdomsskole	77
Onsøy	79
16.1.19	Hurrød barneskole	79
16.1.20	Rød barneskole (Onsøy).....	80
16.1.21	Slevik barneskole.....	80
16.1.22	Manstad barneskole	81
16.1.23	Gressvik ungdomsskole.....	82
16.1.24	Gaustad ungdomsskole	82
Rolvsøy/Lisleby	83
16.1.25	Nylende skole	83
16.1.26	Rekustad barneskole.....	83
16.1.27	Hauge barneskole.....	84
16.1.28	Nøkleby barneskole.....	85
16.1.29	Haugeåsen ungdomsskole	86
16.2	Midlertidige skolebygg/paviljonger	87

17	Strategier ved skoleutbygging og anbefalte tiltak	88
17.1	Strategier ved skoleutbygging.....	88
17.2	Forslag til tiltak	88
17.3	Tiltak innarbeidet i Handlingsplan 2010-2013	89
17.4	Anbefalte nye tiltak.....	91
17.5	Alternativ løsning av tiltak ved bruk av paviljong m.m.....	92
17.6	Anbefalt investeringsplan.....	92
17.7	Alternativ investeringsplan – basert på bruk av paviljonger m.m.....	94

Bakgrunn

Om planen og planarbeidet

Skolebruksplanen skal gi en samlet oversikt over arealbehov og investeringsbehov i grunnskoler i Fredrikstad kommune. Skolebruksplanen inngår som en del av plangrunnlaget for Fredrikstad kommunes virksomhet. Planen utarbeides med utgangspunkt i de samme grunnlagsdata som kommuneplanens arealdel og derfor oppdatert når det gjelder boligbygging, befolkningsutvikling og infrastruktur. Skolebruksplanen skal gi innspill til kommuneplanens arealdel i planleggingsfasen for å sikre at nødvendig tomteareal settes av til fremtidige skoleanlegg. Planen skal gi grunnlag for kommunen til å planlegge og prioritere bruk og utbygging av skolebygg i tråd med kommunens og nasjonale målsetninger og kommunens evne til investering.

Mål for planen

Skolebruksplanen skal bidra til å:

- sikre et forsvarlig skoletilbud til elevene.
- sikre effektiv og riktig arealbruk
- sikre et godt arbeidsmiljø for ansatte og barn/elever
- gi råd om fysiske og pedagogiske planrammer ved tilrettelegging for morgendagens skole
- prioritere og tidfeste tiltak innenfor kommunens økonomiske rammer for investeringer.

Skolebruksplanen skal være et verktøy for å få frem effektiv og riktig arealbruk i skolene. Planen skal gi råd om fremtidsrettede og funksjonsriktige løsninger som grunnlag ved planlegging av ulike skoleutbyggingsprosjekter. I tillegg skal skolebruksplanen synliggjøre alternative løsninger i et langsiktig perspektiv slik at skolekapasiteten i de enkelte områdene blir best mulig utnyttet.

Skolebruksplanen skal gi kommunen et grunnlag til å planlegge, prioritere bruk og gjennomføre utbygging av skolebygg i tråd med kommunens og nasjonale målsetninger.

Som i gjeldende skolebruksplan vil denne rulleringen legge frem forslag for følgende områder:

- Områdevise behovs- og kapasitetsbeskrivelser
- Gi råd om hvordan nybygg/tilbygg bør være for å tilfredsstille krav etter læreplanen og andre planer
- Omfanget av rehabilitering/nybygg/tilbygg
- I hvilke områder rehabilitering/nybygg/tilbygg bør komme
- Tidsplan for tiltak

Organisering av inntaket til skolene (skoleplassering) vil bli regulert i egen forskrift som behandlet som egen sak ved siden av skolebruksplanen.

Proessen og deltakere

Rulleringsarbeidet har vært delt i to faser hvor ulike prosjektgrupper har medvirket i planarbeidet. Fase 1: Revidering av sonevise prognoser basert på revidert boligbyggeprogram.

Prosjektgruppe:

Hege Marie Edvartsen, Plan og Økonomiavd, sentraladm.

Gunnar Holme, Arealplan – Plan og miljø,

Tor Ivar Strand, fagetat skole, UO-seksjonen

Fase 2: Vurdere behov og konsekvens vurdering av ulike løsningsalternativ.

Prosjektgruppe:

Leder: Tor Ivar Strand, fagetat skole, UO-seksjonen.

Marte Kollstrøm TD – utbyggingsavd.

Trond Danielsen, TD- vedlikehold og drift

Thor Arne Marthinsen, Virksomhetsleder, Kjølberg skole,

Inger Steen, Virksomhetsleder Nøkleby skole

Leif Smedbakken, Virksomhetsleder Trosvik skole

Henning Persson, Virksomhetsleder Hurrød skole

Marit Torp, Virksomhetsleder Lunde skole

Steinar Ekeberg, Virksomhetsleder Kvernhuset ungdomsskole

Arild Larsen, Utdanningsforbundet,

Forslag til investeringsprogram er utviklet i samarbeid med TD-utbygging som har vurdert kostnadene knyttet til de ulike tiltakene.

Ledergruppe i tidligere OO-seksjonen har fungert som styringsgruppe ved rullering av skolebruksplanen.

Alle virksomhetene er konsultert i forhold til elevtallsutvikling og kapasitetsvurderinger som ligger til grunn ved denne rulleringen av skolebruksplanen.

Oppbyggingen av planen og innholdet er inspirert av det grundige skoleplanleggingsarbeidet i Trondheim og Bergen kommune som har vært ledende for alle kommuner i landet i mange år. I tillegg har erfaringsutveksling mellom kommuner bistått til nødvendige og viktige refleksjoner over egen praksis. Det er også gjennomført en intern vurdering av skoler - mellom Teknisk drift og brukere - som er utbygget/rehabiliteret fra 2000 frem til i dag.

Høring

Planen sendt ut på høring til skoler, lokalsamfunn og organisasjonene.

Politisk behandling

Planen behandles i bystyret våren 2010.

Investeringer i skolesektoren de siste årene

Fredrikstad kommune har investert betydelige beløp i opprustning og rehabilitering av skoler siden kommune sammenslåingen i 1994. Til sammen har dette beløpt seg til ca 1,5 milliard frem til i dag. Satsingen har kommet på bakgrunn av behov for rehabilitering av eldre skolebygg og nybygg/kapasitetsutvidelse på bakgrunn av elevtallsvekst. Av de største prosjektene nevnes Kvernhuset ungdomsskole og Cignon skole som til sammen har stått for nesten ½ milliard av investeringene. Grovt regnet har investeringer som følge av rehabilitering eller erstatte skolebygg som er sanert stått for 75-80% av investeringene.

Elevtallsutvikling

Oppdaterte elevtallsprognoser er en forutsetning for å kunne gjøre de riktige valgene i forhold til skolekapasitetsutvikling, i form av nye skoler eller utvidelser av eksisterende skoler, endringer i skolestruktur, eventuelt nedleggelse av skoler i områder hvor det kan forventes ledig skolekapasitet.

Om prognosen

Som hovedregel i framskrivningen for Fredrikstad kommune følges mellomalternativet fra SSBs befolkningsframskrivninger. Dvs. middels anslag for alle de fire komponentene fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting (mobilitet) og innvandring.

Arbeidsverktøyet er KOMPAS (Kommunenes Plan- og AnalyseSystem). Framskrivningen gjøres i flere trinn:

Naturlig framskrivning

I KOMPAS kjøres en framskrivning uten flytting og innvandring: En "Naturlig framskrivning" av befolkningen, slik den er i dag. Denne sammenlignes med SSBs alternativ MM00 (dvs. middels verdier for fruktbarhet og levealder, mens de to siste komponentene – innenlands flytting og nettoinnvandring – settes lik 0). En slik sammenligning muliggjør en justering av parametre i KOMPAS, slik at disse to kjøringene blir mest mulig like (kalibrering):

Justering av nivåfaktorer i KOMPAS: Fødte og døde

I KOMPAS-modellen beregnes nivåfaktorer for fødte og døde. Nivåfaktorene viser forholdet mellom faktisk antall fødte og beregnet antall fødte, gitt periodens fødselsfrekvenser. Er nivåfaktoren større enn 1 så er det faktiske antall fødte større enn det fødselsfrekvensene tilsier. Dersom nivåfaktoren er mindre enn 1 er det faktiske antall fødte færre enn det beregnede antall.

I perioder der fruktbarheten øker vil nivåfaktor fødte være større enn 1.

Helt tilsvarende beregnes nivåfaktor døde som forholdet mellom faktisk antall døde og beregnet antall døde, på bakgrunn av dødssannsynlighetene for alle aldersgrupper.

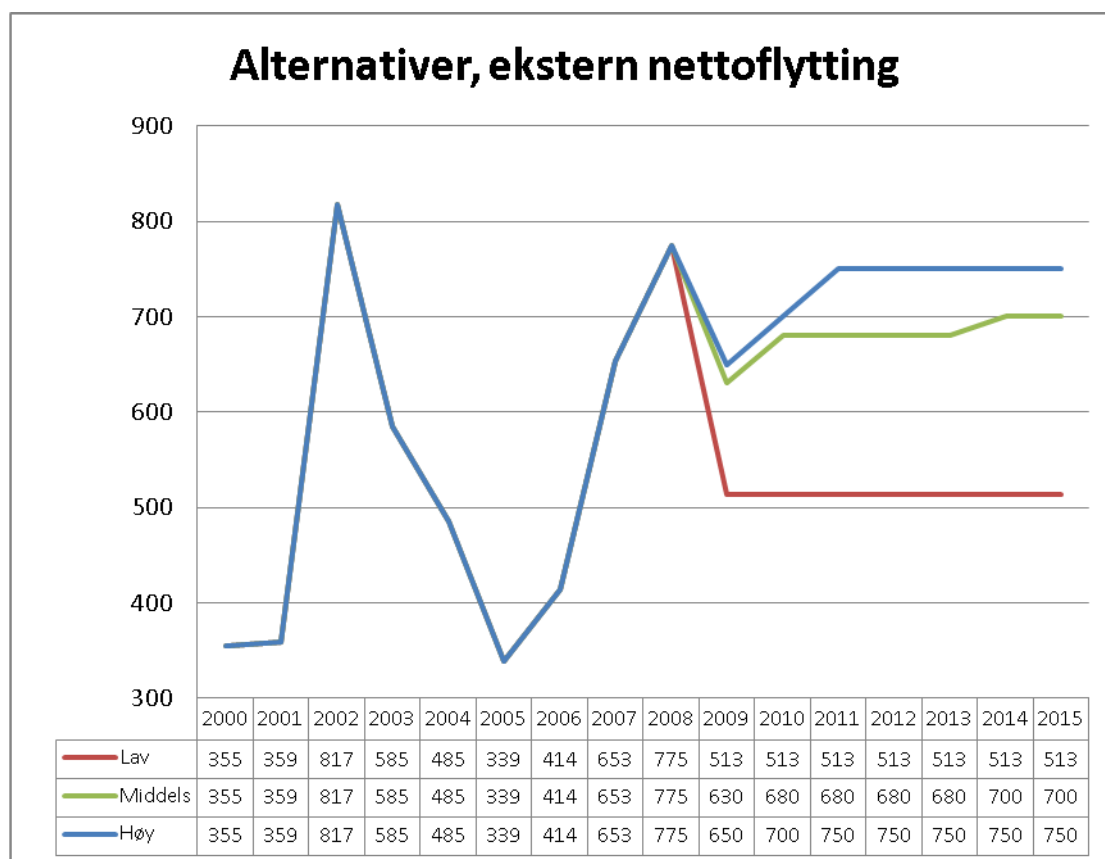
Nivåfaktor døde vil som hovedregel være mindre enn 1, da dødeligheten stadig synker.

I framskrivningen er det bare nivåfaktor fødte som er justert. SSB har kommet med nye dødssannsynligheter (samtidig med de nye prognosene 11/6-09), og disse er tatt direkte inn i KOMPAS-modellen. Kalibreringen fra trinn1 viser godt samsvar, og følgelig ikke behov for å justere på nivåfaktor døde.

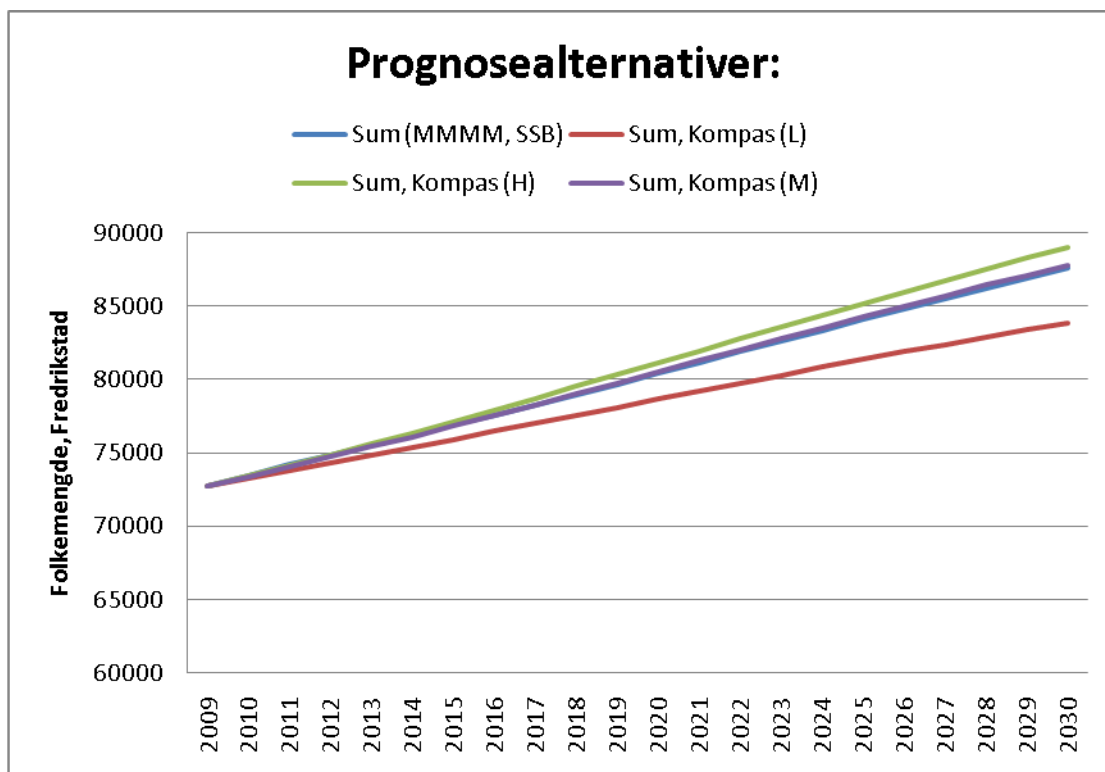
Når det gjelder nivåfaktor fødte er den justert slik at KOMPAS' naturlige framskrivning følger bedre SSBs MM00-alternativ. I hovedsak i nivåfaktorene justert litt opp. SSB regner med en litt høyere fruktbarhet enn i forrige framskrivning siden fruktbarheten har økt de siste årene. Samlet fruktbarhetstall (SFT) viser i gjennomsnitt det antall barn en kvinne vil føde i løpet av en viss periode. For 2008 var den rekordhøy: 1,96 barn per kvinne. Dette er det høyeste tallet siden 1975 (da var tallet 1,98). I mellomalternativet har derfor SSB lagt inn 1,9 barn per kvinne, fra 2012. Dette tilsvarer gjennomsnittet for siste femårsperiode.

Justering av netto ekstern flytting

Eksterne flyttere er de som flytter hit fra en annen kommune eller fra utlandet. Differansen mellom de som flytter inn og de som flytter ut blir nettoflyttingen. I KOMPAS kan denne målstyres. KOMPAS foreslår også en verdi lik gjennomsnittet i estimeringsperioden. Her er det 513 per år. Flyttingen har variert kraftig de siste årene, og er vanskelig å spå om. Figuren under viser statistikk (fram til og med 2008), og ulike anslag fremover.

Alternativene gir tre ulike prognoser. Nedenfor er de vist sammen med SSBs hovedprognose:

Middelalternativet (MMMM) er valgt til handlingsplanprognose.

Ny Handlingsplanprognose 2010 – 2013:

Boligbygging

Boligbyggingen i Fredrikstad har de siste årene vært lavere enn prognostisert. De siste året har boligbygging vært igjennom lavkonjunktur som har medført at mange planlagte utbyggingsområder har blitt lagt på is eller gjennomført i et betydelig redusert tempo. Likevel virker det som om denne lavkonjunkturen er på vei til å snu og det virker som det er større optimisme og interesse for å sette i gang nye boligfelt i kommunen. I regelen er det slik at ingen nye boligfelt tillates om ikke skolen i inntaksområdet har kapasitet.

I tillegg skjer det årlig flere tusen internflyttinger i kommunen i den etablerte boligmassen. I flere områder har man de siste årene opplevd omfattende generasjonsskifter og økt press på skolene selv om det ikke er vesentlig boligutbygging i samme område.

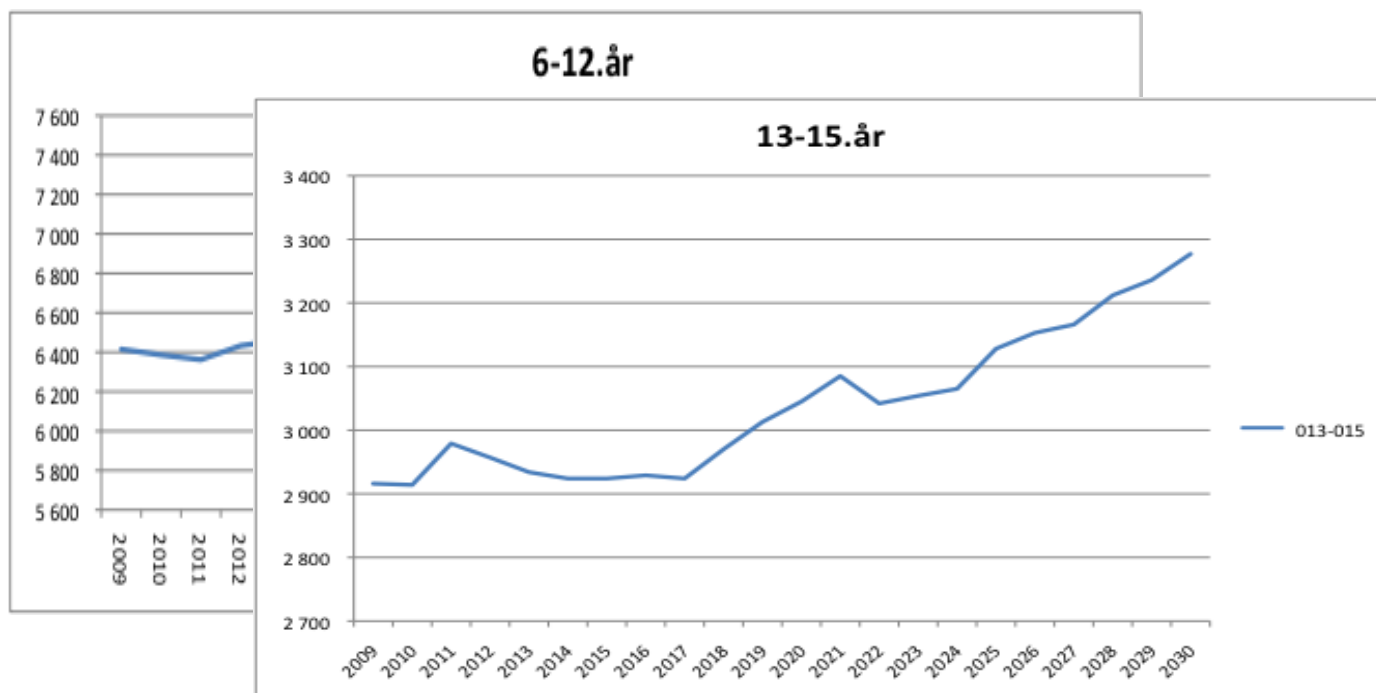
Boligbyggingen styrer i stor grad interne flyttinger i kommunen. Boligbyggingsprogrammet påvirker dermed bosettingsmønsteret og endringer vi kan forvente i planperioden.

I etterfølgende tabell framgår sammendraget av boligbyggingen det neste tiår ut fra klarerte arealer i kommuneplanen og planlagte arealer jfr plan- og miljø

Soner	2010-2014	2015-2020	2010-2020
Østsiden	544	769	1313
Sentrum	384	684	1068
Kråkerøy	473	410	883
Rolvøy/lisleby	220	278	498
Onsøy	222	308	530

Elevtallet i grunnskolene

Elevtallet i Fredrikstad har hatt vekst helt siden kommunesammenslutningen i 1994. Selv om veksten har stabilisert seg noe de siste årene er det forventet at elevtallet vil øke med ca 500 elever frem til 2020 og ca 1300 frem til 2030

Skolestrukturen i Fredrikstad

Fredrikstad har i dag 30 grunnskoler fordelt på 20 barneskoler, 6 ungdomsskoler og 3 kombinerte barne/ungdomsskoler, samt Råkollen skole (spesialundervisning). I tillegg skole for voksenopplæring (Fredrikstad internasjonale skole - FRIS).

Fredrikstad kommune har i dag ca.6500 kvm med paviljonger som brukes i hovedsak til to områder. Erstatningsbygg ved rehabilitering og for å ta elevtallstopper ved enkelte skoler. Alle paviljongene er i bruk i dag.

Fredrikstad bruker flytende skolekretsgrenser/inntaksområder i alle områder. Kriteriene som ligger til grunn for områdeinndelingene er bostedets nærhet til skolen, skolens kapasitet og trafiksikker skolevei. At skolekretsgrensene/inntaksområdet er flytende innebærer at elever kan plasseres på en annen skole enn de i utgangspunktet tilhører. Kommunen gir foreldre mulighet til å ønske annen skole enn det barnet er skrevet inn ved, og ønsket oppfylles normalt dersom skolen har plass.

Grunnskolene - rammer og utvikling

Sentrale rammebetingelser

Samfunnets krav til grunnskolen

Skolen er ikke lenger en arena hvor alle skal lære det samme, og hvor de som ikke har interesse og anlegg for dette, blir satt utenfor. Den skolen som vårt Storting har bestemt at vi skal ha, skal inkludere alle barn og unge, uansett deres ulike interesser og anlegg. Skolen skal heller ikke bare være en arena for tilegnelse av nye ferdigheter av betydning for framtidig yrkesaktivt liv. Av vel så stor betydning er oppfostringen av de sidene ved menneskelivet som gjør den enkelte til verdifullt medlem av det fellesskapet vi alle er en del av - både på lokalt, nasjonalt og internasjonalt plan. Skolen må derfor legge til rette for et mangfold av undervisningsarenaer for det mangfold av barn og unge som ser fram mot en mangfoldig framtid.

Skolen har også en oppdragerfunksjon. Begrepet dannelse kan forstås som summen av det faglige, det sosiale og kulturelle aspektet ved opplæringen. Skolen må derfor kunne ivareta alle disse aspekt ved opplæringen.

Når samfunnet stiller klare krav til inkluderende skole er dette en utfordring for skoleverket, på den ene siden å ivareta den enkelte elevs forutsetninger og behov, samtidig som den enkelte elev inngår som en del av fellesskapet med felles mål, rammer og normer. I en inkluderende skole må elevenes ulikhet og egenart fremmes og verdsettes. Skolen må organiseres og legge til rette for arbeidsmåter på en slik måte at både den enkelte elevs behov og fellesskapet blir ivaretatt. Det er lite som tyder på at samme type læringsarealer kan imøtekomme alle krav til et godt fysisk læringsmiljø. Et mangfold av arealer og læringsarealer vil gi mulighet for ulike organisatoriske rammer.

Skolen må legge til rette for arbeidsmåter som ivaretar alle elevene. Dette stiller krav til kompetanse hos lærere og at de fysiske forhold gir anledning til varierte arbeidsmåter. Dette er en av de store utfordringene ved planlegging av skolebygg. Hvordan tilrettelegge for varierte arbeidsmåter hvor man på den ene siden har den analytiske eleven som ønsker stillhet, formell innredning å arbeide med en sak inntil den er ferdiggjort (tar ikke pauser) eller den holistiske som liker å jobbe med bakgrunnsmusikk, uformell innredning og liker å jobbe med flere ting samtidig med pauser innimellom. Disse to elevtypene forventer deg ulike strategier i skolen og de er viktig at dette blir ivaretatt i planleggingen.

I Læreplanen åpnes det for metodefrihet for lærerne for å nå kompetansemål som er satt for opplæringen i de ulike fagene. Dette stiller krav til at skolene må legge til rette for varierte arbeidsmåter som skal gi elevene erfaringer med praktiske og skapende aktiviteter og oppgaver. Arbeidsmetodene skal bidra til helhet og sammenheng i opplæringen og ha høyt fokus på å nå det kompetansemål som er nedfelt i læreplanen. Å tilegne seg kunnskap gjennom øvelser, praksis, eksperimenter, opplevelser, individuelt og i grupper utfordrer skolebygget og stiller krav til lærere som skal ta skolebygget i bruk. Elevene skal få innføring i og erfaring med varierte vitenskapelige, kunstneriske og praktiske arbeidsmåter. Ser man dette i lys av en økt kunnskapsfokusering, vil kravet til kvaliteten i hva som tilbys elevene være høy. Dette gjelder både kompetanse hos lærere og hvilket utstyr og muligheter skolen skal tilrettelegge for.

Kunnskapsløftet

Kunnskapsløftet er en skolereform som ble innført fra 1. august 2006. Generell del fra L-97 er videreført i den form den har vært tidligere. Læringsplakaten stiller økte krav til tilpasset eller differensiert opplæring. Læringsplakaten er forskriftsfestet og omfatter grunnleggende prinsipper og krav som skal prege og forplikte alle skoler. Skolen skal fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter. Dette betyr at skolene har behov for tilrettelagte læringsarenaer som gir mulighet for varierte undervisningsformer.³

Skolestørrelse og skolestruktur

Ved innføring av ny læreplan er grunnskolen inndelt i barnetrinn (1.-7.trinn) og ungdomstrinn (8.-10.trinn). Det legges vekt på gode overganger mellom barnehage og grunnskole, mellom hovedtrinnene i grunnskolen og mellom grunnskolen og videregående skole. Det kan inngås samarbeid mellom grunnskoler og videregående skoler for å gi elever i grunnskolen mulighet for å ta fag/moduler på videregående skole sitt nivå. Programfag er et nytt valgfag som skal bidra til bedre tilpasset opplæring. Elevene skal få bedre grunnlag for utdanningsvalg gjennom at de får erfaringer med innhold, oppgaver og arbeidsmåter fra utdanningsprogrammet i videregående opplæring.

Opplæringsloven sier at det til vanlig ikke bør bygges skoler som er dimensjonert for mer en **450 elever**. Ved soneinndeling/seksjonering av skolene med flere desentraliserte innganger og tilstrekkelig areal ute og inne, kan en skole fungere godt med høyere elevtall.

I opplæringsloven har **regel om klassedelingstall opphevet**. Dette gir skolene stor frihet organisering av grupper og gruppestørrelser.

Dette er et viktig prinsipp ved planlegging og tilrettelegging ved den enkelte skole i Fredrikstad

Ungdomsskoler bør ha elevtall fra ca. 240 (3 paralleller) og opp mot maksimalt 500 (5 paralleller+). Elevtallet er grunnlaget for ressurstildeling til skolene, og setter begrensinger for hvilke organiseringsformer som lar seg gjennomføre. Ved små skoler må hver lærer dekke mange fag. Kompetansekravene innen hvert fag blir da vanskelig å tilfredsstillere. Kommunen bør også ha tilnærmedesvis likt tilbud til sine elever. Når 2. fremmedspråk nå er obligatorisk, bør det ikke være slik at skolen elevene går på, bestemmer hvilke språkfag de får tilbud i.

Små skoler har begrensinger i hvordan skolen organiseres og i fleksibiliteten for hvilke organiseringsformer som blir mulige. Særlig er små ungdomsskoler sårbare hvis de ikke er kombinerte - og kan se mellom - og ungdomstrinn samlet.

Ungdomsskoler med elevtall som nærmer seg 500 får et volum som gir dårligere oversikt. Det blir vanskeligere å ivareta helheten. Hvert trinn kan fort utvikle skoler i skolen.

Universell utforming.

Opplæringsloven slår fast at alle barn har rett til å gå på sin nærscole uavhengig av funksjonsevne eller behov for tilrettelegging. Praksisen frem til nå har vært å tilrettelegge skolene med utgangspunkt i den enkelte elevs behov etter hvert som de melder seg. Brukertilpasning har i hovedsak vært knyttet til individrettede tiltak i samsvar med lovens krav i den grad det har vært praktisk mulig. Dette har ikke medført en fullstendig gjennomgang av skolen i forhold til krav om tilgjengelighet i sin alminnelighet. Den nye plan og bygningsloven forplikter utbygger til universell utforming og tilgjengelighet for alle

³ NOU 2006:16 I første rekke

brukergruppene i forbindelse med nye byggeprosjekter. Lovverket har også betydning for byggeiere som må øke tilgjengeligheten for alle brukergrupper i eksisterende bygg.⁴

Nærhetsprinsippet og mulighet for å gå på annen skole enn nærskolen.

Prinsippet om å få gå på nærskolen har lenge vært gjeldende i grunnskolen og er nedfelt i opplæringslovens § 8-1. Det er også mulig å gå på en annen skole enn nærskolen etter søknad. Som prinsipp vil elever som tilhører en skole etter nærskoleprinsippet prioriteres foran en elev som søker på bakgrunn av ordningen med fritt skolevalg.

For Fredrikstad kommune er det viktig å utnytte skolenes kapasitet ved å foreta opptak av nye elever basert på skolenes kapasitet. Dette medfører at det må utarbeides en forskrift som regulerer dette.

Forskrift om inntak til og bytte av skole.

Det vil bli utarbeidet en egen forskrift om inntak og bytte av skole i Fredrikstad som blir behandlet parallelt med skolebruksplanen i egen sak.

Varierte pedagogiske arbeidsmåter

Dette kapitlet beskriver forutsetninger, føringer og utfordringer som dagens skole står overfor. Skolene i Fredrikstad må som alle andre skoler i Norge tilpasse seg de krav som samfunnet stiller til grunnskoleopplæringen. Dette betyr at det fortsatt må satses på bl.a. kompetanseutvikling, organisering, fysisk tilrettelegging, læremidler og utstyr

En skole i endring

I den generelle delen av Læreplanverket beskrives de viktigste sidene ved mennesket som oppfostringen og opplæringen skal ta hensyn til. Den danner et forpliktende grunnlag for læreplanene for fag i grunnskole og videregående opplæring. Det er syv ulike sider ved mennesket som framheves i den generelle delen:

- Det meningsøkende menneske
- Det skapende menneske
- Det arbeidende menneske
- Det allmenndannede menneske
- Det samarbeidende menneske
- Det miljøbevisste menneske
- Det integrerte menneske

Selv om alle disse aspektene forutsettes å være like viktige for alle mennesker, vil realiseringen av hver av disse sidene i livet til det enkelte mennesket måtte ta hensyn til den enkeltes forskjellige interesser og anlegg.

I fagdelen av Læreplanverket presenteres de ulike fagområdene for grunnskolen. Hovedidéen bak læreplanene er Enhetsskolen hvor begrepene "fellesskap" og "tilpasning" står sentralt. Framtidens skole må derfor legge til rette for:

- Mangfoldet i elevenes interesser og forutsetninger

⁴ NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet.

- Endringer som følger med økende alder
- Mangfoldet i familie- og kulturell bakgrunn til elevene
- Det mangfoldet som også vil prege lærerne og andre voksne som deltar aktivt i skolehverdagen
- Ikke bare framtidige utfordringer, men også en meningsfull dag i dag og en tilhørighet til den enkeltes og fellesskapets bakgrunn

Læring

Tilpasset opplæring

For å kunne gi best mulig tilpasset eller differensiert opplæring er det viktig å møte eleven der eleven er. Det vil si at den enkelte elevs læringsforutsetninger må møtes med ulike strategier, ulike arbeidsmetoder, og ulike krav til resultater. Tilpasset opplæring handler først og fremst om å møte mangfoldet som hele elevgruppen representerer. Opplæringsloven og Læreplanen stiller krav til at skolen om tilpasset opplæring - det er en utfordring for skolene å legge til rette for læring på ulike måter, i ulikt tempo, og med ulike rammer.

Kompetansemål

Gjeldende læreplan fokuserer i større grad enn tidligere på kompetansemål som angir hva eleven skal kunne etter endt utdanning på ulike trinn. Kompetansemålene i læreplanene for fag er formulert innenfor hvert hovedområde i faget og er i hovedsak angitt etter 2., 4., 7., og 10. årstrinn i grunnskolen. Dette betyr at elevene på første og annet årstrinn arbeider i forhold til mål etter 2. årstrinn osv.

Kompetansemålene beskriver hva elever skal kunne mestre etter at opplæringen er gjennomført, og ikke hva som skal skje i opplæringen. På denne måten er mål som skal kunne nås, tydeliggjort for elever, lærere og foresatte. Skolene og lærere får større lokal frihet når det gjelder innhold, arbeidsmåter og organisering. Hensikten med dette er å gi større mulighet for tilpasset opplæring. Innenfor rammen av kompetansemålene er det et profesjonelt ansvar å avgjøre hvilket lærestoff som kan være best egnet, hvordan elevene og lærlingene skal arbeide for å nå kompetansemålene og hvordan opplæringen skal organiseres.

Elever skal vurderes i forhold til kompetansemålene. I og med at målene beskriver elevs læringsutbytte, får dette konsekvenser for skolens vurderingsarbeid. De fleste elever skal kunne nå målene, men med ulik grad av måloppnåelse. Utfordringen for skolene blir å identifisere og vurdere hva eleven mestrer, og avgjøre hvordan kompetanse på høyt nivå kan skilles fra kompetanse på lavere nivå slik at eleven får et tilpasset opplæringstilbud etter evner og forutsetninger.

Grunnleggende ferdigheter.

I kompetansemålene i læreplanene for fag er mål for grunnleggende ferdigheter integrert på det enkelte fags premisser. De grunnleggende ferdigheter er:

- Å kunne uttrykke seg muntlig
- Å kunne uttrykke seg skriftlig
- Å kunne lese
- Å kunne regne
- Å kunne bruke digitale verktøy.

De grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene for det enkelte fag. Disse ferdighetene er viktige redskaper for læring og utvikling i fagene og for å kunne delta i skole, samfunns- og arbeidsliv. De er også viktige for elevers og lærlingers personlige utvikling og allmenndannelse. Hensikten med å prioritere de grunnleggende ferdighetene i opplæringen, er nettopp å sikre at alle elever får gode forutsetninger for læring og for å mestre utfordringer i dagliglivet.

De grunnleggende ferdighetene er både en forutsetning for å utvikle fagkunnskap og en del av fagkompetansen i ulike fag. For eksempel må elevene kunne lese oppskrifter og regne ut mengder for å kunne lage mat i mat og helse. De grunnleggende ferdighetene forholder seg til fagenes spesielle innhold, og er knyttet til fagkompetansen på ulike måter i ulike fag. For eksempel er det å lese fagtekster i naturfag noe annet enn å lese skjønnlitterære tekster i norskfaget.

At betegnelsen grunnleggende ferdigheter brukes, betyr ikke at det handler om ferdigheter på et grunnleggende nivå, men at ferdighetene er grunnleggende for læring og utvikling i alle fag. For å sikre kontinuerlig utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter gjennom det 10-årige grunnskoleløpet, er ferdighetene integrert i læreplanene for alle fag og på alle hovedtrinn. Dermed er utvikling av elevenes ferdigheter ikke bare et ansvar i norsk og matematikk, men i alle fag. Dette innebærer at lærere i ulike fag må samarbeide om opplæringen knyttet til grunnleggende ferdigheter. Dette skal bidra til å sikre at alle elever møter utfordringer i ulike læringssituasjoner, slik at de utvikler de grunnleggende ferdighetene på et tilfredsstillende nivå.

Kompetanse.

Kompetanse er å ta i bruk ferdigheter, kunnskap, holdninger og erfaringer til å ta beslutning og handle ut fra egne og fellesskapets mål. Dette stiller krav til læringsprosessen ved at eleven må utfordres til å opptre selvstendig og at læringsarbeidet må tilrettelegges for relevant bruk av kunnskaper, samt at den enkelte elevs kompetanse synliggjøres og verdsettes.

Læreplanen setter kompetansemål for opplæringen som skal sette eleven i stand til å gjennomføre sine planer og delta i det aktive samfunnslivet. Det er altså ikke tilstrekkelig å inneha kunnskaper og ferdigheter, elevene skal også bruke kunnskapene til å realisere planer, til å handle og produsere.

Entreprenørskap, verdiskaping og produksjon er en del av skolens kompetanseoppdrag.

Skolene har dermed et spekter av kompetanse som skal utvikles.

Kunnskapskompetanse er det de aller fleste oppfatter som skolen oppgave. Eleven skal lære "noe" og det er det man som ofte tenker på som kunnskap. Men kunnskaps kompetanse inneholder flere elementer:

- enkelt kunnskaper
- sette enkelt kunnskapene inn i sammenhenger
- kunne forklare, utrede og begrunne.
- Kritisk tenking i et verdiperspektiv
- Bruke kunnskaper som bakgrunn for egne valg og handlinger.

For at eleven skal kunne nå stadig høyere kunnskapsnivå, må skole ikke bare formidle kunnskap, men også utfordre elevene til å reflektere og ta kunnskaper aktivt i bruk.

Denne utfordringen kan skolen møte ved blant annet å tilby ulike arenaer for læring.

Metodekompetansen omfatter elevens evne til å ta hånd om en handlingsrekke fra behov til ferdig produkt. God metodekompetanse innebærer at eleven har grunnleggende ferdigheter, gode

arbeidsteknikker og bevisste strategier for arbeid og læring. For utvikling av god metodekompetanse er det viktig at læringsmiljøet må gi mulighet for selvstendig arbeid, ulike læringsaktiviteter, og legge til rette for samspill mellom elever og mellom elever og lærere.

Sosialkompetansen er en integrert del av kompetansemålene i det faglige arbeidet, samtidig som den inngår som en del av det overordnede samfunnsmandat. Sosialkompetanse innebærer både det å kjenne til og etterfølge normer for atferd, og det å reflektere over og forholde seg til verdigrunnlaget som begrunner normene. Det er viktig at skolene legger til rette for sosiale møtesoner av variert størrelse slik at elevene får mulighet for å tilegne seg ulike sosial kompetanse

Helhetlig kompetanse kan utvikles dersom læringsarbeid og samvær er tilrettelagt for at eleven utvikler kompetanse innenfor alle elementer i kompetansebildet. Utvikling av sosialkompetanse, metodekompetanse og kunnskapskompetanse skjer parallelt dersom målene for elevkompetanse er helhetlig kompetanse – utvikling av hele mennesket. I dette perspektivet blir fleksibilitet, mangfold og variasjon de viktigste stikkord som beskriver de fysiske rammene for læring i skolen.

Skolens organisering og arbeidsformer.

I dette kapitlet beskrives de mest vanlige måter å organisere undervisningen i dagens skole.

Som regel er elevene er knyttet til en kontaktlærer og organisert i ulike eller like grupper (f.eks basisgrupper eller klasser). Denne grunnleggende organiseringsformen har lange tradisjoner i skolen og har betegnelsen klasse med "klassestyrer" – eller fra enda lengre tilbake "klasseforstander". Denne grupperingsformen brukt som organiseringsform er nok best egnet for fellesopplevelser og har sin styrke i at den gir sosial trygghet for elever som er integrert på en positiv måte i gruppen og den gir læreren god oversikt over hva som er formidlet til elevene. Flere elevgrupper inngår til vanlig i et team som gjør det mulig å dele inn i større eller mindre grupper etter behov.

Team

En vanlig måte å organisere lærerressursene på er å etablere lærerteam. Teamet blir tildelt en gruppe elever som lærerteamet har ansvaret for, og får samtidig innflytelse over disponering av den ressursmengden som tilføres elevgruppen. Som hovedprinsipp er alle teamlærere kontaktlærere, og i samarbeid med rektor fordeler og grupperer lærerne elevene slik at hver enkelt elev får en av teamets lærere som kontaktlærer. I det daglige læringsarbeidet kan elevene innenfor teamet omgrupperes, samles i større grupper, deles i mindre enheter eller opptre i ulike organiseringsformer etter behov. Teamet blir dermed den viktigste arena for organisering og planlegging av læringsarbeidet.

Teamet bør være plassert i en del av skolebygningen som de selv rår over. Ved at teamene disponerer de fysiske rammene kan elevene grupperes på ulike måter, tidsrammer kan bestemmes ut fra varierende behov, elevenes og lærernes utstyr og eiendeler plasseres ut fra en felles plan, her kan læringsmiljøet utformes etter ulike behov osv.

Arbeidsformer.

I sitt daglige arbeide benytter elever og lærere et stort antall arbeidsmåter og mange ulike modeller for tidsbruk, for gruppering, for arealbruk og for samvær. Ulike type av arbeidsformer kan være:

- Individuell fordyping
- Forelesning
- Samtalegrupper
- Gruppearbeid
- Bruk av IKT
- Prosjektarbeid

- Samling i basis/kontaktlærer gruppe
- Arbeid i stasjoner
- Kursrekker
- Individuell veiledning
- Arbeidsplaner
- Framføringer
- Møter/utviklingsamtaler

Selv om skolen legger tilrette for variasjon av organiserte arbeidsformer er det likevel ingen grunn til å anta at det meste av barn og unges læring foregår i skolen. De uformelle og spontane læringsarenaene overgår nok langt de målrettede og planlagte, særlig i de tilfeller der skolens innhold og metoder blir opplevd som irrelevant av eleven.

Skolens fortrinn som læringsarena ligger blant annet i at skolen tilbyr et fellesskap der læring dyrkes. Fellesskapet omfatter muligheter for kontakt mellom elever på samme og ulike trinn og mulighet for kontakt mellom barn/unge og voksne. Skolen har også et annet fortrinn som læringsarena, nemlig at skolen inneholder og representerer kompetanse. Kompetansen består blant annet i lærere som har fagkompetanse og didaktisk kompetanse, utstyr og muligheter for informasjonsinnhenting, og kultur for læring.

Også lærere og andre voksne som deltar aktivt i skolehverdagen, vil representere ulike vokstyper. Dette vil gi skolen et verdifullt utgangspunkt for å kunne legge til rette for den variasjon av aktiviteter og relasjoner som elevflokkene har behov for. Møteplassene mellom lærer og elev skal ivareta mange ulike funksjoner: Læreren skal gi eleven rik anledning til å utvikle sine ferdigheter og interesser; læreren skal hjelpe eleven til å utvikle alle de ulike sidene ved sin personlighet slik den generelle delen av læreplanen beskriver; læreren skal kunne gi støtte og hjelp når den enkelte eleven har behov for dette – fortrolig på tomannshånd eller i en gruppesammenheng.

For de voksne vil det være viktig med gode møteplasser ikke bare overfor elever, men også overfor hverandre. Kravene om tilpasset opplæring for alle elever sammen med en stadig større variasjon i elevenes interesser og forutsetninger, vil stille lærerne på stadig større utfordringer med hensyn til fleksibilitet og variasjon i sine roller. Dette vil kreve stor variasjon i samarbeidsformer lærere imellom. Skolen må derfor gi rom for gode og varierte møteplasser også de voksne imellom – dels sammen med, dels uten elever til stede.

Behov for variasjon av rom.

Skolene må gi rom for stor variasjon i aktiviteter: strukturerte og ustrukturerte, innenfor og utenfor bygningene, planlagte og ikke-planlagte, læringsfokuserte og opplevelsesfokuserte osv. Likeså viktig er variasjon i hvilke relasjoner som undervisningsarealene skal romme: fra aktiviteter på egen hånd til store grupper; fra aktiviteter med blanding av både barn og voksne, til uforstyrrede barnegrupper; fra aktiviteter med jevnaldrende til aktiviteter på tvers av aldersgrupper; osv

Elevene

Alle som har sitt daglige virke i en skole, blir slått av det store mangfoldet og den store variasjonen som kommer til syne i en hver elevflokk. Variasjonene kan dreie seg om tenkemåte og forståelsesrammer (mangfoldige intelligenser)⁵ og måter å tenke effektivt (læringsstiler)⁶.

⁵ Mangfoldige intelligenser - H.Gardner

⁶ Læringsstiler - Dunn & Dunn

Blant andre forutsetninger som varierer sterkt fra elev til elev, kan nevnes:

- Avhengighet av organisatoriske, sosiale og fysiske rammer for læring
- Interesse og motivasjon
- Selvstendighet, selvbilde og selvtillit
- Språk og omgangsform - "folkeskikk"
- Verdier toleranse, sosiale forutsetninger

Elevene kommer fra alle grupper i samfunnet og for at skolen skal kunne møte den enkelte elevs behov, kan ikke skolen møte den enkelte med det samme. Skolen må utvikle og dyrke mangfoldet blant elevene som en positiv verdi.

For utforming av skoleanlegget innebærer dette å gi rammer med stor grad av muligheter for små og store elevgrupperinger, for rolige og livlige læringsformer, for sosial kontakt og individuell fordypning, for formidling og utforskning, for teoretisk og praktisk tilnærming og en rekke andre former for mangfold.

Samarbeid skole - hjem

En forutsetning for en god opplæring av elevene er at samarbeidet mellom hjem og skole er godt.

Læreplanverket formulerer dette slik:

"Grunnskulen har eit særleg ansvar for å utvikle eit godt læringsmiljø og for å medverke til eit trygt og stimulerande oppvekstmiljø. Samarbeid i skule og mellom skule, heim og nærmiljø er ein viktig føresetnad for ei slik utvikling. Skulen har eit særleg ansvar for at språklege og kulturelle minoritetar kjem med i dette samarbeidet. Heimen og skulen er gjensidig avhengige av kvarandre og har ei felles oppgåve i å fremje vekst og virke hos elevane (s. 60).

De møteplassene som skolene skal legge til rette for, må derfor også ta hensyn til det mangfoldet som er i elevenes familiære og kulturelle bakgrunn:

Skolen bør også kunne bli en arena hvor familier med ulik bakgrunn i skolens lokalmiljø kan møtes til gjensidig forståelse og berikelse. En slik møteplass vil være særlig aktuell i elevenes fritid – utenfor den ordinære opplæringstiden. Skolens funksjon i slike sammenhenger vil være å legge til rette for aktiviteter hvor andre aktører enn skolen selv har ansvar for arrangement og gjennomføring.

IKT

Utviklingen innen Informasjons og kommunikasjons teknologi har eksplodert de siste 10 årene. IKT kjenner ingen landegrenser og det lar seg ikke gjøre å avgrense tilgangen eller den informasjonen man ønsker å bruke i opplæringsformål. Skolens oppgave vil være å bidra til at barn og unge utvikler kritisk sans og verdibaserte holdninger til tilgjengelig informasjon og til kommunikasjon.

Bruk av IKT og innhenting av informasjon kan ikke foregå på en helt annen måte i skolen enn i de fleste andre sammenhenger, og skolen må derfor legge til rette for og ta i bruk de mulighetene teknologien til en hver tid tilbyr. Skolene må gi elevene mulighet for å benytte de meste alminnelige formene for media og teknologi. I ny læreplan står IKT enda mer sentralt ved at elevene skal bruke dette som verktøy. IKT som fag eksisterer ikke lengre og dette fører til at data/IKT må være tilgjengelig for elevene til en hver tid. Elevene må kunne bruke IKT i grupper eller alene og lærere må ha mulighet for å drive opplæring av mange eller enkeltvis.

Behovet for satsing på IKT i Fredrikstad er fortsatt stor og følgende områder prioritert i forhold til IKT i skolene.

Ved planlegging av utbygging og rehabilitering av skoler skal infrastruktur til IKT tas med i tråd med kommunens IKT-plan. I tillegg skal det tilrettelegges for utstrakt bruk av IKT for elever og ansatte. Det er i denne sammenheng viktig at det blir valgt mest mulig **fremtidsrettede driftsløsninger** som ivaretar både god driftsøkonomi og brukeres behov.

Skolefritidsordning (SFO)

Fra 1.januar 1999 ble Skolefritidsordningen et lovfestet tilbud i kommunene.

Skolefritidsordningen (SFO) er hjemlet i opplæringsloven som et frivillig tilbud før og etter skoletid for elever på 1.-4. trinn og for funksjonshemmede elever til og med 7. trinn. SFO skal gi de yngste elevene i grunnskolen (1.-4. trinn) omsorg og tilsyn i den tiden elevene ikke er på skolen og de foresatte er på arbeid, og legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter. Elever på 1. og 2. trinn bruker tilbudet mest.

Regjeringen vedtok å øke timetallet for småskoletrinnet fra skoleåret 2002 med til sammen tre uketimer. Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2004 ble det vedtatt å utvide timetallet for 1.-4. trinn med til sammen 190 årstimer, dvs. i gjennomsnitt fem uketimer totalt for 1. til og med 4. trinn, fra skoleåret 2004-2005. Timetallet på disse trinnene ble ytterligere økt fra 2005. Det samlede behovet for oppholdstid i SFO vil derfor bli lavere. Ved skoler som innfører faste rammer for skoledagen, innfører tid for leksehjelp eller andre tiltak, er det grunn til å tro at behovet for SFO vil kunne bli enda mindre.

Bestemmelsene i lov og forskrift gir den enkelte kommune ansvaret for å utforme tilbudet ut fra lokale forutsetninger og behov. Kommunen kan selv drive SFO eller godkjenne private ordninger. Kommunen bestemmer rammene for SFO. Fra 1. august 2003 ble statens øremerkede tilskudd lagt inn i rammetilskuddet til kommunene.

Det er et krav at skolefritidsordningen skal ha arealer ute og inne som er egnet til formålet (jfr Oppl.lov §9a). Skolelokaler/anlegg vil i utgangspunktet kunne være egnet til bruk også for SFO, men det forutsettes også tilpasninger til dette formålet ved den enkelte skole for å tilfredsstille de særlige behov som SFO har. Det har vært utprøvd ulike modeller for organisering av de fysiske forholdene som SFO skal ha. En modell hvor sambruk av arealer mellom SFO og skole har vært en vanlig modell de i siste årene. Denne løsningen har vist seg å gå til et vist punkt hvor størrelsen på SFO avdelingen utløser behov for eget basisarealer som ivaretar funksjoner spesielt rettet mot SFO. I Fredrikstad kommune får alle som har behov for det plass i SFO, men det i stor grad sambruk av arealer mellom skole og SFO. I fremtidig planlegging ved skolene må man ta hensyn til behov som SFO har for egne basisarealer.

Skolenes uterom

Uteområdene til skoler er viktige arenaer for barns fysiske utfoldelse og læring og de må av den grunn legges tilrette for allsidig lek og trygghet – både fysisk og sosialt. Sammen med byggene skal uteområdene utgjøre et helhetlig læringsmiljø. Uteområdene er også en viktig del av et nærmiljøanlegg.

Opplæringslovens §9A (elevens arbeidsmiljølov) konkludere med at det fysiske miljøet i skolen inkluderer bygningsmessige forhold så vel som størrelsen og utformingen av uteområdet. I dag finnes ingen vedtatte faglige normer som §9A viser til når det gjelder uteområdene, men loven understreker kommunenes forpliktelser til å legge tilrette for at elevene skal ha arenaer i skoleanlegget for allsidig aktivitet som fremmer trygghet, helse, trivsel og læring.

Uteområdet er en viktig arena for å fremme fysisk aktivitet og sosialtrening for elevene. Studier viser at godt tilrettelagte uteområder reduserer mengden vold, mobbing og uro blant elevene og stimulerer trivsel, motivasjon og læringsevne.

Sosial og helsedirektoratet utgav i november 2003 en rapport "Skolens utearealer. Om behovet for arealnormer og virkemidler". Rapporten tok utgangspunkt i barns behov for fysisk aktivitet og innehold en mengde forslag til normer for uteområdene ved skolene. Rapportens innhold er ikke gjort gjeldene som normsetter for skoleutbygging.

I Fredrikstad har det de siste 10 årene vært jobbet systematisk med å tilrettelegge uteområder ved barnehager og skoler innenfor kommunens økonomiske rammer. Arbeidet har vært organisert gjennom en tverrfaglig prosjektgruppe – Barns uterom - som har hatt mandat til å planlegge og prioritere prosjekter innenfor kommunes investeringsrammer satt av til uteanlegg i barnehager og skoler. Selv om mye er gjort, gjenstår det fortsatt store utfordringer på dette området. Spesielt gjelder dette vedlikehold. Med de krav som stilles til dagens utanlegg er det viktig at all planlegging og utvikling av uteområdene er i direkte samarbeid med Teknisk drift og Park og idrett som drifter og eiere av anlegg ved skoler og kommunale barnehager. Ved utbygging eller større rehabiliteringer skal også uteanlegget tas med i planleggingen på samme måte som byggene.

Arbeidsplasser for ansatte i skoler

Alle ansatte skal ha arbeidsplasser og arbeidsmiljø som er tilrettelagt ihht gjeldene forskrifter og lover. I skoleverket er det stor variasjon i arbeidsoppgaver og oppgave type. Dette stiller store krav til tilpasning. Arbeidsmiljøloven og Arbeidstilsynet gir retning og føringer for hvilke krav som stilles til ulike arbeidsplasser og arbeidstyper enten dette gjelder undervisning i kunst og håndverk, individuell arbeidsplass for merkantile eller ansatte i SFO. Dette forventes at gjeldene lover og forskrifter blir fulgt i all skoleutbygging og totalrehabilitering for å skape et best mulig arbeidsmiljø for ansatte. Ikke minst gjelder dette kravet om universell utforming som er et absolutt krav i offentlige bygg.

Lærerarbeidsplasser

Skolen er i stadig endring og lærerens rolle og oppgave endres i takt med dette. Den tradisjonelle forståelsen av begrepet undervisning er blitt erstattet med tilrettelegging for læring, og den enkelte elevs rett til individuelt tilpasset opplæring stiller nye krav til lærerens arbeid. Klassebegrepet er opphevet og planlegging og tilrettelegging for elever individuelt og i større eller mindre varierende grupper stiller krav til lærersamarbeid og fleksibilitet. Dette fører til endrede behov for arenaer der lærernes samarbeid, forarbeid og etterarbeid, møtevirksomhet samt produksjon og tilrettelegging av læremidler skal foregå.

I tillegg er lærernes arbeidstid endret, og mer tider bundet til skolen også utenfor den tradisjonelle "undervisningstiden". Det gamle bildet av læreren som forlater skolen i det skoleklokka ringer ut etter siste time for så utføre retting av lekser og forberede neste skoledag er definitivt over. For- og etterarbeid for elevenes læring foregår nå på skolen der teknisk utstyr og læremidler er samlet og der man gjennom samarbeid tilrettelegger for mest mulig allsidige og varierte lærings situasjoner for den enkelte elev. En funksjonell arbeidsplass for lærere blir viktig for at dette skal fungere optimalt.

Arbeidsplasser for lærere har de siste årene vært vurdert og sett i sammenheng med norm for kontorarbeidsplasser som har en minstenorm på 6kvm. Lærerarbeidsplasser har i forskrifts form vært unntatt for denne bestemmelsen og hatt en minstenorm på 4 kvm som de fleste kommuner har fulgt. Unntaket har nå falt bort med begrunnelse i at arbeidstidsavtalen for lærerne gjør at stadig mer av lærernes samlede arbeid utføres på skolen og i tilknytning til kontorarbeidsplassen. Arbeidssituasjonen har blitt mer lik det som er tilfelle for andre yrkesgrupper.

Dette står nærmere beskrevet i brev fra Arbeidstilsynet, juridisk seksjon, datert 11.01.05.

Det er likevel viktig å merke seg at Arbeidstilsynet i samme brev viser til at normen med 6 kvm ikke vil være forskriftsfestet, men at mindre gulvareal pr.arbeidsplass i fellesarealer kan kunne tilfredstillet kravet etter lov og forskrifter etter en totalvurdering:

"...på bakgrunn av overnevnte er Direktoratet for arbeidstilsynet i den oppfatning at en uttalt norm på 4 kvm pr.arbeidsplass for lærere i fellesarealer ikke lengre bør opprettholdes. I utgangspunktet vil dermed normen for gulvareal pr.arbeidsplass i kontorfelleskap være 6 kvm for lærere, som for andre yrkesgrupper. Direktoratet finner midlertidig grunn til å presisere at denne normen ikke vil være et forskriftskrav, og at mindre gulvareal pr.arbeidsplass i fellesareal i et konkret tilfelle vil kunne tilfredstille kravene oppstilt i lov og forskrift. Forutsetningen er da, som i dag, at andre viktige miljøfaktorer er ivaretatt, slik at forholdene ved arbeidsplassen etter en totalvurdering fremstår som tilfredstillende.."

Selv om normen på 6 kvm ikke er et forskriftskrav anbefales det i skolebruksplanen å legge Arbeidstilsynets norm til grunn ved planlegging av nye bygg.

Alternative læringsarenaer

Det er fremmet egen sak som omhandler behov for alternative læringsarenaer. I denne saken legger rådmannen frem sin vurdering av behov for omfang av alternative læringsarenaer (utdrag fra saken):

"Problemstillingene rådmannen har lagt til grunn for sin vurdering:

- 1. Hvordan gjøre alle nærskolene i Fredrikstad i stand til å inkludere alle elever?*
- 2. Hva trengs av kompetanse, arealer, ressurser osv for å virkeliggjøre målet om inkludering på nærskolen?*
- 3. Hvilke alternative/supplerende opplæringsarenaer trenger Fredrikstad kommune utover nærskolene?*
- 4. Hvilke elevergrupper i Fredrikstad har behov utover hva nærskolen kan gi av opplæring/tilrettelegging?*

Overordnet for Rådmannen gjelder prinsippet om at alle elever skal og bør tilhøre nærskolen så langt det er mulig. Forutsetninger for å nå målet om inkludering innenfor nærskolene er at alle helt fra skoleeiernivå til virksomhetsnivå jobber systematisk og konsekvent med å nå målene om inkludering og tilhørighet ved nærskole.

I dette arbeidet er det viktig at det etableres et lavterskeltilbud i form av alternativ opplæringsarena på de fleste skoler i kommunen. Rådmannen er av den oppfatning at alle skoler med ungdomstrinn og de største barneskolene bør ha et slikt tilbud. Tilbudet bør ivareta elevenes behov for å kunne delta på tilpasset opplæringsarena for kortere eller lengre tidsrom. Rådmannen anser at dette kan etableres innenfor eksisterende økonomiske rammer.

Virksomhetene må ha tilstrekkelige ressurser til å kunne organisere opplæringen fleksibelt og med utgangspunkt i elevenes behov. Alle skoler må ha arealer som muliggjør fleksibel og alternativ opplæring på nærskolen. Ny skolebruksplanen vil beskrive skolenes arealbehov.

Skolene må i tillegg ha tilstrekkelig pedagogisk kompetanse på klasseledelse (organisasjonsutvikling), ivaretagelse av elevgrupper med vansker av hyppig forekomst og fag. Det bør utvikles en forpliktende strategiplan for kompetanseheving på områdene klasseledelse, elever med atferdsvansker, lese- og skriveopplæring. Dette er områder de fleste av våre skoler har utfordringer på, og som høringen til Midtlyngutvalget konkluderer med at kommunene må være selvhjulpne på. Samtidig må det utvikles holdninger og kultur på at nærskolen er forpliktet til å motta og gi alle elever et opplæringsstilbud.

Fredrikstad kommune må videreutvikle gode og forpliktende tverrfaglige rutiner som forplikter skolene og hjelpetjenestene til faste og forutsigbare møtepunkter. Hjelpetjenestene må samlet bistå skolene med å ivareta elever med særskilte behov.

Med hjelpetjenesten tenker Rådmannen barnevern, helsevern for barn og unge og pedagogisk psykologisk tjeneste.

Rådmannen konkluderer med at det finnes elevgrupper (det vil si enkelte barn innenfor grupper) som Fredrikstad kommune vanskelig kan gi et tilfredsstillende opplæringstilbud på nærskolen. Elevgruppene synliggjøres ved "å sortere" dem på følgende måte.

Elever på 1. til 10. trinn innenfor autismespekteret.

Elever med store psykososiale vansker og atferdsavvik, 1. – 10. trinn.

Elever med store komplekse og sammensatte vansker/funksjonshemninger, 1. til 10. trinn.

Multifunksjonshemmede elever, 1. til 10. trinn.

Elever med omfattende og alvorlig rusproblematikk.

Rådmannen anser det å utpeke "grupper av elever" er en vanskelig og krevende øvelse som må gjøre med forsiktighet. Målet med å utheve enkelte elevgrupper i denne saken, er å forsøke å synliggjøre at enkelte elever muligens trenger kompetanse utover hva Fredrikstad kommune klarer å ha på alle nærskoler.

Rådmannen anser at Fredrikstad kommune trenger kommunens allerede eksisterende supplerende/alternative opplæringsarenaer for å ivareta mangfoldet av elever. Arenaene er som innledningsvis beskrevet: Pynten ved Kråkerøy ungdomsskole, Møllehullet ved Kvernhuset ungdomsskole, M-klassen ved Borge barneskole, ATT ved Hurrød barneskole, Råkkollen skole og Råkkollen skole avdeling Fredenlund. Elever bør gis mulighet for å benytte disse arenaene på deltid og/eller heltid.

I tillegg anbefaler Rådmannen opprettelse av et overordnet tilbud for vurdering av elever med akutte behov. Dette tilbudet skal bistå skolene ved hjelp av en utadrettet tjeneste som veileder, observerer, kartlegger og tilbyr foresatte/elever eventuelle "opphold vekk fra nærskolen" for en periode. Tilbudet kalles videre i saken TOFU. TOFU står for Timeout for utvikling.

Tilbudet TOFU må ha en helhetlig og tverrfaglig tenkning som mål for sine tiltak. All forskning tilsier at tiltak må settes inn på flere arenaer enn skole for at man skal lykkes med endringsarbeid rundt barn- og unge. Hjelpetjenestene må derfor forplikte seg i et samarbeide rundt elever som trenger bistand fra TOFU.

Tilbudet bør utvikles over tid, og bør i sin første fase utvikles innenfor rammen av de alternative opplæringsarenaene kommunen har i dag. En slik utvikling vil være en utfordring for de alternative opplæringsarenaene, men Rådmannen er av den oppfatning at det er en utfordring opplæringsarenaene vil mestre. Over tid vil muligens utviklingen av et slikt tilbud påføre kommunen ekstrakostnader, Rådmannen vil da komme tilbake til det i egen sak. Under utviklingen av tilbudet vil det være særs viktig at alle er åpne for nye modeller. Etter rådmannens oppfatning må utviklingen sikre tidlig intervensjon i forhold til barn og unge som har særlige behov. Stortingsmelding nr. 31 (Kvalitet i skolen), presiserer at tidlig innsats ikke bare er forsterket innsats de første årene, men betyr også å ta raskt fatt i problemer uansett når de oppstår. Tidlig innsats vil også gjelde i forhold til barn og unge som ikke vil trenge alternative opplæringsarenaer. En slik utvikling vil kunne være meget ressursparende for kommunen over tid."

Som rådmannen slår fast er det i Fredrikstad behov for å ha flere permanente alternative læringsarenaer for elever som har særskilte behov for dette. Samtidig er det viktig i all planlegging av utbygging/ombygging av skoler fremover at det tas høyde for alternative læringsarealer på den enkelte skole. Dette for at tilbud om alternativ læringsarena for de elever som trenger det primært skjer på nærskolen. Dette kan være alternative læringsarealer som er tilpasset faglig eller sosial læring.

I kommunens handlingsplan har det gjennom flere år vært synliggjort behov for nye lokaler for Råkkollen skole. Omfang og behov er beskrevet i eget kapittel.

Sambruk og skolene som kulturarena

Fredrikstadskolene har en viktig oppgave som nettverksbygger i nærmiljøene, både gjennom samarbeid mellom skole og hjem og som fysisk arena for kulturaktiviteter for alle aldersgrupper. Som sosial møtearena skal skoleanlegget bidra til å bygge bro mellom generasjon og mellom grupper. Skolens beliggenhet og samlokalisering av andre kommunale anlegg har betydning for hvordan anlegget blir brukt. Flere av de siste skolene som er utbygget/rehabiliterert har fått egne spennende kulturarenaer som - foruten skolens eget behov for kulturarealer - er en ressurs for kulturaktiviteter i nærmiljøet eller i kommunen som helhet. Samlokalisering av skoleanlegg og kulturarenaer vil kunne skape et lokalmiljø med et stort mangfold av aktiviteter som igjen vil være identitetsskapende og gi en god utnyttelse av det offentlige rom

Fredrikstad kommune opplever et fortsatt stort behov for aktivitetsskapende arealer og det er av den grunn viktig at dette behovet blir tatt med ved planlegging av fremtidige skolebygg.

Ved planlegging av gymsaler og andre aktivitetsareaer hvor det vurderes som aktuelt med sambruk med idretten, lokalsamfunnet eller andre lokale aktiviteter skal utstrakt sambruk inngå som en del av planforutsetningen. I denne Skolebruksplanen er det tre klare tiltak hvor dette prinsippet må ivaretas. Dette gjelder planer om utvidelse av gymsalene ved Trosvik skole, Begby skole og Nøkleby skole. Her må det sees på mulighet for å etablere flerbruks eller mangfoldshall siden som utløser spillemidler. En mangfoldshall f.eks i stor grad dekke både skolens og lokalsamfunnets krav til arealflater for de fleste aktiviteter. Det er likevel viktig at en sambrukshall med skole som hovedaktør blir plassert i tilknytning til en skole (eller umiddelbar nærhet), siden skolene å anse som hovedbruker og i en allerede travel skolehverdag for elever og lærere er det viktig at man ikke bruker unødig mye tid på forflytning mellom aktiviteter.

Selv om skolene i Fredrikstad kommune tradisjonelt har vært brukt av nærmiljøet er det potensial for bedre tilrettelegging for allsidig bruk. Dette handler like mye om dagens organisering av utleie/utlån, som å tilstrebe gode fysiske løsninger ved den enkelte skole. Gode rutiner for bruk og utleie av lokaler sikrer god utnyttelse og bruk av det "offentlige rom" som alle brukere knyttet til skolene har behov for. Som eksempel vil tilrettelegging av uteområdene ved skolene kan bidra til å skape mer fysisk aktivitet og gode sosiale møteplasser. Ikke alle skoler i Fredrikstad er like egnede til utleie og organiseringen av utleie med grensegang mellom skolens arealer og utleie lokaler er noen ganger uklare. Det er av den grunn viktig at det blir igangsatt en evaluering av dagens ordning med en mer detaljert avklaring av hvilke arealer som skal være grunnlag for utleie/sambruk, beskrive tiltak som kan gjøre utleie enklere enn i dag og klargjøre retningslinjer for utleie.

Skolehelsetjenesten og eksterne tjenester

Skolehelsetjenesten er en del av kommunens lovpålagte forebyggende helsetjeneste til barn og unge. Tjenesten er hjemlet i "forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten".

Skolehelsetjenesten er tradisjonelt organisert i Fredrikstad kommune hvor skolehelsetjenesten eller helsesøster har faste dager ved den enkelte skole. I dag har alle skolene satt av lokaler som brukes fast av skolehelsetjenesten. Det forutsettes at nåværende skolehelsetjenesteordning videreføres. Skolehelsetjenesten utfører store deler av sitt viktige arbeid ute på skolene og det er en viktig forutsetning at skolehelsetjenesten har tilfredsstillende lokaler på den enkelte skole.

Skolene må ha tilrettelagte arealer for samarbeid med eksterne tjenester som PPT, FAU, Foreldre, Psykiatri, barnevern, lokalsamfunn oa. Dette er viktige samarbeidspartnere som på ulik måte er med å

styrke kvaliteten på og drifte opplæringen i skolene og det er av den grunn viktig at det legges til rette for gode samarbeidsformer også bygningsmessig.

Oppvekstsenter

Å etablere helhetlige oppvekstsentre har vært utprøvd på forskjellige måter over hele landet. Det har i tillegg de siste årene vært oppfordret til etablering av oppvekstsenter gjennom bl.a Søgner utvalget.

En samlokalisering av barnehagetilbud og skoletilbud vil kunne gi flere positive effekter både for kommunen som barnehage- og skoleeier og for brukerne. Større faglig kompetansemiljø ved å utnytte kompetansen mellom barnehage og skole, drive tverrfaglig utviklingsarbeid, helhetlig oppvekst og læringssituasjon for barna og samlokalisering av tjenestene er bare noen av effektene en oppvekst senter vil kunne gi. Oppvekstsenter tanken bør vurderes der dette er mulig.

Rehabiliteringsbehov

Begrepsavklaringer:

- **Sanering** = Riving av hele eller deler av bygget
- **Totalrehabilitering** = Nødvendig bygningsmessig rehabilitering og ombygging/tilrettelegging for å få et læringsmiljø som har tilnærmet samme kvalitet som nybygg og er tilrettelagt for morgendagens læreplan.
- **Begrenset bygningsmessig rehabilitering** = Kun bygningsmessig rehabilitering av eksisterende bygningsmasse. Kun ombygging om det er rent bygningsmessig forsvarlig (f.eks ombygging som følge av behov for tekniske rom oa.)

Rehabilitering og nye planløsninger

Tradisjonelt har begrepet rehabilitering vært knyttet til bygningsmessig oppgradering som følge av bygningsmessige mangler. Den fremtidige barnehage og skole stiller krav til at rehabiliteringsbegrepet også omfatter ombygging til nye planløsninger tilpasset organisering og pedagogiske arbeidsmåter. For å kunne tilby brukerne tjenelige læringsarealer som gi virksomhetene muligheter for ulike organisering må det satses bevisst på ombygging/tilpasning av eksisterende lokaler til læreplanen.

Dette underbygges bl.a av krav til elevenes arbeidsmiljø (opplæringslovens § 9A), universell utforming og nye planløsninger i kunnskapsløftet. Det er et overordnet mål å kunne tilby alle barn mest mulig likeverdige lokaler, og det er rasjonelt å se byggeteknisk rehabilitering og tilrettelegging for moderne planløsninger i sammenheng. I tillegg er krav til luft, lys temperatur m.m nedfelt i forskrift om miljørettet helsevern for barnehager og skoler.

Vedlikehold

De senere årene har vedlikeholdet stort sett vært begrenset til akutte utbedringer, og veldig lite forebyggende vedlikehold. Bygningene preges av dette, og det er et stort behov for oppgradering av bygningene. Tidligere rapporter etter gjennomgang av bygningsmassene gir klare beskrivelser av vedlikeholdsbehovet.

Inneklima/rehabiliteringstatus

Selv om Fredrikstad kommune har investert milliarder til rehabilitering og utbygging av skoler de siste 10-15 årene er det fortsatt rehabiliterings behov innen skolesektoren.

På grunn av varierende kvalitet på ventilasjonsanleggene på skolene, og for enkelte deler nærmest manglede ventilasjon, er også inneklimaet vekslende. Inneklimaet er veldig sårbart i forhold til vær-situasjonen, bl.a. fordi oppvarmings-systemene ikke er gode nok, og at solavskjerming ikke er helt tilfredsstillende til enhver tid. Oppvarming, ventilasjon og solavskjerming må vurderes samlet for om mulig å få et mer stabilt og bra innemiljø.

Arbeidet med å vurdere og prioritere inneklimatiltak ved skoler innefor kommunens økonomiske rammer gjennomføres av en egen inneklimagruppe bestående av representanter fra Teknisk drift, miljørettet helsevern og Fagetat skole. Rehabilitering og inneklima sees nesten alltid i sammenheng siden dette nesten alltid utleder behov for bygningsmessige tiltak/rehabiliteringer Fredrikstad kommune har de siste årene brukt betydelige midler til inneklimatiltak ved skoler. Selv om mye nå er gjort, gjenstår fortsatt en del store prosjekter. Dette er:

Skole	Typeprosjekt	Omfang
Trara skole 1940 bygget	Ventilasjon, rehabilitering og ombygging	Omfattende
Rødsmyra skole	Ventilasjon	Omfattende
Torp skole 1970 bygg	Ventilasjon, rehabilitering og ombygging	Omfattende
Torp skole frittstående bygg	Ventilasjon	Begrenset
Rød skole (o)	Ventilasjon	Begrenset
Rød skole (k)	Ventilasjon	Begrenset

Andre prosjekter hvor omfanget ikke er vurdert:

Manstad skole

Gressvik ungdomsskole del II (gymbygg m.m)

Borge barneskole

Ambjørnrød skole

Sanere eller rehabilitere?

Ved nybygg er det lett å tilrettelegge for gode læringsarealer gjennom bevisst planlegging og prosjektering. Ved tilrettelegging av eksisterende bygningsmasse er det mer komplisert. Mange forhold setter begrensninger for løsningene. Dette er forhold som: eksisterende bygningers byggetekniske stand og anleggenes muligheter for tilpassninger, utforming, verneinteresser, skolens drift, tomtestørrelse, naboskap m.m.

Målsetningen ved en rehabilitering av eksisterende skolebygg må være å oppnå like godt læringsmiljø som ved nybygg. Dersom det i liten grad lar seg gjøre å oppnå ønsket resultat for brukerne av anlegget og/eller rehabiliteringskostnader blir så store at det nærmer seg nybyggpris, vil det være naturlig å vurdere å bygge nytt.

Trondheim kommune (vedlegg til NOU 2004:22) har gjort en vurdering av flere eldre skolebygg og konkludert med at riving i en del tilfeller lønner seg framfor å rehabilitere. En regel har vært at sanering må vurderes om rehabiliteringskostnadene overstiger ca70-75% av nybygg prisen. Til grunn for en slik vurdering ligger ulik beregnet "levetid" for byggene ved rehabilitering kontra nybygg, funksjonaliteten i bygget, bruttoareal og driftsutgifter.

Standarder for skolebygg

I forrige skolebruksplan ble området standarder for skoleanlegg behørig vurdert og beskrevet. Som grunnlag for dimensjonering vil disse standardene også for de fremtidige skolene være et utgangspunkt for diskusjonen rundt planlegging av skolebygg. Det er likevel viktig å poengtere at de siste programutredningene som er gjennomført i Fredrikstad kommune har sitt utgangspunkt i en pedagogisk plattform som er utviklet i stor grad av skolene i samarbeid med det kommunale nivået (fagsjef). Gjennomgående i disse programutredningene er behovet for fleksible skolebygg som gir stor grad av mulighet for fleksibel organisering av elever og personale, samt muligheter for variasjon i arbeidsmetode. Ved å sette fokus på funksjon og aktivitet som dimensjonerende for skolearealene viser det seg at man klarer å planlegge mer effektive arealer. Å planlegge arealer som skal benyttes til ulike typer organiseringer og arbeidsmetoder i en tidsperiode på 30-40 år fremover stiller store krav til at arealene er "riktige" dvs ikke så spesielle at de kun kan benyttes til en ting og heller ikke for generelle til at de begrenser mulighetene for organiseringen. Med tanke på at klassesdelingsprinsippet i tradisjonell form er historie, gir skolene mye større frihet i forhold til organisering enn tidligere.

Som del av forberedende arbeidet til ny skolebruksplan ble det gjennomført en intern evaluering mellom Fagetat skole, skolene og Teknisk drift for de utbyggingsprosjektene som har blitt gjennomført fra år 2000 frem til i dag (både nybygg og totalrehabiliteringsprosjekter). Evalueringen viser at utviklingen av måten skolebygg blir planlagt i Fredrikstad de siste årene har i stor grad imøtekommet den pedagogiske bestillingen som var grunnlaget for utbyggingen, men fremhever likevel viktigheten av å ivareta følgende områder:

- Material og utstyrvalg i skolebygg som tåler skoledrift
- Egne kulturarealer/kantine/fellesone
- Fremtidsrettet IKT – løsninger
- Fleksible arealer og tilstrekkelige arealer til tilpasset opplæring/spesialundervisning - spesielt grupperom.
- Skoleinterne alternative læringsarealer.
- Basisarealer til SFO.

Behovet for arealer som gir mulighet for tilrettelagt undervisning er viktig for å kunne ivareta elevenes behov. Det har de siste årene vært satt fokus på dette området for å kunne gi alle som har behov for det en tilrettelagt undervisningssituasjon.

De gjeldene overordnede prinsipp om at store deler av skolebygget bør kunne brukes i det meste av SFO's åpningstid bør videreføres, men det må også planlegges med egne basisarealer for SFO gjerne i sambruk med skole, men på SFO's premisser. Spesielt er dette viktig ved større SFO avdelinger.

Dimensjonerende arealnormer for skolebygg.

Foruten administrative arealer som er regulert gjennom arbeidsmiljøloven/arbeidstilsynet er eneste kjente arealnorm for elever 2 kvm pr elev. Denne normen er i stor grad knyttet til beregnet behov for luft m.m. I tillegg gjelder opplæringslovens §9A som omfatter elevens fysiske og psykiske arbeidsmiljø. I Opplæringslovens §9A er det ikke gjengitt noen dimensjonerende normer utover at skoleeier har ansvar for at elevens fysiske miljø er godt. Dvs. at det vil være den enkelte skole, skoleeier og skolebyggeier som må påse at §9A blir ivaretatt. De klager som har blitt mottatt innefor dette området har i stor grad vært knyttet til luft, temperatur og lys. I tidligere skolebruksplan har dimensjonerende arealnormer vært beskrevet i tabellform gjengitt i nettoareal pr funksjon. Som eksempel var dimensjonerende arealtall for klasserom 70 kvm. I dagens skole er det stor fleksibilitet i forhold til organisering av elevgrupper eller klasser. Dette gir stor utfordringer til den bygningsmessige utformingen og variasjon av areal. Et romprogram basert på faste romtyper og størrelser som grunnlag for dimensjonering av skolebygg vil være styrende for utformingen av bygget. I Fredrikstad kommune har man de siste 10 årene basert skoleutbyggingen på egne programutredninger som tydeliggjør den enkelte skoles pedagogiske plattform og ønske om organisering i samråd med Fagsjef skole. Programutredningen tydeliggjør forventet bruk og stiller spørsmål ved størrelser og funksjoner som et moderne skolebygg. I forhold til tradisjonelle skolebygg har denne måten å organisere planarbeidet gjort at man har kunnet tenke mer fleksibelt og effektivt enn tidligere. Dette vil ikke si at skolebygg nødvendigvis har blitt mindre i areal, siden den moderne skole har fått tilført nye funksjoner enn tidligere. Som eksempel har kravet om areal til lærerarbeidsplasser/administrasjon blitt betydelig styrket. Det samme gjelder areal til skoleinterne alternative læringsarenaer og kulturarena. I dag bygges nye skolebygg med et bruttoareal på mellom 12-14 kvm pr.elev. Dette er kun et dimensjonerende tall når det gjelder helt nye skoler. Ved ombygging, tilbygg m.m, blir programutredning og skisseprosjekt i stor grad styrende når rammer for prosjekter skal settes. Dette på bakgrunn av at man ser helhet i forhold til å gjøre eksisterende bygg mer effektivt (tilpasse) og tilpasning til nytt bygg.

Legge ned skoler/Slå sammen skoler.

Basert på kommunens anstrengte driftsøkonomiske situasjon i dag og årene fremover, har det som en del av planprosessen i Skolebruksplanen vært gjennomført vurderinger av driftsmessige besparelse ved å slå samme skoler til større enheter. Bakgrunn for valg av skoler som har blitt vurdert er den enkelte skolens geografiske plassering, størrelse, kapasitet og elevtallsutvikling. Tiltak som er vurdert er:

- Sammenslåing av Rekustad og Nylende skole (nedlegging av Nylende)
- Slå sammen Årum skole og Torp skole
- Slå sammen Slevik skole og Rød skole (O)

Nedlegging av Nylende skole har blitt lansert som innsparingstiltak gjennom kommunes handlingsplan flere ganger uten å bli vedtatt politisk. Forslaget skapte sterke reaksjoner i lokalsamfunnet. Skolebruksplanen vil på bakgrunn av vedtatt handlingsplan ikke fremme forslaget på nytt. Denne vurderingen må evt. følge ordinær budsjettprosess om tiltaket skal vurderes på nytt.

Når det gjelder å slå sammen Slevik skole og Rød skole (O) eller Torp skole og Årum skole vil disse tiltakene medføre så store investeringskostnader og andre kostnader (skyss m.m) at dette ikke ansees som lønnsomt sett opp mot forventet driftsgevinst på nåværende tidspunkt. Flere av skolene ligger også i områder med potensial for senere omfattende boligutbygging.

Skolekapasitet og inntaksområder

Kapasitet

Som en del av analysearbeidet i denne planen er det ved de enkelte skolene gjort en vurdering av skolens kapasitet sett ut fra eksisterende skolebygninger. I kapasitetsvurderingene er det sett på fleksibilitet i eksisterende undervisningsrom, romstørrelser og mulighet for organisering. En del eldre skoler har relativt tradisjonelle romløsninger som begrenser mulighetene til å organisere undervisningen. Siden klassedelingstallet har opphørt og skolene står fritt til å organisere gruppestørrelser og gruppeantall, er kapasiteten satt som et vurdert totalt elevtall hvor det ansees at skolen vil få problemer med å organisere undervisningen uten å måtte ha behov for arealer utover de som disponerer i dag

I kapasitetsvurderingen og de områdevis prognosene er det forutsatt utnyttelse av ledig kapasitet ved skolene.

Inntaksområder.

I denne skolebruksplanen er inntaksområdene til den enkelte skole vurdert i samarbeid med den enkelte skole. Arbeidet med justering av inntaksområdet er en del av arbeidet med forskrift om inntak og bytte av skole i Fredrikstad som blir behandlet parallelt med skolebruksplanen i egen sak. Grunnlag for vurdering av inntaksområdet til den enkelte skole er forventet elevtall, nærhet til skolen og kapasitet til skolene rundt. Inntaksområdet kan justeres årlig gjennom forskriften. I de områdevis prognosene er inntaksområdet til den enkelte skole basert på grunnlagsarbeidet med den nye forskriften.

Fredrikstad internasjonale skole (voksenopplæring)

FRIS leier i dag lokaler i Gamlebyen. Disse lokalene er ikke tilfredsstillende, har ikke tilstrekkelig kapasitet og er ingen langsiktig løsning. Videre leie av lokaler i Gamlebyen vil mest sannsynlig medføre behov for tilpasninger av eksisterende lokaler - alternativt at FRIS får disponere tilleggsarealer i eller utenfor Gamlebyen. Behov for lokaler/kapasitet anbefales løst gjennom nybygg eller kjøp av egnede lokaler. Det er ønske om en sentral passering av skolen. Ny tomt til ny FRIS må vurderes i sammenheng med revidering av kommuneplanens arealdel. Områder som bør utredes nærmere er FMV-området, utvikling av Grønli området og etterbruk av sykehuset. Alternativt kan tomten til eksisterende Nabbetorp skole etter at Nabbetorp skole flytter til nye lokaler i Sorgenfri området vurderes. En ny skole er anslått til 75 mill. Alternativet er videre leie av lokaler i Gamlebyen eller bruk av paviljonger.

Råkollen skole

(Råkollen skole inkl avd Fredenlund) Råkollen skole inklusiv avdeling Fredenlund har i dag store kapasitetsproblemer og arealer som ikke er tilpasset skolens behov. Dette kan løses ved at Råkollen skole flyttes og nåværende lokaler frigis som ungdomsskolekapasitet.

I handlingsplan 2010-2013 er det vedtatt utbygging av ny Råkollen skole. Kostnadsvurdert til kr.51.mill.

På bakgrunn av en faglig vurdering bør Råkollen plasseres i tilknytning til en eksisterende grunnskole. Dette for at elevene skal kunne ta del i et ordinært skoletilbud, men samtidig kunne ha læringsarenaer og kompetanse i en ny Råkollen skole som ivaretar den enkelte elevs behov. Det er også et ønske å legge Råkollen skole i tilknytning til en skole som ligger sentralt. Ved alle sentrumsskoler er tomtearealene begrenset og en fysisk plassering/integrering av Råkollen skole ved en av de eksisterende skolene vil medføre planmessige og organisatoriske utfordringer. Basert på disse momentene er den beste lokaliseringen av en ny Råkollen skole er vurdert til Gudeberg skole. Både på grunn av mulighet for utvidelse av eksisterende tomt ved Gudeberg skole og at Gudeberg skole er en 1.-10.trinn skole. Råkollen skole har i dag elever fra 1.-10.trinn. Det må primært vurderes om noen tilstøtende tomtearealer til skolen kan vurderes som skoletomt til en ny Råkollen skole før det vurderes en plassering på eksisterende skoletomt. Behovet for inkludering i eksisterende skolemiljø, men samtidig mulighet for skjerming både ute og inne må vektas høyt i planprosessen.

Råkollen avdeling Fredenlund foreslås - dersom mulig - permanent plassert ved Mineberget. Dette kan løses ved at deler av de tidligere forsvarslokaler ombygges og tilpasses avdelingens behov. Leieavtalen med Atlas må revideres slik at avdeling Fredenlund få nødvendige lokaler disponibelt samtidig som Atlas får dekket sine behov. Dersom denne løsningen ikke lar seg gjennomføre må det gjennomføres en ny lokaliseringsvurdering av avdelingen. Alternativ kan være plassering/nybygg på skoletomten til nåværende Nabbetorp skole som flytter ut av nåværende lokaler i løpet av 2012.

Det må samtidig vurderes om kapasiteten på Råkollen og M-klassen ved Borge barneskole skal justeres. Dette medfører ingen endring i investeringsbehovet, mer enn at utbyggingen fordeles i mer eller mindre grad mellom Råkollen og M-klassen.

Områdevise vurderinger

Østsiden

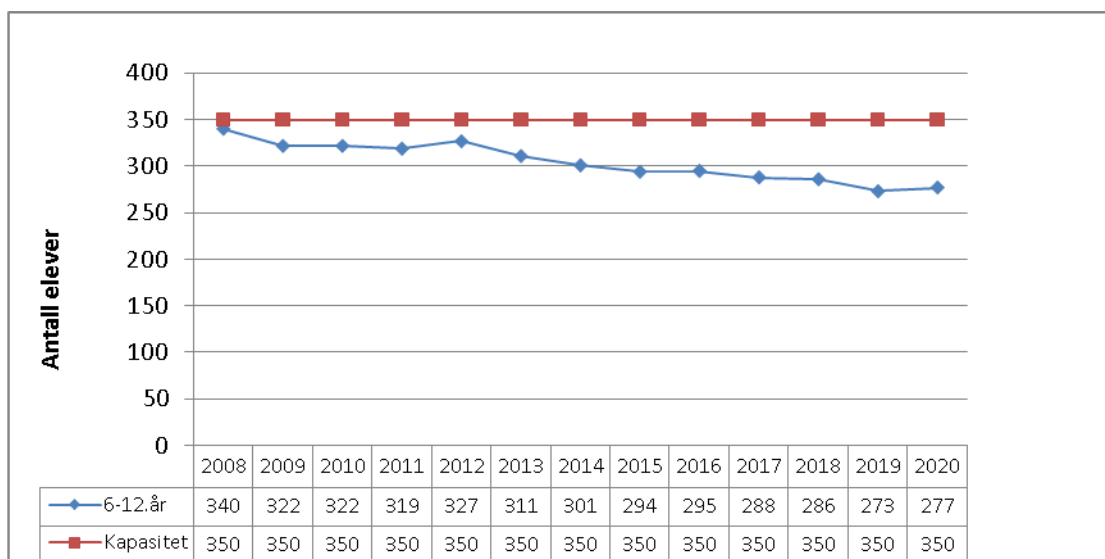
Østsiden området har 6 barneskoler, to kombinerte 1-10.kl skole og en ungdomsskole. Det er viktig at fordelingen av elever mellom disse skolene blir optimal de kommende årene for å kunne stå rustet til

forventet boligbygging og elevtallsvekst. På Østsiden er det planlagt omfattende boligutbygging i planperioden. Store felt som Sorgenfri, Ekeberg/Bråten, og Torp vil medføre et press på skolekapasiteten i området.

På bakgrunn av forventet boligbygging vil skoler som Nabbetorp skole, Borge ungdomsskole og på sikt Begby barne- og ungdomsskole stå overfor elevtallsøkning. Spesielt vil økningen være kraftig i Nabbetorpområdet. Dette løses ved utbygging av ny barneskole (Sagabakken skole) til erstatning for Nabbetorp skole som skal stå ferdig februar 2012. Borge ungdomsskole har store kapasitetsproblemer. Dette løses ved planlagt utbygging av skolen som skal stå ferdig i løpet av 2012 ihht vedtatt handlingsplan. Gudeberg skole, Begby skole, Torp skole, Årum skole og Borge barneskole har også kapasitetsproblemer som må løses. Kjølberg skole har de siste årene hatt en kraftig elevtallsøkning, men gjennom overføring av elever som bor i Sperlingområdet fra Kjølberg skole til Begby barne- og ungdomsskole kommet ned på den dimensjonerende kapasiteten skolen har. Kjølberg skole ble utvidet senest i 2007. Overføringen av elever bosatt i Sperlingområdet til Begby barne- og ungdomsskole og/eller Borge barneskole må fortsette inntil ny skole på Sorgenfri står ferdig. Kjølberg skole vil da kunne bli avlastet av den nye skolen. Begby skole, Kjølberg skole og Borge barneskole vil kunne ivareta forventet boligbygging i Begby området.

Kjølberg barneskole

Skolen har organisert seg med 14 tradisjonelle klasser i dag. Rehabilitering av eksisterende bygninger stod ferdig til skolestart 2002/03. I tillegg ble skolen utvidet med eget nybygg som stod ferdig i 2007 slik at skolen i dag har en kapasitet på ca 350 elever. Det har vært gjennomført en omfattende fordeling av elever mellom Kjølberg skole og Begby skole de siste årene.

Tiltak:

- Skolestruktur: Overføringen av elever bosatt i Sperlingområdet til Begby barne- og ungdomsskole og/eller Borge barneskole må fortsette inntil ny skole på Sorgenfri står ferdig. Kjølberg skole vil da kunne bli avlastet av den nye skolen og ledig kapasitet på Begby barne og ungdomsskole og Borge barneskole vil kunne ivareta forventet boligbygging i Begby området.
- Behov investering: Ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Begby barne- og ungdomsskole

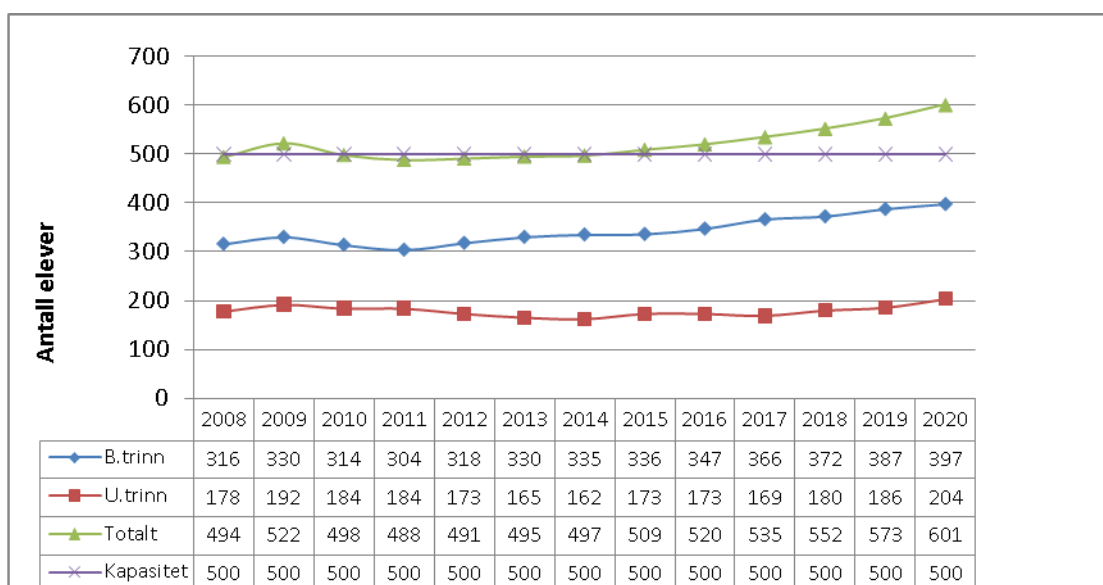
Skolen har i dag i overkant av 500 elever. Skolen har i dag høyt elevtall på enkelte trinn. Skolen har avlastet Kjølberg barneskole betydelig de siste årene ved overføring av rundt 15-20 elever årlig fra Sperlingområdet.

Elevtallet på ungdomstrinnet vil være stabilt i perioden. På barnetrinnet har elevtallet gått ned de siste årene. Den ledige kapasiteten har blitt utnyttet ved som tidligere nevnt overføring av elever fra Kjølberg skole til Begby skole. På sikt vil forventet boligbygging i området medføre at kapasiteten på barnetrinnet vil bli spist opp og Begby barne- og ungdomsskole vil ikke kunne avlaste Kjølberg barneskole som tidligere..

I slutten av perioden er det usikkert hvor omfattende elevtallsveksten vil være som følge av utbygging av Ekeberg/Bråten- feltet.

På bakgrunn av forventet dimensjonering av skolen – ca 500 elever - har skolen i tillegg behov for å utvide sal-kapasiteten i gymsalen, basisareal til SFO, lærerarbeidsplasser og løse trafikale forhold ved skolen. Dette behovet har vært fremmet i kommunens handlingsplan over flere år uten å ha fått økonomisk prioritet.

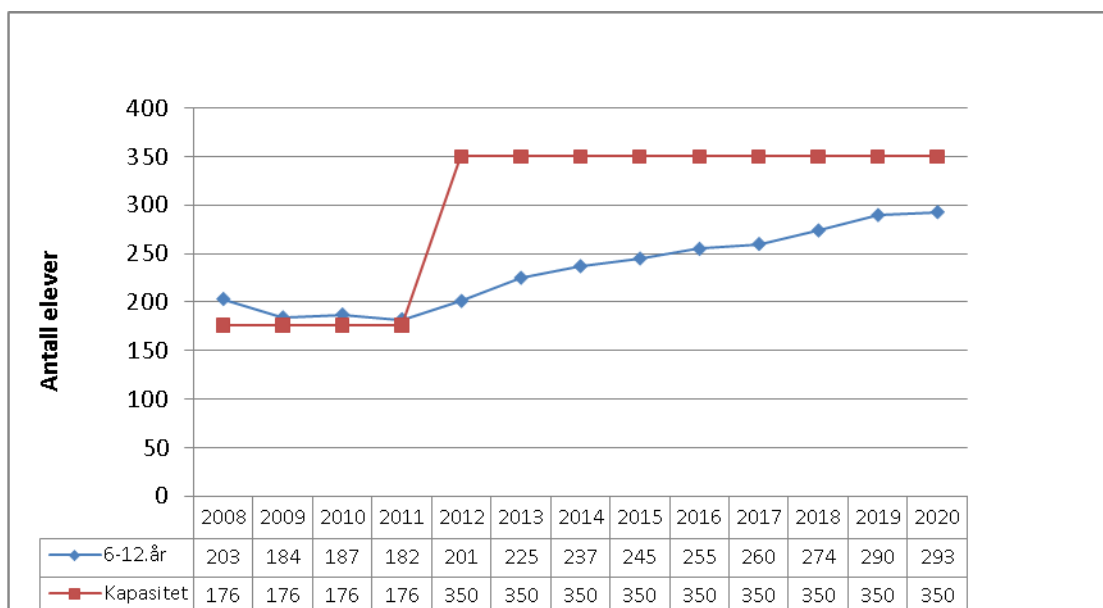
Med utgangspunkt i dagens inntaksområde vil elevtallsutviklingen kunne bli som følger:

- Skolestruktur: Overføringen av elever bosatt i Sperlingområdet til Begby barne- og ungdomsskole og/eller Borge barneskole må fortsette inntil ny skole på Sorgenfri står ferdig. Kjølberg vil da kunne bli avlastet av den nye skolen og ledig kapasitet på Begby barne- og ungdomsskole og Borge barneskole vil kunne ivareta forventet boligbygging i Begby området.
- Behov investering: Utvidelse av gymsal fra en til to saler, basisareal SFO og lærerarbeidsplasser. 30 mill.
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Nabbetorp barneskole

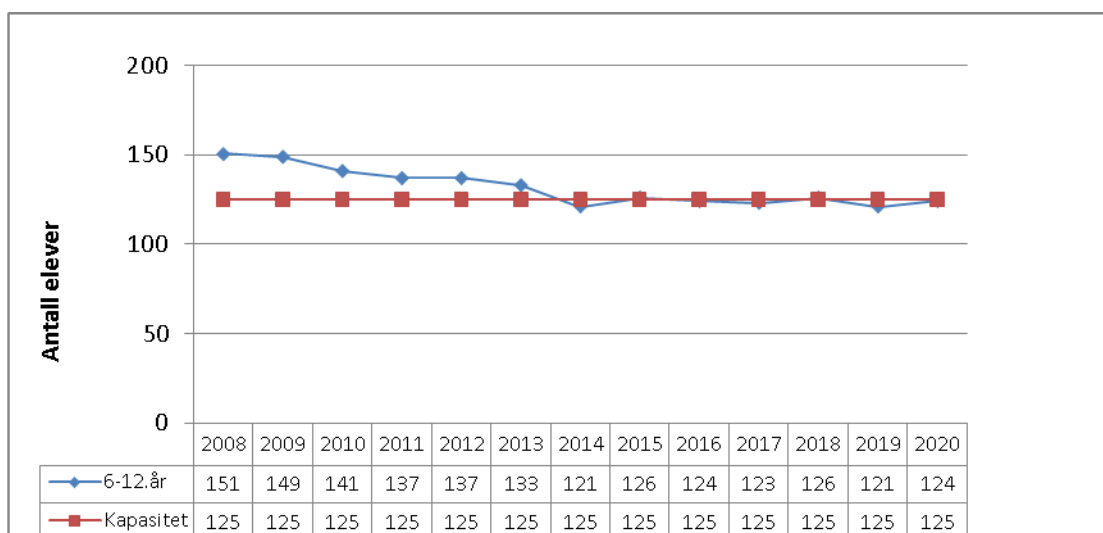
Planarbeidet med en ny Nabbetorp skole er godt i gang. Det er forventet ferdigstilt en ny barneskole dimensjonert for 350 elever lokalisert på Sorgenfri februar 2012. Den nye skole vil erstatte eksisterende Nabbetorp skole som skal saneres.

- Skolestruktur: Inntaksområdet til den nye skolen utvides nordover til også å omfatte områdene på vestsiden av rv 111 på Sellebakk så langt det er forsvarlig i forhold til avstand til Kjølberg barneskole.
- Behov investering: ingen behov utover vedtatt utbygging av ny skole. En evt. senere utvidelse vurderes etter 2020.
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Borge barneskole

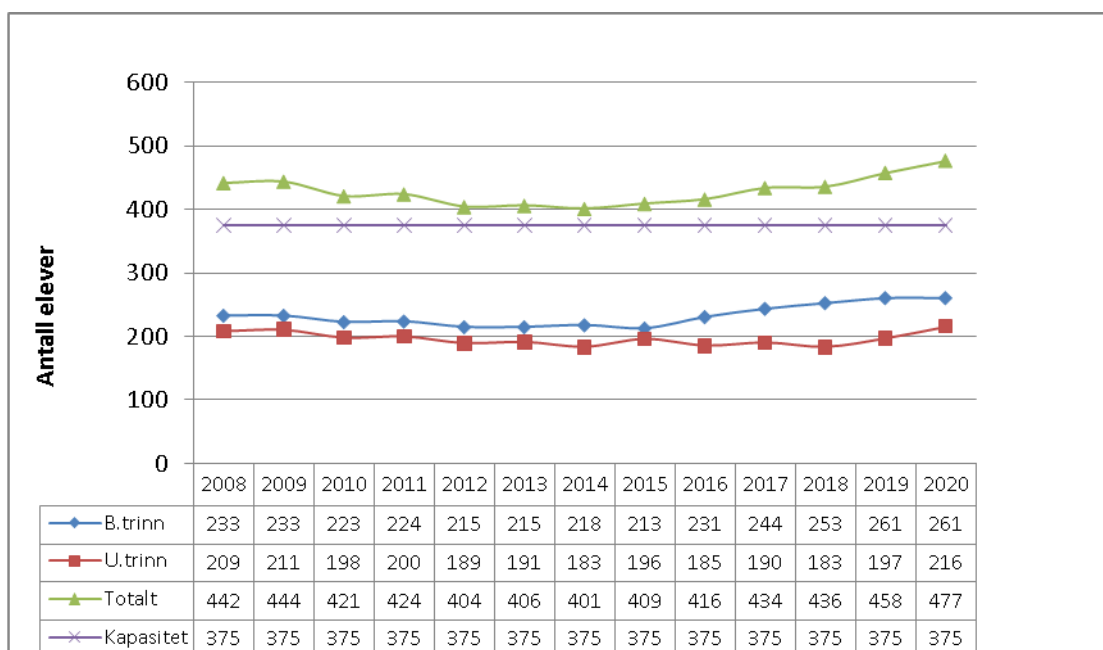
Skolen har i dag 7 klasser med et elevtall mellom 17-25 elever pr. klasse. Skolen har i tillegg en forsterket avdeling – M-klassen – som har 9 elever. Skolen benytter paviljonger for å løse behov for klasserom/SFO som ikke dekkes innenfor eksisterende arealer. Som en del av videre planarbeid må en eventuell permanent kapasitetsutvidelse av skolen sees i sammenheng med en avklaring av kapasitetsbehov ved M-klassen når Råkollen skole får nye lokaler. En helhetlig skolekapasitetsløsning ved skolen vurderes og legges frem som egen sak når de overnevnte forhold er avklart.

- Skolestruktur: Overføringen av elever bosatt i Sperlingområdet til Begby barne- og ungdomsskole og/eller Borge barneskole må fortsette inntil ny skole på Sorgenfri står ferdig. Kjølbeg vil da kunne bli avlastet av den nye skolen og ledig kapasitet på Begby barne- og ungdomsskole og Borge barneskole vil kunne ivareta forventet boligbygging i Begby området.
- Behov investering: Lokaler til SFO/klasserom som skolen i dag disponerer i paviljonger må erstattes med permanente lokaler. En utvidelse av M-klassen vurderes i forhold til dimensjonering og organisering av den nye Råkollen skole. En helhetlig skolekapasitetsløsning ved skolen vurderes og legges frem som egen sak når de overnevnte forhold er avklart
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Gudeberg barne- og ungdomsskole

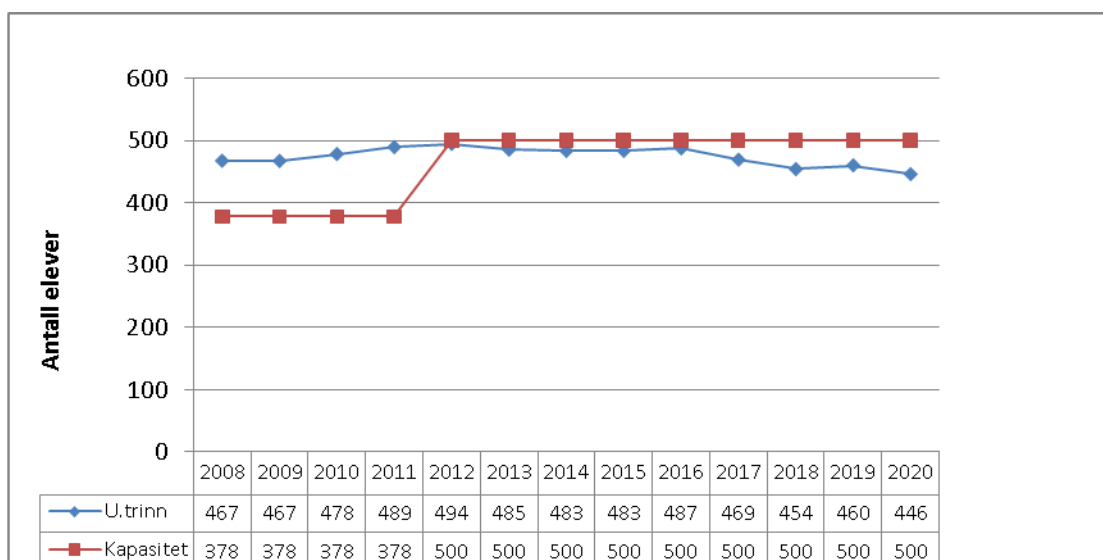
Høsten 2004 var skolen ferdig med en omfattende rehabilitering av eksisterende bygningsmasse. Skolen har i dag 21 klasser hvorav 5 klasser har sitt skoletilbud i paviljonger som er bygget med tanke på langsiktig bruk. Musikkrom er også passert i midlertidig paviljong. I handlingsplan 2010-2013 er det vedtatt utbygging for overnevnte med oppstart 2011. Gudeberg barne- og ungdomsskole vurderes som lokaliseringssted for en permanent plassering av Råkollen skole. Ved en relokalisering av Råkollen skole til Gudeberg barne- og ungdomsskole må også skolens kapasitetsbehov medtas i utbyggingsplanene slik at eksisterende paviljonger kan frigis.

- Skolestruktur: Gudeberg barne- og ungdomsskole vil som i dag måtte ta i mot ca 25-30 elever pr. årstrinn på ungdomsskoletrinnet fra den nye skolen på Sorgenfri (Sagabakken skole).
- Behov investering: I vedtatt handlingsplan 2010-2013 er det vedtatt utbygging for å dekke skolens behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 5 klasserom + musikkrom. Trafikale forhold ved skolen må også løses. Kostnadsvurdert til 29 mill.
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: ingen behov

Borge ungdomsskole

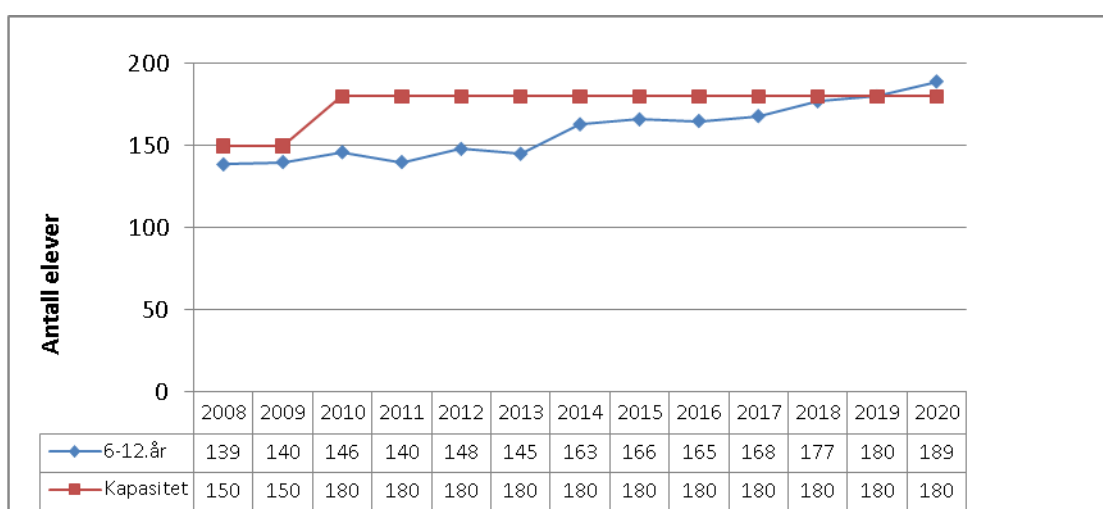
Skolen har behov for rehabilitering av eksisterende lokaler og kapasitetsutvidelse for å kunne ta i mot det økte elevtallet på ungdomstrinnet på Østsiden. Skolen har i dag 6 klasserom i paviljonger. I gjeldende handlingsplan er det satt av en ramme på 120 mill til utvidelse og rehabilitering av skolen. Den mest økonomisk fordelaktige løsningen for kommunen er at eksisterende klasseromsbygg ved skolen vurderes sanert på grunn av byggets dårlige byggingsmessige stand. Dette bygget erstattes med et nytt bygg på ca 3500-4000 kvm som også dekker skolens behov for kapasitetsutvidelse. I opprinnelig planforutsetning for prosjektet var det lagt inn en generell rehabilitering av eksisterende administrasjonsfløy og spesialromsfløy som beholdes - dersom mulig - i den form byggene er dag..Som en del av det pågående planarbeidet (skisseprosjekt) er det gjort en ny byggteknisk vurdering av administrasjonsfløyen og spesialromsfløyen som konkluderer med at disse byggene har behov for omfattende totalrehabilitering for å ivareta dagens krav til offentlige bygg. Spesielt administrasjonsfløyen er usikker om kan beholdes. Av den grunn foreslås det at rammen på prosjektet endres fra 120 mill til 170 mill.

- Skolestruktur: Fordeling av ungdomsskole elever mellom Borge ungdomsskole, Begby barne- og ungdomsskole og Gudeberg barne- og ungdomsskole må som i dag gjennomføres med tanke på å fordele elevtallsvekst mellom skolene og utnytte kapasiteten ved skolene.
- Behov investering: Det er avsatt 120 mill til utvidelse og rehabilitering av skolen i gjeldende handlingsplan. På bakgrunn av ny byggeteknisk vurdering foreslås det at rammen på prosjektet endres fra 120 mill til 170 mill.
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: se behov investeringer

Torsnes skole

I Torsnes området er det forventet elevtallsøkning som følge av boligfelt som Glosi vest. Sommeren 2009 stod skolen ferdig etter en omfattende totalrehabilitering og utvidelse. Eksisterende bygg fra begynnelsen av 50 tallet er totalombygget og rehabilitert i tillegg er skolen utvidet med en ny undervisningsfløy til klasserom og noen spesialrom.

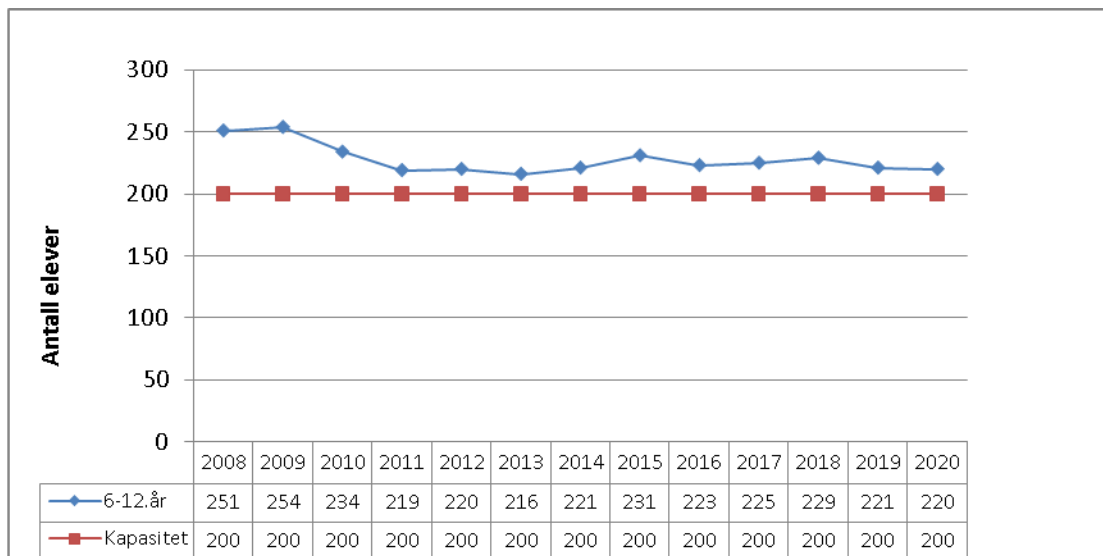

- Skolestruktur: Gjennom utbygging/rehabilitering ferdigstilt sommeren 2009 har skolen kapasitet til å ta i mot forventet elevtallsvekst.
- Behov investering: ingen behov.

- Behov rehabilitering/inneklima m.m: ingen behov

Torp skole

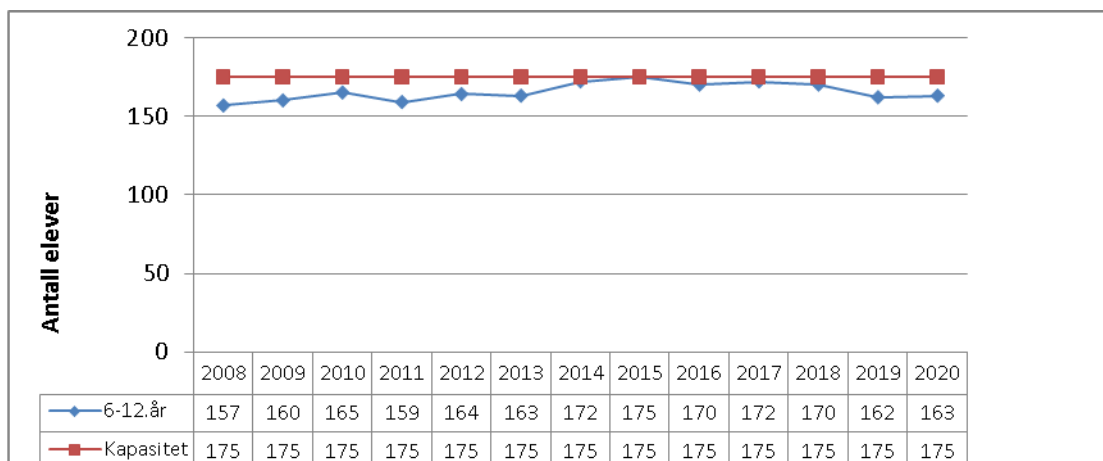
Elevtallet ved Torp skole ligger i dag godt over kapasitetsgrunnlaget ved skolen. Dette medfører at skolen har benyttet stor sett alle spesialrom til ordnære klasserom eller i sambruk med klasserom. Skolen har i tillegg behov for rehabilitering/inneklimatiltak i deler av bygget – spesielt 1970 bygget og det frittstående skolebygget. Skolen har mottatt paviljong i 2009 for å lette noe på situasjonen, men det bør prioriteres en mer permanent kapasitetsløsning ved skolen.

- Skolestruktur: På grunn av skolens geografiske plassering er det vanskelig å overføre elever til andre skoler uten at skoleveien blir kortere til Torp skole enn til noen av naboskolene. Det må likevel vurderes løpende om elever kan flyttes til andre skoler ved ledig kapasitet.
- Behov investering: Anslått behov for kapasitetsutvidelse og rehabilitering. Ca 40 mill.

Årum

Skolen har i dag et elevtall som varierer mellom 18-28 elever fordelt på 7 klasser. Skolene har små klasserom, mangler spesialrom, har mangelfulle administrasjonsarealer, mangler basisareal for SFO og har behov for bedre tilrettelegging av trafikkforholdene ved skolen. Skolen ble tilført en paviljong i 2009 for å lette på situasjonen. Siden elevtallet ser ut til å ligge tett på til skolens kapasitet i hele perioden vil dette kunne gi noen utfordringer i forhold til skolens kapasitet. Det må også planlegges langsiktige løsninger som ivaretar skolens behov for undervisningsareal.

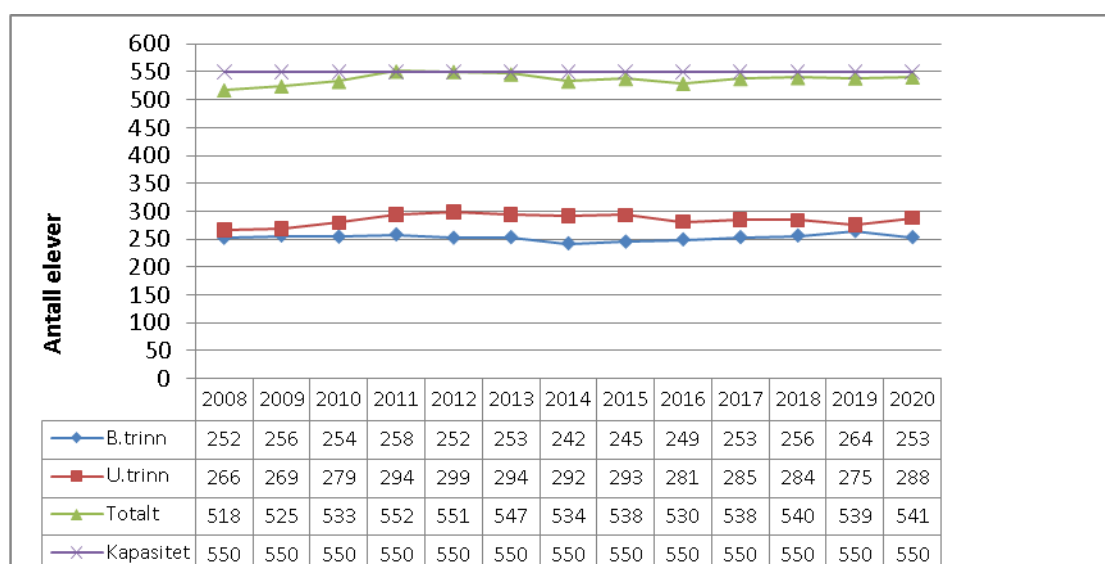
- Skolestruktur: På grunn av skolens geografiske plassering er det vanskelig å overføre elever til andre skoler uten at skoleveien blir kortere til Årum skole enn til noen av naboskolene.
- Behov investering: Det igangsettes en forstudie/skisseprosjekt som skal vurdere skolens behov sett opp mot eksisterende bygningsmasse før ramme for prosjektet fastsettes.
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: ingen behov

Sentrum

Sentrum området har 3 barneskoler, en kombinert 1-10.kl skole og en ungdomsskole. Sentrum har vært sammen med Sellebakk den bydelen som har hatt størst elevtallsvekst de siste årene. Det har vært ført en nøye fordeling av elever mellom skolene for å utnytte den kapasiteten optimalt og fordele elevtallsøkningen mellom skolene. Det er spesielt Trosvik skole og Trara skole i dag har store kapasitetsproblemer. Det viktig at fordelingen av elever mellom disse skolene også blir optimal de kommende årene for å kunne stå rustet til forventet boligbygging og elevtallsvekst. Elevtallet i sentrum har vokst betydelig de siste 10 årene. Dette på tross av en begrenset bolig utbygging rettet mot barnefamilier. Økningen begrunnes av den grunn et omfattende generasjonsskifte i områder som Trara, Trosvik og Cicignon. I de kommende årene er det forventet en jevn boligbygging – spesielt leilighetskompleks sentralt i bykjernen.

Cicignon skole

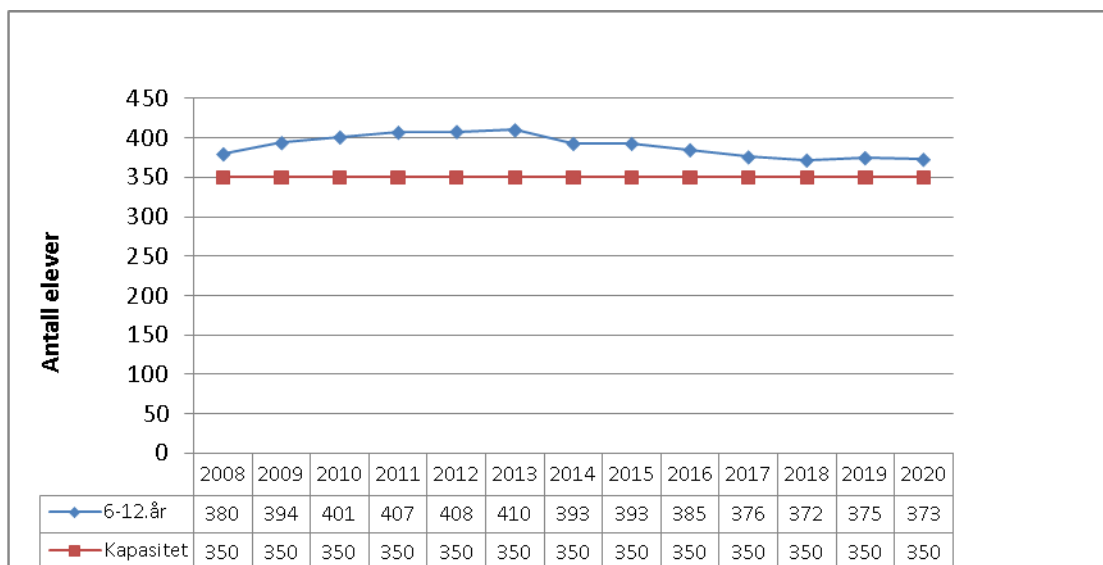
Cicignon skole ble rehabilitert og utvidet for 251 mill årene 2007-2008. Etter utbyggingen har skolen en kapasitet på ca 550 elever fordelt på 1.-10.trinn – i tillegg to innføringsklasser. På ungdomstrinnet kommer største delen av elevene fra Nøkleby barneskole. I perioden vil Cicignon ha et elevtall som er tilsvarende kapasiteten på 550 elever. Det vil si at skolen ikke vil kunne avlaste andre skoler i sentrum.

- Skolestruktur: Det må gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom skolene i sentrum også de kommende årene. Cicignon skole vil fortsatt få største delen av elevene på ungdomstrinnet fra Nøkleby skole.
- Behov investering: ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Trara barneskole

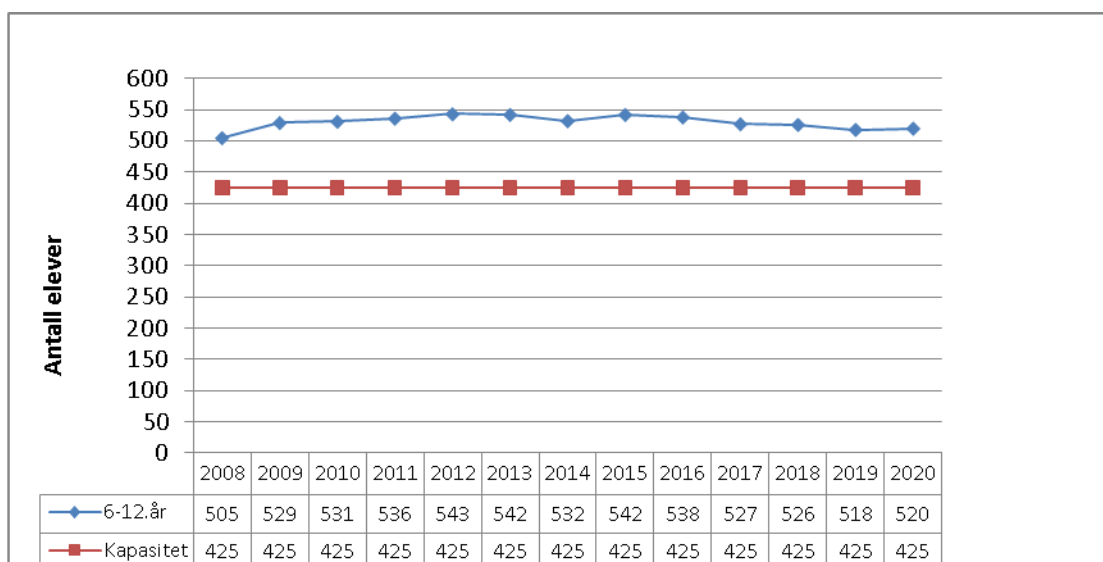
Skolen har i dag kapasitetsproblemer og skolen har fått tilført paviljonger som midlertidig løsning på elevtallsveksten. Skolen står på prioritert liste over prosjekter med behov for rehabilitering/inneklimateiltak. Dette gjelder 1940 bygget som i dag inneholder Audio- avdelingen. Som en del av helhetlig løsning for Audioavdelingen er det planlagt å flytte denne avdelingen til en annen skole. Dette vil medføre at 1940 bygget i sin helhet kan benyttes av Trara skole og kapasitetsproblemet knyttet til klasserom ved skolen vil være løst. Selv med denne utvidelsen vil skolen fortsatt ha behov for grupperom, alternative læringsarenaer m.m. Her må paviljonger vurderes inntil videre.

- Skolestruktur: Det må gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom skolene i sentrum også de kommende årene. Audioavdelingen flyttes til en annen skole – endelig plassering er under vurdering. Ved flytting bør det tilstrebes at Audioavdelingen bestå i samme form som i dag hvor skoledelen og barnehagedelen er samlokalisert.
- Behov investering: ved relokalisering av Audioavdelingen - ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklimateiltak m.m: ombygging og rehabilitering av 1940 bygget på prioritert inneklimateiltak/rehabiliteringsplan.

Trosvik barneskole

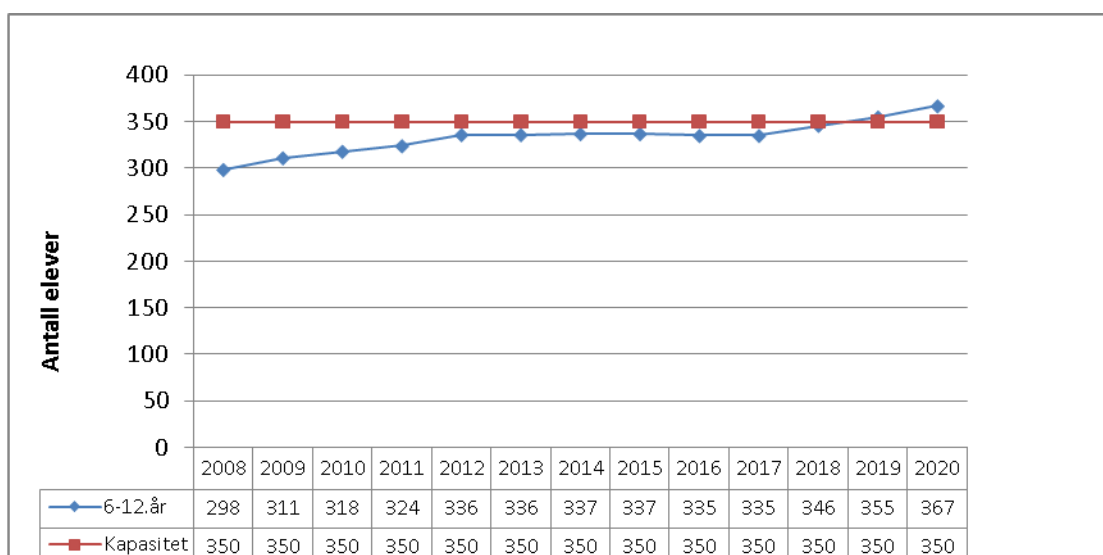
Skolen har i dag store kapasitetsproblemer og skolen har fått tilført til sammen 7 klasserom i paviljonger som midlertidig løsning på elevtallsveksten. Elevtallsprognosen viser at skolen nå står overfor en vedvarende elevtallsøkning som vanskelig kan løses ved å overføre elever til andre skoler. Skolen vil i perioder ha over 100 elever flere enn kapasiteten tilsier. Med den utviklingen området nå står overfor bør det vurderes en permanent kapasitetsutvidelse som øker skolens kapasitet til 500+ elever. Skolen har i dag 542 elever og er byens største skole i forhold til elevtall. Det er det også behov for å utvide kapasiteten til kroppsøving, arealer til SFO samt at trafikksituasjonen ved skolen må revurderes p.g.a den sterkt økende biltrafikken til skolen som følge av elevtallsveksten de siste årene. Det er flere lag/foreninger i nærmiljøet som har meldt sin interesse for et samarbeid om en idretts-, flerbruks- eller mangfoldshall ved Trosvik skole. Av den grunn bør det innledes et planarbeid hvor Trosvikrådets behov for hallkapasitet vurderes i sammenheng med kapasitetsbehovet som Trosvik skole har.

- Skolestruktur: Det må gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom skolene i sentrum også de kommende årene.
- Behov investering: kapasitetsutvidelse til skole, SFO, gymsal og løsning av trafikale forhold ved skolen anslått kostnad 50 mill. Det innledes et planarbeid hvor Trosvik områdets behov for hallkapasitet vurderes i sammenheng med kapasitetsbehovet som Trosvik skole har. Dette legges frem som egen sak til politisk behandling.
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: ingen behov

Ambjørnrød skole

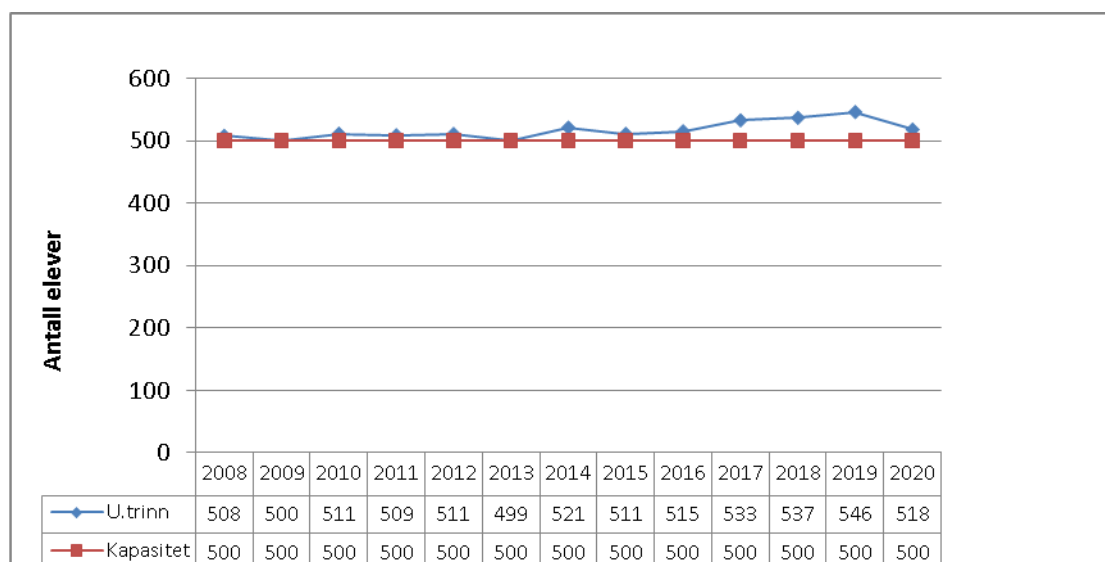
De siste årene har det vært en markant nedgang i elevtallet ved Ambjørnrød skole. På grunn av flere planlagte nye boligfelt i området vil elevtallet stabilisere seg og på sikt øke noe.

- Skolestruktur: Det må gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom skolene i sentrum også de kommende årene.
- Behov investering: ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: det er behov for innvendig rehabilitering av eksisterende klasserom. Dette sees i sammenheng med midler til inneklima/rehabilitering.

Kvernhuset ungdomsskole

Den nye Kvernhuset ungdomsskole stod ferdig i januar 2003. Skolen har en kapasitet på ca 500 elever og har i dag full kapasitetsutnyttelse. Hvert år gjennomføres en fordeling av ungdomsskoleeleven mellom Kvernhuset ungdomsskole, Cicignon barne- og ungdomsskole og Haugeåsen ungdomsskole. Med den kraftige økningen som har vært og forventet elevtallsutvikling på ungdomsskoletrinnene i området er behov for kapasitetsutvidelse på ungdomstrinnet. Anbefalt løsning er å flytte Råkollen skole – noe som vil frigjøre arealer som Råkollen disponerer til Haugeåsen ungdomsskole. Haugeåsen ungdomsskole kan dermed avlaste skoler som Kvernhuset og Cicignon.

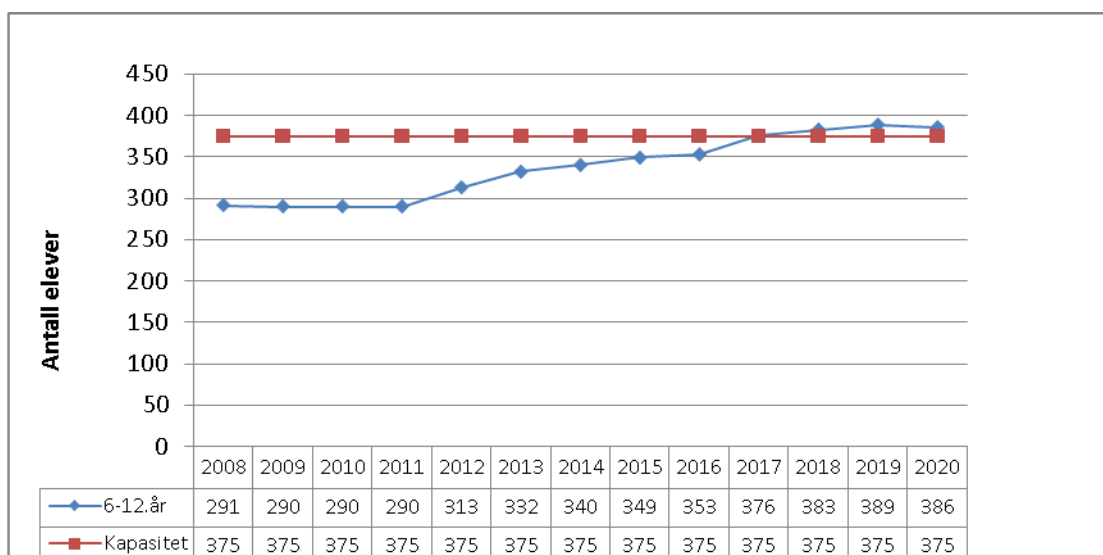
- Skolestruktur: Det må gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom Kvernhuset ungdomsskole, Cicignon skole og Haugeåsen ungdomsskolene også de kommende årene.
- Behov investering: som alternativ til anbefalt løsning til kapasitetsutvidelse må paviljonger vurderes
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Kråkerøy

Kråkerøyområdet har 3 barneskoler og en ungdomsskole. I Kråkerøy har elevtallet vært stabilt de siste årene med unntak av Lunde skole som har hatt en kraftig elevtallsvekst og neste doblet elevtallet på 5-6 år. Det er et sterkt behov for kapasitetsutvidelse ved Lunde skole i dag. Fremover ser elevtallet på barnetrinnet ut til å stige jevnt. Dette medfører at det vil være behov for kapasitetsutvidelse også på Kråkerøy ungdomsskole innen kort tid de nærmeste årene. Det må fortsatt gjennomføres en optimal fordeling av elever mellom skolene for å utnytte kapasiteten og fordele elevtallsøkningen mellom skolene. Det er planlagt flere store boligutbyggingsområder fremover. Her nevnes spesielt boligutbygging ved Lunde skole, Biobe/Hamax og FMV området. Det knyttes stor usikkerhet til fremdrift og omfang av den forventede boligutbyggingen som er planlagt på FMV-område.

Rødsmyra barneskole

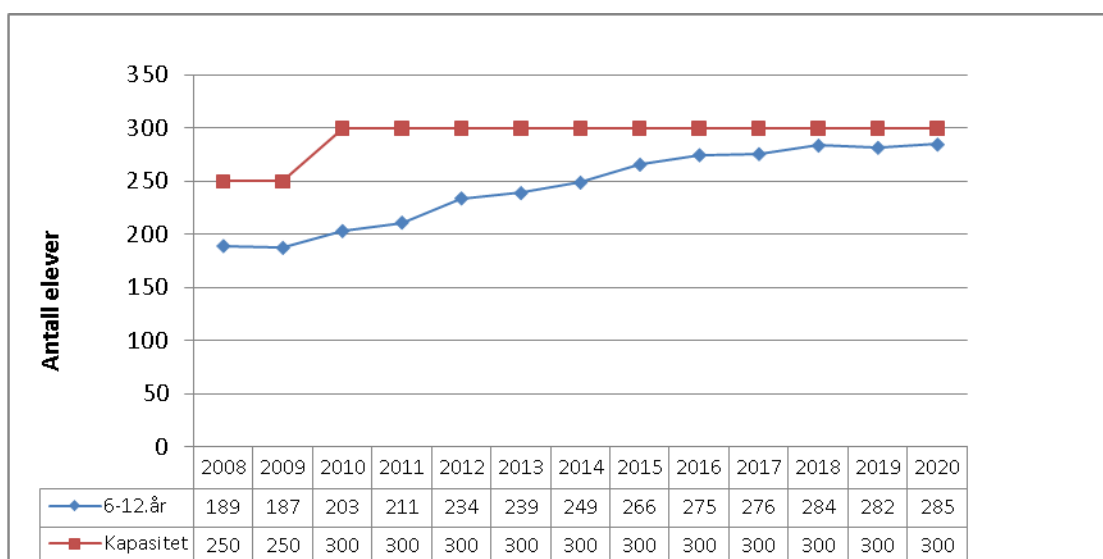
Skolen ble ferdig utbygget 2000 og har etter utbyggingen en kapasitet på ca 375 elever. Skolen har i dag kapasitet til å ta i mot flere elever, men denne kapasiteten vil bli fort spist opp om utbyggingen av FMV området m.m blir gjennomført som planlagt. I kommuneplanens arealdel må det sikres skoletomt knyttet til boligutviklingen i FMV området.

- Skolestruktur: Inntaksområdet mellom Rød skole (k) og Rødsmyra skole vurderes løpende for å utnytte ledig kapasitet ved skolene. Justering av inntaksområdene mellom skolene vurderes senere i perioden ut fra reell utvikling av FMV-området.
- Behov investering: ingen behov. Vurdering av ny skole i FMV-området vurderes løpende i tidsperioden ut fra reell utvikling av området. Skoletomt må sikres i tilknytning til FMV-området
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: Skolen står på prioritert inneklimaplan – gjelder ventilasjon hovedbygget.

Rød skole - Kråkerøy

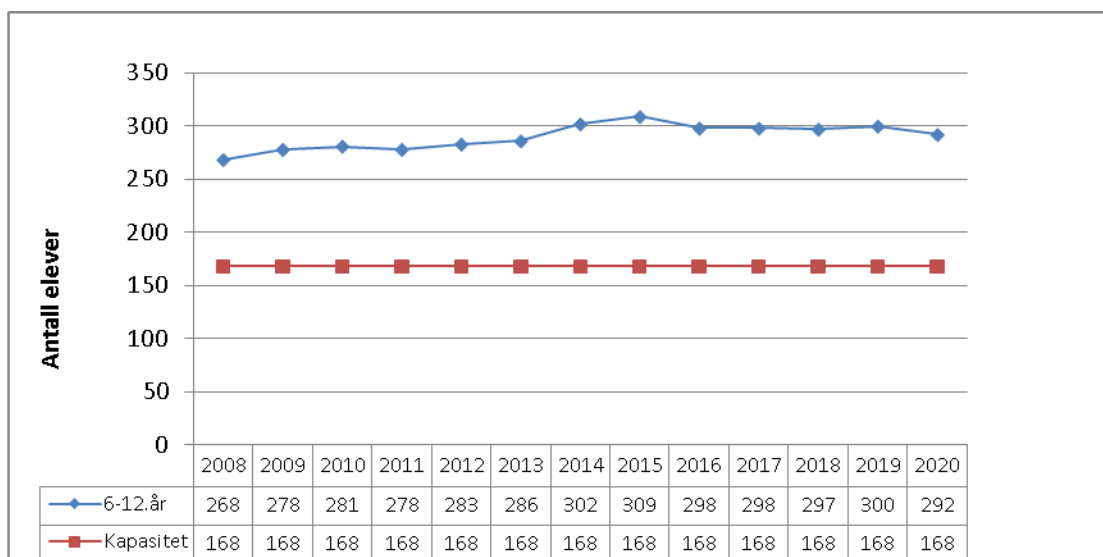
Det er inngått utbyggingsavtale som innbefatter bidrag til sosial infrastruktur ved utbygging av boligfeltet Langøyåsen. Midlene til sosial infrastruktur benyttes til å øke skolekapasiteten gjennom å flytte ut eksisterende barnehage i nye lokaler og skolen overtar barnehagens gamle lokaler til skole. Ved Rød skole er det i tillegg behov for å sanere eksisterende gym og spesialromsavdeling (svart bygget) som er i en så dårlig bygningsmessig forfatning at det ikke er forsvarlig å tenke bygget som skolebygg fremover. Bygget har blant annet store setningsskader og behov for omfattende byggeteknisk oppgradering innen flere områder. Skolen har behov for oppgradering av uteområdet og det har vært vurdert å etablere et stønadsberettiget flerbruks aktivitetsområde "Friplassen". Dette er et aktivitetsområde som er rettet mot fridrett på samme måte som de kjente "bingene" er rettet mot fotball, basket m.m

- Skolestruktur: Inntaksområdet mellom Rød skole (k) og Rødsmyra skole vurderes løpende for å utnytte ledig kapasitet ved skolene. Justering av inntaksområdene mellom skolene vurderes senere i perioden ut fra reell utvikling av FMV-området.
- Behov investering:
 - Utvidelse av kapasiteten ved Rød skole (K) løses ved at tidligere barnehage lokaler ombygges/tilpasses til undervisningsarealer/SFO tilsvarende 2 klasser. Kostnader knyttet til denne løsningen dekkes av midler avsatt som del av utbyggingsavtalen for utbygging av Langøya boligfeltet (sosial infrastruktur). Kostnadsvurdert til ca 2 mill. – tiltaket er innarbeidet i gjeldene handlingsplan
 - I tillegg anbefales det at eksisterende gym og spesialromsbygg (svart bygget) saneres og bygges nytt. Anslått kostnad: 35 mill
 - Opparbeidelse av flerbruks aktivitetsområde "Friplassen" vurderes samtidig som "Svartbygget" saneres og bygges nytt.
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: Skolen står på prioritert inneklimaplan – deler av hovedbygget eldste del (SFO).

Lunde barneskole

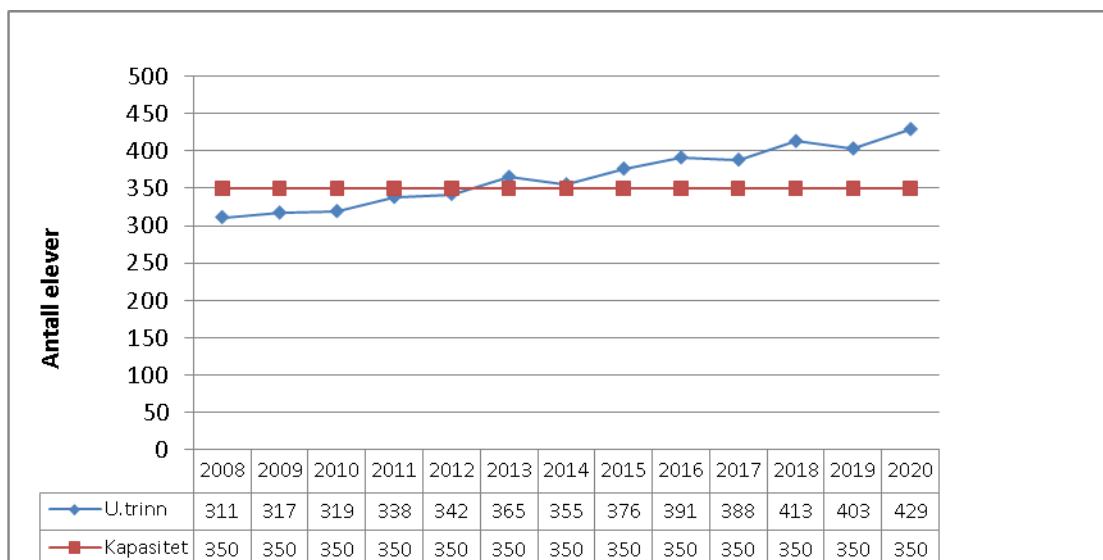
Lunde skole har i dag store kapasitetsproblemer. Med forventet elevtallsutvikling i området vil skolen ha over 100 elever flere enn kapasiteten skolen har i dag. Skolen har fått tilført 8 klasserom i paviljonger for å imøtekomme elevtallsveksten. Med forventet boligutbygging i området ser elevtallsøkning ut til å være vedvarende og en permanent utbygging av skolen ansees som hensiktsmessig. Siden elevtallet ved Rødsmyra også ser ut til å være stigende vil en avlastning fra Rødsmyra bli vanskelig. Som følge av den kraftige elevtallsveksten må også lokaler til SFO utvides og skolen er den eneste skolen med liten gymsal - gymsalen ligger midt i bygget i en av paviljongene. Gymsalen foreslås omdisponert til andre lokaler (SFO og/eller kulturarena). Spesialrom som kunst og håndverk m.m oppgraderes/utvides slik at de er tilpasset til det foreventede elevtallet. De trafikale forholdene ved skolen må også løses, så raskt som mulig.

- Skolestruktur: Det forventes ingen endringer i inntaksområdet ved skolen
- Behov investering: Skolen har behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 100 elevplasser, SFO, gymsal m.m Kostnadsvurdert til ca 58 mil. De trafikale forholdene ved skolen må løses så raskt som mulig. Planarbeidet anbefales av den grunn å bli iversatt allerede i 2010 slik at trafikkkløsning kan forseres (gjennomføres uavhengig av skoleutbygging).
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov.

Kråkerøy ungdomsskole

Som følge av generell elevtallsvekst i Kråkerøy området vil Kråkerøy ungdomsskole ha en jevn elevtallsøkning i hele perioden. Det er de siste årene gjennomført flere mindre ombygginger i eksisterende skolebygg for å utnytte arealene mer effektivt. Skolen har nå kommet til et punkt hvor permanent kapasitetsutvidelse eller tilføring av paviljonger er eneste løsning for å løse den forventende elevtallsveksten. Skolen bør i første omgang dimensjoneres for 420 elever og evt. videre kapasitetsutvidelse vurderes på et senere tidspunkt basert på reell boligutbygging i Kråkerøy.

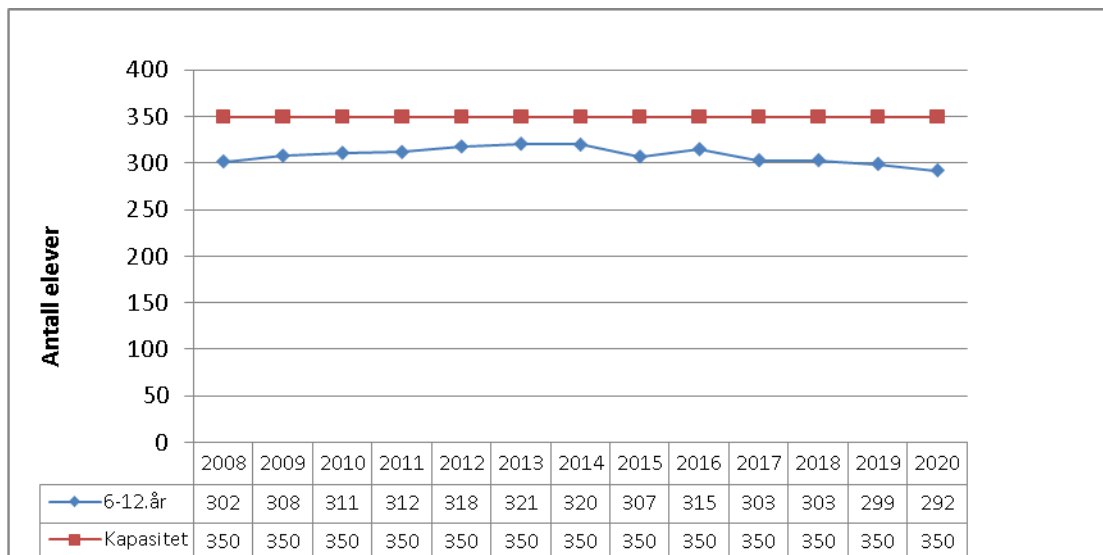
- Skolestruktur: Det er forventet økning i elevtallet hele perioden. Det forventes ingen endringer i inntaksområdet ved skolen.
- Behov investering: Skolen har behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 70 elevplasser, samt noe rehabilitering/ombygging. Kostnadsvurdert til ca 30 mill
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Onsøy

Onsøy området har 4 barneskoler og to ungdomsskoler. Med unntak av Slevik er det forventet at elevtallet vil bli stabilt de kommende årene. Ved Slevik skole har de vært en markant nedgang i elevtallet og det er ikke forventet noen elevtallsvekst fremover. Det er en utfordring å utnytte denne ledige kapasiteten på bakgrunn av skolens geografiske plassering. Også i Onsøy må det fremover føres en nøye fordeling av elever mellom skolene for å utnytte kapasiteten optimalt og fordele elevtallsøkningen mellom skolene. Det er forventet moderat boligutbygging i området de kommende årene.

Hurrød barneskole

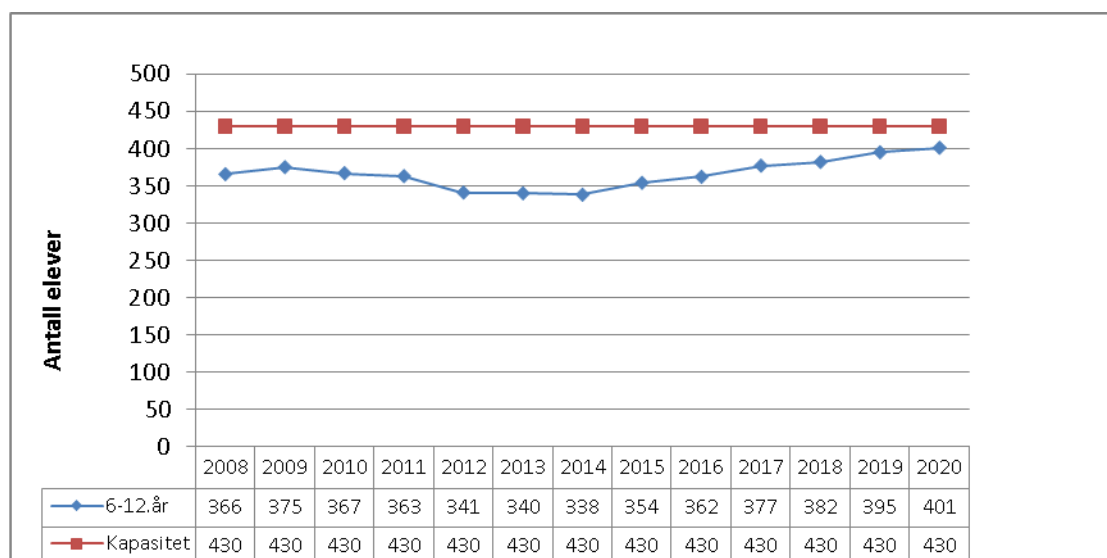
Hurrød barneskole mangler noe spesialrom til Kunst og håndverk. Elevtallet ved skolen ser ut til å forholde seg stabilt. Det er likevel viktig at det gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom Rød skole (O) og Hurrød for å fordele elevene på en hensiktsmessig måte ut fra skolens kapasitet.

- Skolestruktur: Fordeling av elever mellom Hurrød og Rød skole vurderes årlig med tanke på en jevn fordeling av elever mellom skolene..
- Behov investering: Utvidelse av areal til spesialrom enten gjennom utbygging eller ombygging (kunst og håndverk) kostnadsvurdert til 3-5 mill. Inntil permanent løsning er på plass benyttes paviljonger.
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: ingen behov

Rød barneskole (Onsøy)

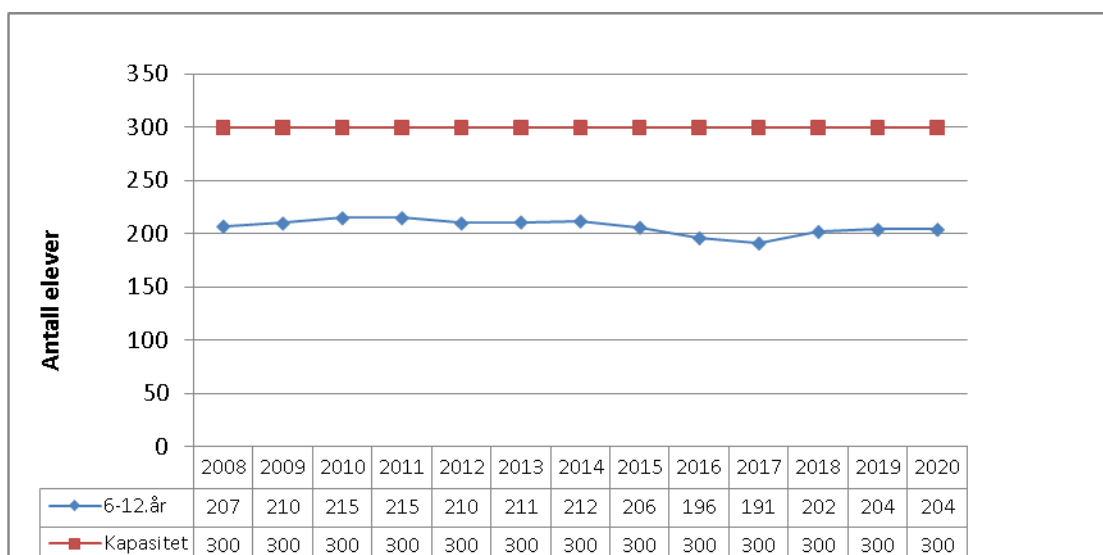
Skolen var ferdig utbygget i 2005 med en kapasitet på 430 elever. Elevtallet ved skolen er synkende og skolen vil fremover ha noe ledig kapasitet. Det er likevel viktig at det gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom Rød skole (O) og Hurrød for å fordele elevene på en hensiktsmessig måte ut fra skolenes kapasitet.

- Skolestruktur: Fordeling av elever mellom Hurrød og Rød skole vurderes årlig med tanke på en jevn fordeling av elever mellom skolene..
- Behov investering: ingen.
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: Skolen står på prioritert inneklimaplan – ventilasjon liten del hovedbygget.

Slevik barneskole

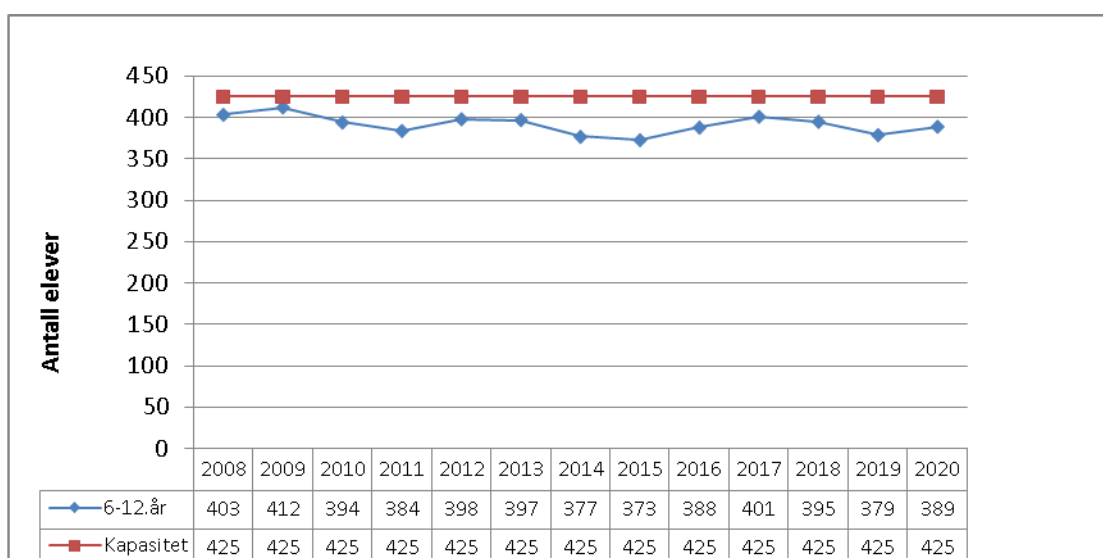
Slevik barneskole er nylig rehabilitert og skolen har fått utvidet/eksisterende gymsal. Skolen har hatt en markant nedgang i elevtallet som har medført at skolen i dag har relativt mye ledig kapasitet. Denne kapasiteten må vurderes utnyttet ved å flytte andre funksjoner til skolen f.eks alternative opplæringstilbud m.m.

- Skolestruktur: Forventet ledig kapasitet ved skolen vurderes utnyttet ved å flytte andre funksjoner til skolen f.eks alternative opplæringstilbud m.m.
- Behov investering: ingen behov.
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Manstad barneskole

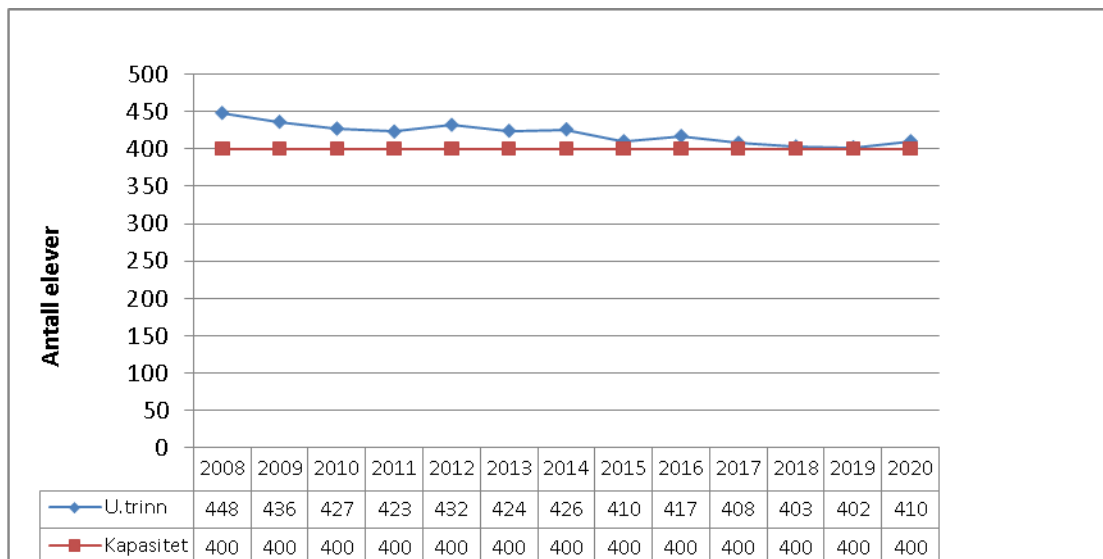
Skolen har i dag kapasitet på 425 elever. Det er forventet et stabilt elevtall ved skolen de kommende årene og skolen forventes å ha tilstrekkelig kapasitet. Skolen har likevel behov for noen mindre ombygging for å bedre forholdene bl.a til SFO.

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen. Skolen er forventet å ha tilstrekkelig kapasitet hele perioden.
- Behov investering: Ingen
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: Skolen har behov for noe rehabilitering/tilrettelegging inneklime. Dette sees i sammenheng med midler satt av til rehabilitering/inneklime. Inneklime/rehabiliteringstiltak forventes prosjektert i løpet av 2010.

Gressvik ungdomsskole

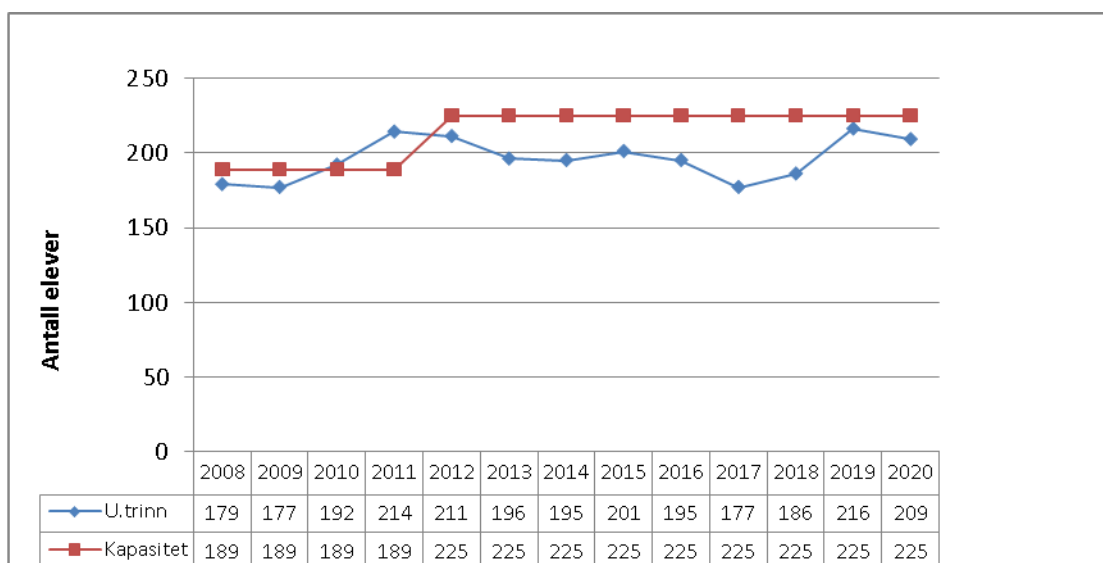
Skolen har i dag en kapasitet på 400 elever. Skolen har ca 440 elever og dagens underkapasitet er løst ved hjelp av paviljonger. Elevtallet er forventet å synke noe i perioden som følge av en generell elevtalls nedgang i Onsøy. Elevtallet er forventet på sikt å komme ned på skolens kapasitet.

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen.
- Behov investering: ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklima m.m: Gymsal fløy m.m – tiltak forventes prosjektert i løpet av 2010.

Gaustad ungdomsskole

Eksisterende Gaustad ungdomsskole er planlagt sanert og erstattet med et nytt skolebygg på samme sted hvor kapasiteten blir økt fra 189 elever til 225 elever.

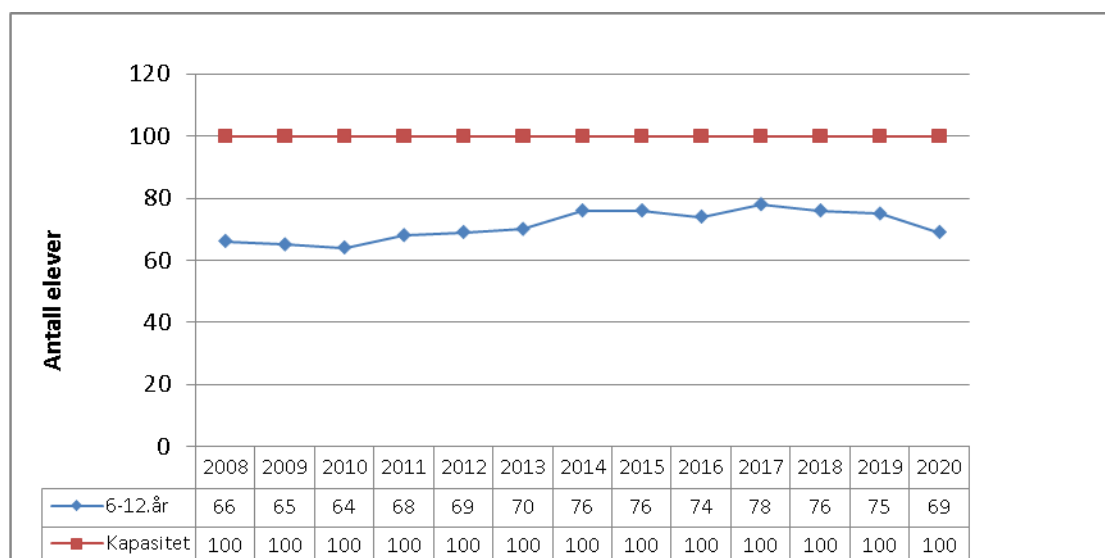
- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen.
- Behov investering: dekkes av planlagt utbygging som er vedtatt i gjeldene handlingsplan
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: dekkes av planlagt utbygging

Rolvøy/Lisleby

Rolvøy/Lisleby området har 4 barneskoler og en ungdomsskole. Det er forventet at elevtallet vil være stabilt de kommende årene. Ved Rekustad skole har det vært en markant nedgang i elevtallet og det er ikke forventet noen elevtallsvekst fremover. Det er en utfordring å utnytte denne ledige kapasiteten på bakgrunn av skolens geografiske plassering. Det har vært tidligere foreslått å legge ned Nylende skole og flytte disse elevene til Rekustad skole. Det stilles stor usikkerhet til effekten av det planlagte nye sykehuset på Kalnes som skal stå ferdig om 4- 5 år. Spesielt gjelder dette Nylende skole og Rekustad skole. Også i Rolvøy-/Lislebyområdet må det fremover føres en nøye fordeling av elever mellom skolene for å utnytte kapasiteten optimalt og fordele elevtallsøkningen mellom skolene. Det er forventet moderat boligutbygging i området.

Nylende skole

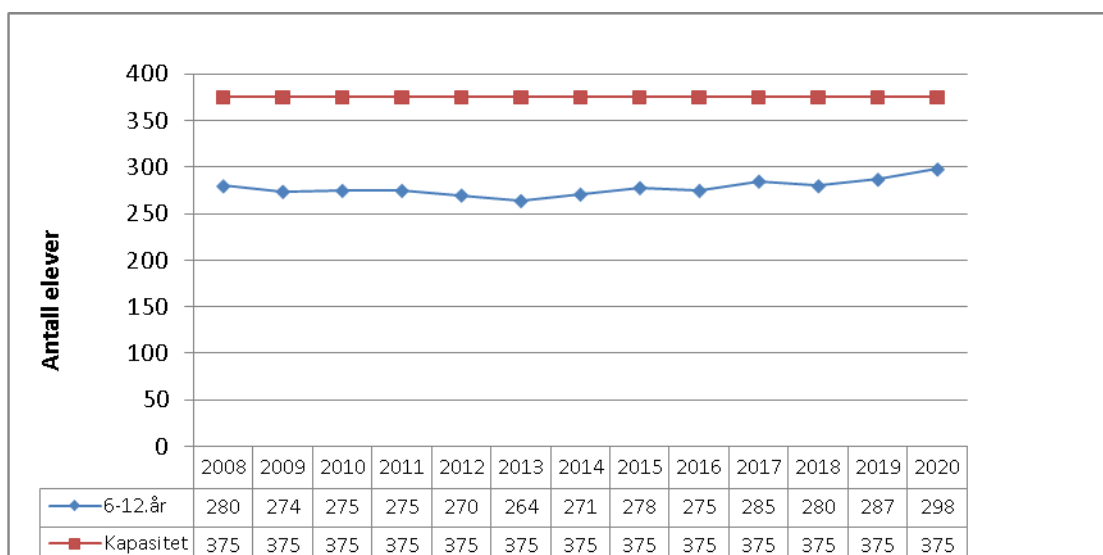
Skolen er nylig rehabilitert både bygg og uteanlegg. Elevtallet er forventet å øke litt. Det knyttes stor usikkerhet til effekten av utbyggingen av det nye sykehuset på Kalnes. Dette må vurderes løpende i planperioden.

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen.
- Behov investering: ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Rekustad barneskole

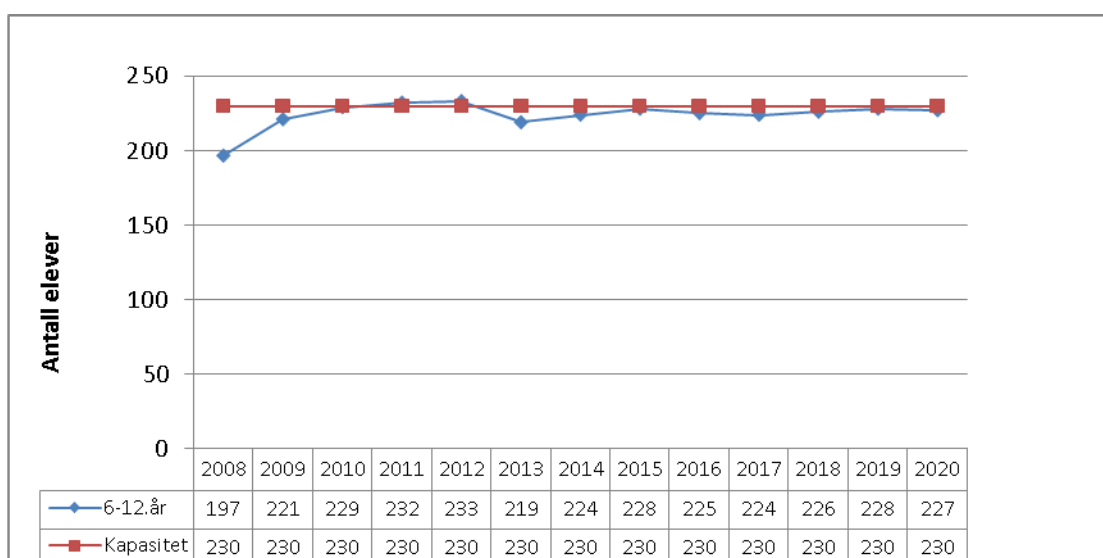
Skolen har i dag en kapasitet på 375 elever. Med forventet elevtall vil skolen ha ledig kapasitet i hele perioden. Ledig kapasitet vurderes i forhold til avlastning av tilstøtende skoler som Nylende barneskole, Hauge barneskole og Nøkleby skole.

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen. Ledig kapasitet vurderes i forhold til avlastning av tilstøtende skoler som Nylende barneskole, Hauge barneskole og Nøkleby skole.
- Behov investering: ingen behov
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Hauge barneskole

Skolen ble totalrehabilitert og utvidet 2006/07. Skolen har kapasitet på ca 216 elever og elevtallet forventes å ligge rundt kapasiteten i hele perioden. Elevtallet på enkelte trinn har de siste årene vært spesielt høyt, noe som har gjort det vanskelig å organisere elevene innenfor disponibelt areal. Der er av den grunn svært viktig at fordelingen av elever mellom Rekustad og Hauge skole vurderes nøye i hele perioden for å utnytte ledig kapasitet ved Rekustad skole.

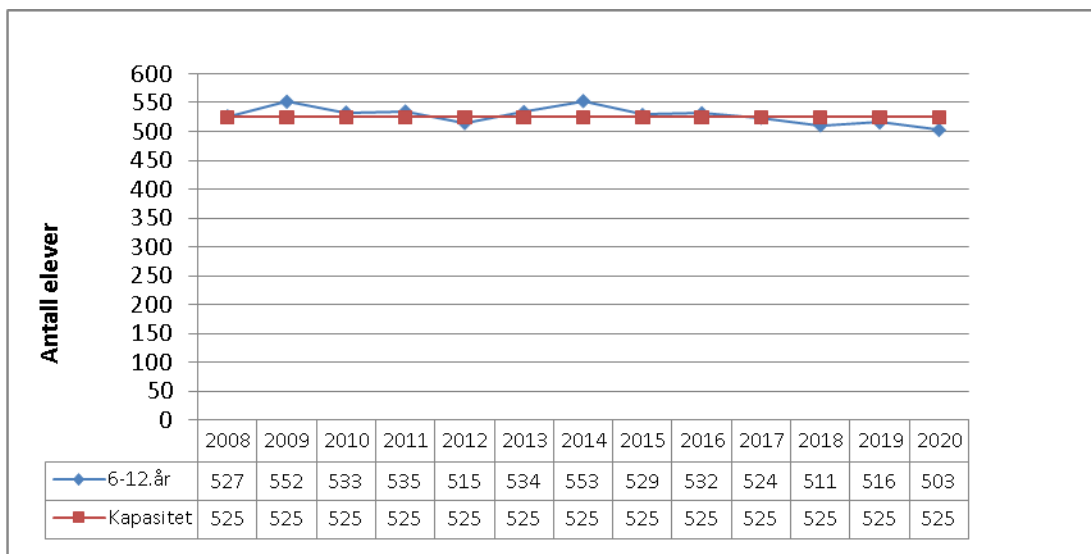

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen. Fordeling av elever mellom Rekustad og Hauge skole vurderes nøye i hele perioden for å utnytte ledig kapasitet ved Rekustad skole.
- Behov investering: ingen behov – kapasitetsbehov som følge av elevtallsvekst utover kapasitet må i første omgang løses ved hjelp av paviljonger.

- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Nøkleby barneskole

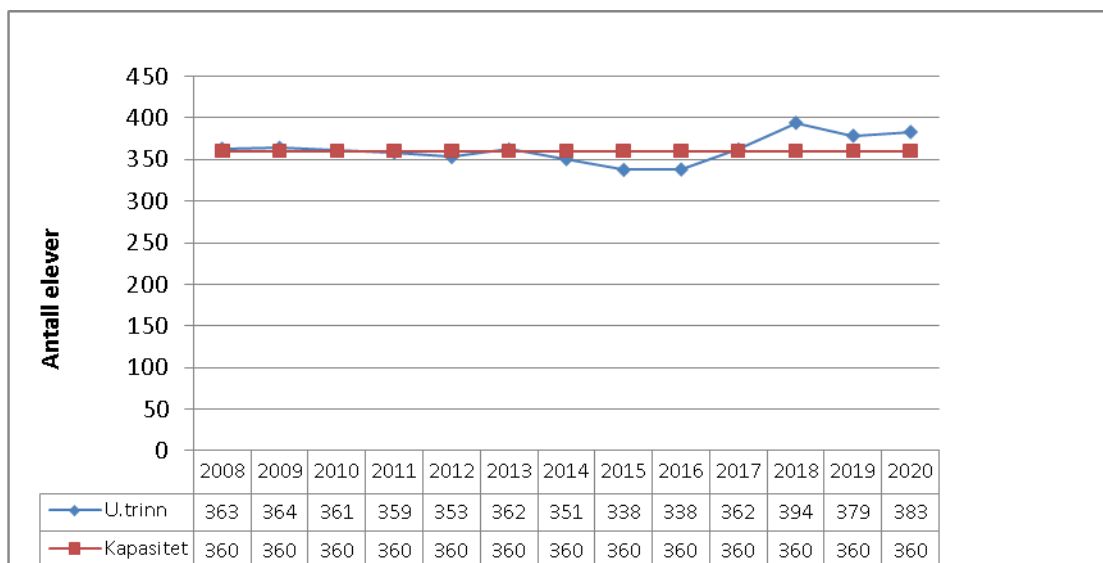
Skolen stod ferdig rehabilitert og utbygget i 2000. Skolen har kapasitet på ca 525 elever og vil i perioden ha et elevtall som ligger på kapasitetsgrensen eller over kapasiteten hele perioden. Siden skolen vil ha full kapasitetsutnyttelse og/eller vil overskride kapasitet i perioden må vurderes om skolen kan avlastes av tilstøtende skoler med ledig kapasitet (Hauge barneskole, Rekustad barneskole, Trara barneskole og Cicignon barne- og ungdomsskole). I tillegg har skolen behov for å utvide sal-kapasiteten i gymsalen og basisareal til SFO m.m. Skolen ble tilført paviljonger i 2009 som midlertidig kapasitetsløsning. Som alternativ til utvidelse av gymsal er utbygging av flerbruks/mangfoldshall som vil dekke både skolens behov og behovet til lokalsamfunn/idrett. Det er viktig at denne hallen blir plassert i tilknytning til skolen.

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen. Det må løpende vurderes om skolen kan avlastes av tilstøtende skoler med ledig kapasitet (Hauge barneskole, Rekustad barneskole, Trara barneskole og Cicignon barne- og ungdomsskole).
- Behov investering: Utvidelse av gymsal fra en til to saler (eller skolens andel av mangfoldshall) og basisareal SFO m.m. Forventet kostnad 20 mill.
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Haugeåsen ungdomsskole

Skolen har en kapasitet på 360 elever og vil ha full kapasitetsutnyttelse i hele perioden. Hvert år gjennomføres en fordeling av ungdomsskoleeleven mellom Kvernhuset ungdomsskole, Cicignon barne- og ungdomsskole og Haugeåsen ungdomsskole. Med den økningen i elevtallet som har vært de siste årene og den forventede elevtallsutviklingen, er det viktig at kapasitet ved disse tre skolene utnyttes maksimalt. Totalt sett er det behov for utvidelse av ungdomsskole kapasiteten i Sentrum/Rolvsøy i perioden. Dette kan løses ved å flytte Råkollen skole som i dag disponerer lokaler ved Haugeåsen ungdomsskole.

- Skolestruktur: Det er ikke forventet noen endringer i inntaksområdet til skolen. Det må gjennomføres en nøye fordeling av elever mellom om Kvernhuset ungdomsskole, Cicignon skole og Haugeåsen ungdomsskolene også de kommende årene. Totalt sett er det behov for utvidelse av ungdomsskole kapasiteten i Sentrum/Rolvsøy i perioden. Anbefalt løsning er en relokalisering av Råkollen skole – noe som vil frigjøre arealer som Råkollen disponerer til Haugeåsen ungdomsskole. Haugeåsen ungdomsskole kan dermed avlaste skoler som Kvernhuset og Cicignon
- Behov investering: som alternativ til anbefalt løsning til kapasitetsutvidelse må paviljonger vurderes. Ombygging av eksisterende lokaler som i dag disponeres av Råkollen ved Haugeåsen ungdomsskole er anslått ca 3 mill. Dette er innarbeidet i vedtatt handlingsplan.
- Behov rehabilitering/inneklime m.m: ingen behov

Midlertidige skolebygg/paviljonger

Fredrikstad kommune har i dag tilsvarende 65 klasserom i midlertidige paviljonger. Dette utgjør med garderober og grupperom nesten 7000 kvm. Alle paviljonger var sommeren 2009 i bruk. Noen av de eldste paviljongene nærmer seg forventet levetid og vurderes sanert ved neste flytting. Paviljongene er fordelt på følgende skoler:

Skole	Antall kl.rom	Tidligst ledig	Flyttes til
Trara skole	2	2011	Kråkerøy U.skole?
Lunde skole	8	Medio 2014*	4.kl.rom til Rød (k) 4.kl. Torp skole
Råkollen skole	3	2012**	Uavklart
Gudeberg skole	6	2012*	Ambjørnrød skole (rehabilitering)
Borge ungdomsskole	22	2013	8 kl.reserve – 3 .kl. Torp skole rest til disp.
Borge barneskole	4	Uavklart	Uavklart
Gressvik u.skole	2	Uavklart	Uavklart
Trosvik skole	7	2015*	Uavklart
Begby skole	4	2017*	Uavklart
Nabbetorp skole	4	2010/2011	Gudeberg, Borge u.skole
Barnehage			
Trosvik barnehage	2	Uavklart	Uavklart
Ambjørnrød b.hage	1	Uavklart	Uavklart
Totalt:	65		

* Forutsatt gjennomført permanent kapasitetsutvidelse jfr. foreslått investeringsplan.

** Forutsatt relokalisering og nybygg av ny Råkollen skole

Strategier ved skoleutbygging og anbefalte tiltak

Strategier ved skoleutbygging.

Som den områdevisе vurderingen viser er det fortsatt store behov for investeringer i skolesektoren. Rehabiliteringsbehov, kapasitetsutvidelse, krav om universell utforming og behovet for tidsriktige planløsninger krever fortsatt betydelige investeringer i årene som kommer. Når det gjennomføres en totalrehabilitering eller utbygging ved en skole er det viktig at det legges til grunn en del planforutsetninger som også tar høyde for den enkelte skoles behov for fornying.

Det anbefales at det legges det til grunn følgende retningslinjer ved skolebyggplanlegging i Fredrikstad kommune:

- Når skoler rehabiliteres skal også skolens behov for pedagogisk fornying gjennom fysisk tilpasning/ombygging vurderes.
- Skoleanlegg i Fredrikstad kommune skal tilrettelegges for varierte pedagogiske arbeidsmåter.
- I all planlegging av utbygging/ombygging av skoler fremover skal det tas høyde for og planlegges med alternative læringsarealer. Dette for at behov for alternativ læringsarena for de elever som trenger det primært skjer på nærskolen
- Ved totalrehabilitering og utbygging av skoler skal uteanlegget også medtas i planene slik at skolebygget og uteområdet utgjør et helhetlig læringsmiljø.
- Ved rehabilitering av skolebygg skal skoleanleggets byggetekniske standard heves til dagens nivå.
- Eldre skolebygg vurderes sanert dersom rehabiliteringskostnader overstiger 75% av nybyggkostnader jfr NOU 2004:22.
- Permanent kapasitetsutvidelse utløses når elevtallsvekst har stabilisert seg på et permanent høyere elevtall enn skolen har kapasitet til. Elevtallsvekst inntil permanent elevtall har stabilisert seg løses midlertidig ved hjelp av paviljonger
- Elevtallstopper løses ved hjelp av paviljonger.
- Ved nybygg eller totalrehabilitering av skole legges det til grunn eget basisareal for SFO der ordningen overskrider 50 barn.
- Ved nybygg eller totalrehabilitering av skole legges det til grunn minimum 6 kvm pr lærerarbeidsplass ved planlegging av lærerarbeidsplasser
- Ved planlegging av utbygging og rehabilitering av skoler skal infrastruktur til IKT tas med i tråd med kommunens IKT-plan. I tillegg skal det tilrettelegges for utstrakt bruk av IKT for elever og ansatte.
- Status universell utforming kartlegges ved alle skolene.
- Oppvekstsenter vurderes der dette er mulig.
- Det nedsettes en arbeidsgruppe som utarbeider klare retningslinjer for bruk av skoleanleggene for andre brukere enn skolen selv. Behovet for klarere retningslinjer gjelder både bruk av kroppsøvingslokaler og skolearealer som egnet for andre kultur formål.

Forslag til tiltak

Som en del av planarbeidet med revidering av skolebruksplan 2010-2020 er ulike løsningsalternativer vurdert ved den enkelte skole hvor det er behov for utbygging eller rehabilitering. Likevel er det viktig å presisere at det enkelte tiltak som anbefales i denne planen ikke på noen måte er ferdig planlagt. Spesielt tiltak som omfatter rehabilitering baserer seg på vurderinger ut fra erfaringer med tilsvarende prosjekter. Riktig omfang og konkret løsning på tiltakene vil man ikke ha fullstendig kontroll på før etter skisse/forprosjekt.

I denne planen legges det frem **to forslag til investeringsplaner**. En anbefalt investeringsplan basert på prosjektgruppas vurdering om helhetlig og langsikte løsninger for Fredrikstad skolene. I tillegg en investeringsplan som forutsetter fortsatt utstrakt bruk av paviljonger/leie av eksterne lokaler for å løse kapasitetsproblemer. I begge investeringsplanene forutsettes det at de tiltakene/prosjektene som er vedtatt i gjeldene handlingsplan vil bli gjennomført som planlagt.

Det stilles stor usikkerhet til gjennomføringen av den alternative investeringsplanen hvor det forutsettes bruk av paviljonger. Både i forhold til paviljongenes egnethet for langsiktig skoledrift og at paviljonger kun godkjennes som midlertidige skolelokaler to år av gangen.

Tiltak innarbeidet i Handlingsplan 2010-2013

Ny skole Østsiden: Planarbeidet med en ny barneskole på Østsiden er i full gang. Forventet byggestart medio 2010. Ramme for prosjektet inkludert mangfoldshall er etter forprosjektet vurdert til 170 millioner kroner (166 millioner kroner netto). Det er inngått utbyggingsavtaler på rundt 60,0 millioner kroner i forhold til delfinansiering av skoleutbyggingen. Disse inntektene kommer gradvis over flere år i forhold til framdriften av boligbyggingen i området.

Borge ungdomsskole: Skolen har behov for rehabilitering av eksisterende lokaler og kapasitetsutvidelse for å kunne ta i mot det økte elevtallet på ungdomstrinnet på Østsiden. Skolen har i dag 6 klasserom i paviljonger. Eksisterende klasseromsbygg ved skolen vurderes sanert på grunn av byggets dårlige byggingsmessige stand. Administrasjonsbygg og spesialromsbygg rehabiliteres. Planramme er i vedtatt handlingsplan vurdert til cirka 120 millioner kroner. I opprinnelig planforutsetning for prosjektet var det lagt inn en generell rehabilitering av eksisterende administrasjonsfløy og spesialromsfløy som beholdes - dersom mulig - i den form byggene er dag. Som en del av det pågående planarbeidet (skisseprosjekt) er det gjort en ny byggteknisk vurdering av administrasjonsfløyen og spesialromsfløyen som konkluderer med at disse byggene har behov for omfattende totalrehabilitering for å ivareta dagens krav til offentlige bygg. Spesielt er det usikkert om administrasjonsfløyen kan beholdes. Av den grunn foreslås det at rammen på prosjektet endres fra 120 mill til 170 mill.

Gaustad ungdomsskole: Planarbeidet med å erstatte eksisterende Gaustad ungdomsskole er i full gang. Etter forprosjekt er rammen til prosjektet satt til 110 millioner kroner. Forventet byggestart medio 2010.

Råkollen skole: Råkollen skole har i dag kapasitetsproblemer og arealer som ikke er tilpasset skoles behov. I tillegg har Haugeåsen ungdomsskole/ungdomsskolene i sentrum behov for kapasitetsutvidelse som følge av elevtallsvekst. Dette kan løses ved at Råkollen skole flyttes og nåværende lokaler frigis som ungdomsskolekapasitet.

I handlingsplan 2010-2013 er det vedtatt utbygging av ny Råkollen skole. Kostnadsvurdert til kr.51.mill.

På bakgrunn av en faglig vurdering bør Råkollen plasseres i tilknytning til en eksisterende grunnskole. Dette for at elevene skal kunne ta del i et ordinært skoletilbud, men samtidig kunne ha læringsarenaer og kompetanse i en ny Råkollen skole som ivaretar den enkelte elevs behov. Det er også et ønske å legge Råkollen skole i tilknytning til en skole som ligger sentralt. Ved alle sentrumsskoler er tomtearealene begrenset og en fysisk plassering/integrering av Råkollen skole ved en av de eksisterende skolene vil medføre planmessige og organisatoriske utfordringer. Basert på disse momentene er den beste lokaliseringen av en ny Råkollen skole er vurdert til Gudeberg skole. Dette både på grunn av mulighet for utvidelse av eksisterende tomt ved Gudeberg skole og at Gudeberg

skole er en 1.-10.trinn skole. Råkollen skole har i dag elever fra 1.-10.trinn. Det må primært vurderes om noen tilstøtende tomtearealer til Gudeberg skole kan vurderes som skoletomt til en ny Råkollen skole før det vurderes en plassering på eksisterende skoletomt ved Gudeberg skole. Behovet for inkludering i eksisterende skolemiljø, men samtidig mulighet for skjerming både ute og inne må vektas høyt i planprosessen ved etablering av Råkollen skole.

Det må samtidig vurderes om kapasiteten på Råkollen og M-klassen ved Borge barneskole skal justeres. Dette medfører ingen endring i investeringsbehovet, mer enn at utbyggingen fordeles i mer eller mindre grad mellom Råkollen og M-klassen.

Råkollen avdeling Fredenlund: foreslås - dersom mulig - permanent plassert ved Mineberget. Dette kan løses ved at deler av de tidligere forsvarslokaler ombygges og tilpasses avdelingens behov. Leieavtalen med Atlas må revideres slik at avdeling Fredenlund får nødvendige lokaler disponibelt samtidig som Atlas får dekket sine behov. Dersom denne løsningen ikke lar seg gjennomføre må det gjennomføres en ny lokaliseringsvurdering av avdelingen. Alternativ kan være plassering/nybygg på skoletomten til nåværende Nabbetorp skole som flytter ut av nåværende lokaler i løpet av 2012.

Haugeåsen ungdomsskole: Ved flytting av Råkollen skole er det behov for ombygging av lokalene ved Haugeåsen ungdomsskole. Dette er anslått til 3 millioner kroner.

Audioavdelingen: Audioavdelingen som i dag er lokalisert ved Trara skole, foreslås flyttet til annen skole for å frigi kapasitet i sentrum. Endelig plassering ikke avklart. Kostnadsvurdert til cirka 3-4 millioner kroner.

Gudeberg barne- og ungdomsskole: Skolens behov for kapasitetsutvidelse tilsvarer 5 klasserom + musikkrom. Dette er kostnadsvurdert til 29 millioner kroner. Kapasitetsutvidelsen ved skolen anbefales å komme før en eventuell utbygging for ny Råkollen skole lokalisert ved Gudeberg skole. Dette som følge av dagens plassering av paviljonger og løsning med midlertidige skolelokaler i byggeperiode.

Rød skole (K): Behov for utvidelse av kapasiteten ved Rød skole (K) som kan løses ved at det skaffes erstatningslokaler til barnehagen. Barnehagen flytter ut av nåværende lokaler. Nåværende barnehagelokaler ombygges til undervisningsarealer/SFO tilsvarende 2 klasser. Kostnader knyttet til denne løsningen dekkes av midler avsatt som del av utbyggingsavtalen for utbygging av Langøya boligfeltet (sosial infrastruktur). Kostnadsvurdert til cirka 2 millioner kroner.

Inneklima: Følgende inneklimaprioritering er satt opp i planperioden.

- Rødsmyra skole
- Trara skole
- Torp skole
- Manstad skole
- Rød skole (K)

Andre prosjekter (omfang ikke vurdert)

- Gressvik ungdomsskole del II (gymbygg m.m)
- Borge barneskole
- Ambjørnrød skole

Dette viser fortsatt stort behov for å sette av midler til inneklima i kommende planperiode.

Paviljonger: Det må fortsatt settes av midler til paviljonger. Kommunen har i dag over 6 500 kvm og alt er i bruk. Kostnader er primært knyttet til flytting av eksisterende paviljonger.

Uteanlegg: Det er fortsatt stort behov for tilrettelegging av utearealer for barnehager og skoler. Det foreslås at gjeldene rammer videreføres og at investeringsmidler til sikkerhet lekeutstyr slås sammen med denne investeringsposten.

Bygningsmessig tilpasning/tilrettelegging funksjonshemmede: Kommunen må årlig utføre mange mindre bygningsmessige tilpasninger for å imøtekomme krav om tilpassede og universelle arealer. Kommunen har i dag stor variasjon i bygningsmassens alder og struktur og mange skoler er ikke tilrettelagt for dagens krav. Dette gjelder spesielt tilpasning til funksjonshemmede.

Anbefalte nye tiltak

Fredrikstad internasjonale skole (FRIS): FRIS leier i dag lokaler i Gamlebyen. Disse lokalene har ikke tilfredsstillende lokaler/kapasitet og er ingen langsiktig løsning. Behov for lokaler/kapasitet anbefales løst gjennom nybygg eller kjøp av egnede lokaler. Det er ønske om en sentral passering av skolen. Ny tomt til ny FRIS må vurderes i sammenheng med revidering av kommuneplanens arealdel. Områder som bør utredes nærmere er FMV-området, utvikling av Grønli området og etterbruk av sykehuset. Alternativt kan tomten til eksisterende Nabbetorp skole etter at Nabbetorp skole flytter til nye lokaler i Sorgenfri området vurderes. En ny skole er anslått til 75 mill.

Begby barne og ungdomsskole: Utvidelse av gymsal, SFO lokaler og lærerarbeidsplasser. Planramme er 30 millioner kroner. Skolen disponerer i dag paviljonger som skolen må benytte frem til eventuell utvidelse er realisert.

Torp barneskole: Anslått behov for kapasitetsutvidelse og rehabilitering. Ca 40 millioner kroner.

Årum barneskole: Det det igangsettes en forstudie/skisseprosjekt som skal vurdere skolens behov sett opp mot eksisterende bygningsmasse før ramme for prosjektet fastsettes.

Borge barneskole: Lokaler til SFO/klasserom som skolen i dag disponerer i paviljonger må erstattes med permanente lokaler. En utvidelse av M-klassen vurderes i forhold til dimensjonering og organisering av den nye Råkollen skole. En helhetlig skolekapasitetsløsning ved skolen vurderes før planramme fastsettes.

.

Trosvik barneskole: kapasitetsutvidelse til skole, SFO, gymsal evt andel mangfoldshall/idrettshall og løsning av trafikale forhold ved skolen anslått kostnad 50 m millioner kroner.

Rød skole (K): På bakgrunn av nåværende byggetekniske standard anbefales det at eksisterende gym og spesialromsbygg (svart bygget) saneres og bygges nytt. Anslått kostnad: 35 millioner kroner

Lunde skole: Skolen har behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 100 elevplasser, SFO, gymsal m.m. Kostnadvurdert til ca 58 mil. De trafikale forholdene ved skolen må løses så raskt som mulig. Planarbeidet anbefales av den grunn å bli iversatt allerede i 2010 slik at trafikkløsning kan forseres (gjennomføres uavhengig av skoleutbygging).

Kråkerøy ungdomsskole: Skolen har behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 70 elevplasser, samt noe rehabilitering/ombygging. Skisseprosjekt er ferdigstilt. Prosjektet kan igangsettes på kortvarsel-forutsatt midlertidig skolelokaler i byggeperioden. Kostnadvurdert til ca 30 millioner kroner.

Hurrød barneskole: Utvidelse av areal til spesialrom enten gjennom utbygging eller ombygging (kunst og håndverk) kostnadsvurdert til 3-5 mill. Inntil permanent løsning er på plass benyttes paviljonger.

Nøkleby barneskole: Utvidelse av gymsal fra en til to saler (eller skolens andel av mangfoldshall) og utvidelse av til basisareal SFO. Forventet kostnad ca 20 millioner kroner

Alternativ løsning av tiltak ved bruk av paviljong m.m

Fredrikstad internasjonale skole (FRIS): FRIS leier i dag lokaler i Gamlebyen. Leieavtale forutsettes videreført. Bygningmessige forhold/mangler i eksisterende lokaler løses ved bygningmessig tilpasning/ombygging eller leie av eksterne lokaler.

Begby barne og ungdomsskole/Råkollen avd.Fredenlund: Utvidelse av gymsal utsettes. Hall kapasitet leies eksternt. Behov for lokaler SFO løses ved hjelp av Paviljonger. "Fredenlund" flyttes ikke til Begby skole

Torp barneskole: Rehabilitering av eksisterende lokaler utføres. Behov for kapasitetsutvidelse løses med paviljonger. Anslått kostnad rehabilitering: 20 mill.

Årum barneskole: Behov for kapasitetsutvidelse SFO, klasserom m.m løses ved hjelp av paviljonger.

Borge barneskole: Behov for kapasitetsutvidelse løses ved hjelp av paviljonger.

Trosvik barneskole: kapasitetsutvidelse til skole, SFO løses med paviljonger. Behov for gymsal løses ved leie av eksternt hall. Trafikale forhold ved skolen må løses – dette vurderes som egen sak.

Råkollen avd.Fredenlund: Løses midlertidig ved i lokaler på Mineberget i påvente av langsiktig løsning.

Rød skole (K): På bakgrunn av nåværende byggetekniske standard anbefales det at eksisterende gym og spesialromsbygg (svart bygget) saneres og bygges nytt. Tiltaket anbefales gjennomført. Anslått kostnad: 35 millioner kroner.

Lunde skole: Skolen har behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 100 elevplasser, SFO. Løses ved hjelp av paviljonger. Gymsalsløsning forblir som i dag. Trafikksituasjonen må løses – dette vurderes som egen sak.

Kråkerøy ungdomsskole: Skolen har behov for kapasitetsutvidelse tilsvarende 70 elevplasser, samt noe rehabilitering/ombygging. Løses ved hjelp av paviljonger.

Hurrød barneskole: Utvidelse av areal til spesialrom (kunst og håndverk) løses ved hjelp av paviljonger.

Nøkleby barneskole: Utvidelse av til basisareal SFO løses ved hjelp av paviljonger. Behov for gymsal kapasitet løses ved leie av eksternt hallkapasitet.

Anbefalt investeringsplan

Tiltak/årstall Tall i mill	Tot. 2010- 2020 (netto)	Tidl. bev.	2010	2011	2012	2013	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ny Gaustad u.skole (2009: 10 mill) - totalt 100 mill VEDTATT HP	100,0	10,0	45,0	40,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2010-13														
Ny skole Østsiden (byggetrinn 1) (2008: 5,0 mill 2009 5,0 mill) T: 170 mill brutto - 166 mill netto. VEDTATT HP 2010-13	156,0	10,0	66,0	74,0	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny Råkollen skole (bygges i tilknytning til Gudeberg skole) VEDTATT HP 2010-13	51,0	0,0	10,0	41,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Permanent kapasitetsutvidelse Gudeberg skole VEDTATT HP 2010-13	29,0	0,0	0,0	10,0	19,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny audioavdeling - Barnehage del VEDTATT HP 2010-13	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Borge u.skole (anslag 100 - 120 mill kr). VEDTATT HP 2010-13. Nytt anslag 170 mill.	170,0	0,0	40,0	57,0	73,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lunde skole - kapasitetsutvidelse, ombygging og ny gymsal Anslag: 58 mill	58,0	0,0	0,0	0,0	5,0	35,0	18,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trosvik skole - kapasitetsutvidelse og andel mangfoldshall Anslag: 50 mill	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kråkerøy ungdomsskole - kapasitetsutvidelse Anslag: 30 mill	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rød skole (K) - kapasitetsutvidelse ombygging VEDTATT HP 2010-2013	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rød skole (K) - Erstatte "svart bygget"/gymsal Anslag: 35 mill	35,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Torp skole - rehabilitering og utvidelse Anslag: 40 mill	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Borge barneskole – kapasitetsutvidelse m.m (permanente lokaler). Planramme fastsettes senere.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nøkleby skole - utvidelse/ ny gymsal Anslag: 20 mill	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årum barneskole - kapasitetsutvidelse m.m (permanente lokaler). Planramme fastsettes senere.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Råkollen avdeling Fredenlund – nybygg	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Begby skole - Utvidelse kapasitet gymsal, SFO m.m	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	20,0	0,0	0,0	0,0
Hurrød skole - spesialrom Anslag: 5 mill	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0
Haugeåsen ungdomsskole - ombygging etter at Råkollen har flyttet VEDTATT HP 2010-2013	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
FRIS - nytt bygg Anslag: 75 mill	75,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	30,0	45,0	0,0

Inneklima/rehabilitering Skole	248,8	0,0	28,9	10,9	20,9	20,9	20,9	20,9	20,9	20,9	20,9	20,9	20,9	20,9
Uteanlegg/sikkerhet lekeutstyr	71,1	0,0	5,1	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Paviljonger	42,0	0,0	6,0	6,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Bygn.messig tilp. og tilpassning funk.hemmede	35,0	0,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Sum skole	1268,9	20	208	247,9	163,9	102,9	95,9	67,9	87,9	62,9	57,9	62,9	77,9	32,9

Alternativ investeringsplan – basert på bruk av paviljonger m.m

Tiltak/årstall Tall i mill	Tot. 2010- 2020 (netto)	Tidl. bev.	2010	2011	2012	2013	2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ny Gaustad u.skole (2009: 10 mill) - tot. 100 mill VEDTATT HP 2010-13	100,0	10,0	45,0	40,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny skole Østsiden (byggetrinn 1) (2008: 5,0 mill 2009 5,0 mill) T: 170 mill brutto - 166 mill netto. VEDTATT HP 2010-13	156,0	10,0	66,0	74,0	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny Råkollen skole (bygges i tilknytning til Gudeberg skole) VEDTATT HP 2010-13	51,0	0,0	10,0	41,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Permanent kapasitetsutvidelse Gudeberg skole VEDTATT HP 2010-13	29,0	0,0	0,0	10,0	19,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ny audioavdeling - Barnehage del VEDTATT HP 2010-13	3,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Borge u.skole (anslag 100 - 120 mill kr). VEDTATT HP 2010-13. Nytt anslag 170 mill.	170,0	0,0	40,0	57,0	73,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lunde skole – kapasitetsutvidelse løses med paviljonger. Gymsalløsning beholdes som i dag.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trosvik skole - kapasitetsutvidelse løses med paviljonger – hall kapasitet leies i eksterne haller	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kråkerøy ungdomsskole – kapasitetsutvidelse. Kapasitetsproblemer løses ved hjelp av pav.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rød skole (K) - kapasitetsutvidelse ombygging VEDTATT HP 2010-2013	2,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rød skole (K) - Erstatte "svart bygget"/gymsal Anslag: 35 mill	35,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Borge barneskole – løses ved hjelp av paviljonger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Råkollen avdeling Fredenlund. Løses midlertidig ved Mineberget.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Torp skole - rehabilitering og utvidelse Anslag: 40 mill . Rehabilitering gjennomføres. Kapasitetsutvidelse ved bruk av paviljonger.	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Årum skole - utvidelse SFO lokaler m,m løses med paviljonger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nøkleby skole - utvidelse løses ved hjelp av paviljonger – leie av hallkapasitet eksternt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Begby skole - Utvidelse kapasitet gymsal, SFO løses ved hjelp av paviljonger/leie av eksterne lokaler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hurrød skole - spesialrom løses med paviljonger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Haugeåsen ungdomsskole - ombygging etter at Råkollen har flyttet VEDTATT HP 2010-2013	3,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
FRIS - nytt bygg – utsettes – forutsetter videre leie i Gamlebyen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inneklima/rehabilitering Skole	248,8	0,0	26,9	6,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9	16,9
Uteanlegg/sikkerhet lekeutstyr	71,1	0,0	5,1	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Paviljonger – økes p.g.a økt paviljongbruk	72,0	0,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Bygn.messig tilp. og tilpassning funk.hemmede	35,0	0,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Sum skole	995,9	20	208	243	161,9	35,9	35,9	55,9	70,9	35,9	35,9	35,9	35,9	35,9

Møtebok

Behandlet av Formannskapet Bystyret	Møtedato 29.04.2010	Utvalgssaksnr. 67/10
--	-------------------------------	--------------------------------

Konseptvalgutredning for transportsystemet i Nedre Glommaregionen - Fredrikstad kommunes høringsuttalelse

Rådmannens innstilling

Rådmannen anbefaler formannskapet å gi slik innstilling til bystyret:

1. Statusbeskrivelsen:

- a) Trafikksystemet i regionen, og da spesielt Fredrikstad, er svært sårbart, og påvirker innbyggere og næringsliv negativt i stadig økende grad.
- b) Trafikksituasjonen for øvrig er forholdsvis dekkende beskrevet i rapporten. Kapitlet om parkering bør oppdateres. I tillegg til de trafikale forholdene bør statusbeskrivelsen også omhandle følgende forhold:
 - Hvilke utfordringer regionen står overfor.
 - Hvilke utfordringer bysentra står overfor som handelssenter, med stadig økende konkurranse mot byeksterne kjøpesenter og grensehandel.

2.

Behov:

- a) Nødetatene må defineres som primære interessenter

3.

Målene:

- a) Å legge til rette for en attraktiv, konkurransedyktig og miljøvennlig byregion bør være et av hovedmålene med transportpakken.
- b) En endring av reisemiddelvalg er nødvendig.
- c) God tilgjengelighet inn til bysentra og mellom Sarpsborg og Fredrikstad bysentra må prioriteres.
- d) Det bør i tillegg til de mål som er foreslått defineres et mål som viser en ambisjon mht å redusere sårbarheten i transportsystemet, og da spesielt mht kollektivtrafikk og nyttetransport.
- e) Ambisjonsnivået på samfunns målet og effektmålet knyttet til kjøretid for godstransport er for lavt. Framtidig kjøretid på viktige strekninger for godstransporten må være bedre enn i dag.

4. Kombinert konsept

- a) I tillegg til å legge til rette for bedre framkommelighet for sykkel og buss, må hensynet til framkommelighet for godstransport prioriteres.
 - Hele rv 109 bør ha A-prioritet.
 - Rv 111 bør også på sikt være hovedtransportåre for tungtrafikken mellom Borg Havn og E6. Strekningen må ha en kapasitet som bidrar til å nå målet knyttet til framkommelighet for godstransporten.
 - Alternativ bruk av kollektivfelt, slik at de også kan benyttes av tungtrafikk, må vurderes.

- b) Rv 108 Ny Kråkerøyforbindelse bør fullføres så raskt som mulig, og må derfor få A-prioritet.
- c) Kollektivfelt i Mosseveien bør inngå i prioritet B og ikke i prioritet A. Dette fordi man bør se effekten av utbygging av rv 110 Ørebekk – Simo først, før det tas stilling til evt. kollektivfelt i Mosseveien.
- d) KVU'en anbefaler at det bør utredes konkrete tiltak knyttet til arealbruk og restriktive tiltak for biltrafikk. Dersom det skal utredes må det gjøres som et regionalt grep. Videre må tiltakene ses i lys av de konkurransemessige utfordringer Sarpsborg og Fredrikstad bysentrum står overfor. En slik analyse må derfor i tillegg til rent trafikale betraktninger vurdere tiltakenes betydning mht bysentras attraktivitet og konkurransekraft. Rekkefølge og evt gjennomføringstidspunkt må også vurderes i lys av byenes attraktivitet og konkurransekraft.

5. Grønli

- a) Etablering av dobbelspor og ny stasjon på Grønli, er en viktig premiss for ønsket byutvikling i Fredrikstad.
 - b) Det forventes en samtidighet i planlegging og realisering av rv 110, dobbeltspor og ny jernbanestasjon på Grønli.
 - c) Dersom en realisering av dobbeltspor og ny stasjon på Grønli utsettes i tid, vil dette være svært uheldig mht ønsket byutvikling. En realisering av vegsystemet vil da tvinge seg fram.
6. Konseptvalgutredningens regionale perspektiv er viktig, men må ikke være til hinder for framdriften i Fredrikstad. Endelig vedtatt konsept må inneha en fleksibilitet som muliggjør en realisering av tiltak i Fredrikstad, tiltross for evt. ulik vedtak i kommunene.
7. For å kunne realisere det kortsiktige effektmålet må staten se på mulighetene for å starte planlegging og realisering av framkommelighetstiltak for sykkel og kollektiv raskere enn hva som tradisjonelt har vært mulig ved bompengefinansiering.
8. Rushtidsavgift, slik det er omtalt i kombinert konsept, oppfattes som en form for bompengennektering, og forventes derfor å være tidsbegrenset.

9. Endelig avklaring knyttet til finansiering, og derigjennom evt. rushtidsavgift, vil man måtte komme tilbake til når det skal fattes et endelig finansieringsvedtak som grunnlag for en bompengeproposisjon. Endelig lokalisering av bomstasjoner bør også drøftes i lys av ønsket byutvikling og de utfordringer bysentra og byregionen står overfor.
10. Portefølgestyring synes å være hensiktsmessig. Fredrikstad kommune forventer å delta i utforming av en styringsmodell for samarbeid.
11. Rv 109 Råbekken – Hatteveien ligger innenfor prioritet A. En raskest mulig realisering av denne strekningen er viktig både mht kollektivtrafikk, nyttetraffic og mht framtidig betjening av nytt sykehus på Kalnes. Fredrikstad kommune ber om at det avsettes midler til planlegging i 2011.
12. Lokalisering av ny broforbindelse over Glomma har også betydning for rv 109. Videre er en endelig brolokalisering av betydning for framtidig arealbruk i Fredrikstad, og da spesielt mht næringsutvikling. Fredrikstad kommune ber om at nødvendig planarbeid igangsettes også for avklaring av framtidig brolokalisering.
13. Fredrikstad kommune ber om at regjeringen behandler KS1 innen utgangen av 2010.

Fredrikstad, 21. 04.2010

Sammendrag

Konseptvalgutredning for transportsystemet i Nedre Glommaregionen er på høring, med høringsfrist 20.juni 2010. For at kommunens uttalelse skal foreligge før saken behandles i fylket legges det opp til en bystyrebehandling 6. Mai.

I KVVU'en defineres det behov, samfunns mål og effektmål. Videre er det utarbeidet 5 konsept. Virkningene av konseptene vurderes i fht de mål som er definert. I anbefalingen legges det til grunn et kombinert konsept. Dette konseptet gir imidlertid ikke tilstrekkelig måloppnåelse mht endret reisemiddelfordeling, så det anbefales at det i tillegg utredes ytterligere tiltak knyttet til konsentrert arealbruk, parkeringsrestriksjoner, miljøsoner, fartsgrenser med mer. Rådmannen mener at evt utredning av restriktive tiltak må skje som et regionalt grep og at evt restriktive tiltak må vurderes i lys av de utfordringer bysentra står overfor, og da ikke bare trafikalt.

De deler av kombinert konsept som ligger innenfor Fredrikstads kommunegrense samsvarer i stor grad med vedtatt Fredrikstadpakke. Kombinert konsept er imidlertid ytterligere spisset mht

sykkel- og kollektivsatsning, samt at det foreslås rushtidsavgift framfor ordinær bompengavgift. Rushtidsavgift, slik den er foreslått, er en form for bompenginnkreving og skal derfor være tidsbegrenset. Finansieringss spørsmålet tas ikke opp til vurdering i denne omgang, da det foreligger et prinsippvedtak fra mai 2007.

KVU'en konkluderer med at best måloppnåelse nås ved gjennomføring av en helhetlig regional tiltakspakke, men den sier også at man kan starte opp med tiltak og bompenger i Fredrikstad uavhengig av Sarpsborg.

I beskrivelse av dagens situasjon gis det en forholdsvis dekkende beskrivelse av trafikksituasjonen. Rådmannen ønsker imidlertid en omtale av sårbarheten i transportsystemet samt at det også bør defineres mål knyttet til reduksjon i sårbarhet. Videre bør statusbildet suppleres med de handelsmessige utfordringene sentrum og regionen står overfor.

I beskrivelsen av behov og mål bør målet om å legge til rette for en attraktiv, konkurransedyktig og miljøvennlig byregion fremheves. Regionale og lokale mål bør også omtales. Ambisjonsnivået på samfunns mål og effektmål knyttet til kjøretid for godstransport er for lavt.

I KVU'en omtales ny jernbanestasjon på Grønli positivt både mht kollektivtilbud og byutvikling. Det påpekes også at samtidighet vil være gunstig. Dobbeltspor og ny stasjon er imidlertid finansielt ikke en del av pakka. Rådmannen påpeker at en realisering av rv 110 vil tvinge seg fram, og at det derfor er en grense for hvor lenge man lokalt kan vente på statens beslutning og gjennomføring av dobbeltspor og ny stasjon.

I forhold til Samferdelsetatenes forslag til kombinert konsept ønsker rådmannen følgende endringer:

- Avventer kollektivfelt i Mosseveien til vi ser effekten av utbygging av rv 110 Ørebekk – Simo.
- Økt fokus på framkommelighet for næringstransport, og da spesielt tungtransport. Mulighet for alternativ bruk av kollektivfelt, slik at de også kan benyttes av tyngre kjøretøy.
- Hele rv 109 bør ha A-prioritet.
- Ny havnevei Østsiden – Årum kan tas ut, forutsatt at rv 111 får god framkommelighet for tungtrafikken.
- Rv 108 Ny Kråkerøyforbindelse bør prioriteres, og derfor ha A-prioritet.

Rådmannen støtter prioriteringen av sykkel og kollektiv.

Samferdselsmyndighetene legger til grunn at en realisering av transportpakken skal skje gjennom portefølgestyring. Rådmannen støtter dette synet, men påpeker at lokale myndigheter må delta på lik linje med staten.

Vedlegg

- 1 Kart over dagens hovedtransportsystem

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

1. Konseptvalgutredning: Transportsystemet i Nedre Glommaregionen
2. Ikke-prissatte konsekvenser
3. Fagrapport Finansiering

4. Fagrapport: Transportanalyse KVV Nedre Glomma

Alle dokumentene finnes også på følgende nettsadresse:
www.vegvesen.no/Fag/Publikasjoner/Horinger

Saksopplysninger

Generelt

Fredrikstad bystyre vedtok 10.05.2007 "Østfoldpakke fase 2 i Fredrikstad". I brev til Jernbaneverket og Vegdirektoratet datert 31.08.2007 skriver Samferdselsdepartementet blant annet at det er krav om Kvalitetssikring i tidlig fase, KS1, så snart som praktisk mulig for "Bypakke Fredrikstad". I brevet framgår det at veg og bane skal ses i sammenheng, samt at en skal vurdere transportsystemet i hele Nedre Glomma-regionen.

Kvalitetssikring i tidlig fase, KS1, er innført i samferdselssektoren fra 2006, og innebærer at store statlige prosjekter eller tiltakspakker med kostnadsramme over 500 mill kr skal kvalitetssikres i en tidlig fase, med det formål å sikre et samfunnsmessig godt beslutningsgrunnlag for valg av løsninger.

Som grunnlag for en KS1 skal det utarbeides en konseptvalgutredning (KVU). En KVU skal omfatte avklaring av interessenter, behov, mål og alternative løsninger (konsepter) og skal ende opp i en anbefaling i forhold til videre planlegging og utbygging. KVU'en skal høres.

Konseptvalgutredning for transportsystemet i Nedre Glommaregionen er nå på høring hos lokale og regionale myndigheter samt ulike interessegrupper, og det er i den forbindelse den nå legges frem for politisk behandling i Fredrikstad.

Regjeringen skal med utgangspunkt i KVU'en, høringsuttalelsene og rapport fra konsulentgrupperingen som kvalitetssikrer konseptvalgutredningen (KS1), vedta konseptvalg og legge rammer for videre planlegging.

Høringsfristen er 20.juni 2010.

For at kommunens uttalelse skal foreligge før saken behandles i fylket legges det opp til en bystyrebehandling 6. Mai.

Finansiering

Da det allerede foreligger et prinsippvedtak knyttet til finansiering i Fredrikstad, vil det i flg. Statens vegvesen, i denne sammenheng ikke være behov for et nytt prinsippvedtak.

Behov og mål

I KVU'en for transportsystemet i Nedre Glomma-regionen er følgende behov, samfunnsmål og effektmål definert:

Prosjektutløsende behov

- På kort sikt (dvs. innen 5 år) er det behov for å bedre tilbudet og framkommeligheten for gange, sykkel og kollektivreiser for å endre reisemiddelfordelingen.
- På lengre sikt (dvs. innen 20 år) er det behov for å dekke transportbehovet for forventet befolkningsutvikling.

Samfunnsmålet er selve ideen og formålet med prosjektet, og skal legge grunnlaget for en ønsket og prioritert utvikling i regionen. Samfunnsmålet er definert på grunnlag av analysene

av behov og interesser, og med støtte i regionale mål for Østfold og i nasjonale føringer. Ambisjonene i samfunnsmålet uttrykkes gjennom effektmålene.

Samfunnsmålet er:

Regionen skal i 2030 håndtere transportetterspørselen innen person- og godstransport mer effektivt enn i dag.

Med dette menes at:

- Reisetiden for persontransport skal reduseres.
- Persontransportkapasiteten inn mot og mellom bysentrene skal øke i forhold til forventet befolkningsvekst.
- Kjøretiden på viktige strekninger for godstransport skal være minst like god som i dag, og forutsigbarheten skal være bedre.
- Andelen personreiser som foretas med andre transportmidler enn bil skal være økt til et nivå tilsvarende gjennomsnittet for liknende byområder i Norge.

Effektmål et er:

Kort sikt: (Fokus dagens brukere og dagens system)

- På de viktigste sykkelrutene skal det kunne sykles sikkert i hastigheter opptil 25-30 km/t.
- Reisetid med kollektivtrafikk skal reduseres med 10 % på viktige ruter.

Lang sikt: (Fokus: Bedre transportkapasitet for å takle befolkningsvekst)

- På et sammenhengende hovedsykkelnett skal det kunne sykles sikkert i hastigheter opptil 25-30 km/t.
- Reisetid med kollektivtransport skal reduseres med 20 % på viktige ruter.
- Kjøretid for godstransport mellom terminaler og mellom terminaler og E6 skal være minst like god som i dag.
- Forsinkelse i rush for personbil på hovedveinettet skal ikke være større enn i dag.

Konsept

Det er definert 5 alternative konsept samt et kombinert konsept.

Konsept 0: referansekonsept år 2030 - (Utvikling i tråd med trender med samme rammebetingelse som i dag)

Konsept 1: Tiltak som kan redusere biltrafikken

Konsept 2: "Bypakke Fredrikstad"

Konsept 3: Samlet bypakke Nedre Glomma

Konsept 4: Miljøvennlig transport i Nedre Glomma

I alle konseptene er prinsippet om at behovene skal imøtekommes "på lavest mulig tiltaksnivå" lagt til grunn. Det betyr at man ved vurdering av tiltak har fulgt følgende firetrinnsmetodikk:

Trinn 1: Tiltak som påvirker transportetterspørsel og valg av transportmiddel

Trinn 2: Tiltak som gir mer effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur og/eller kjøretøy

Trinn 3: Forbedringer av infrastrukturen

Trinn 4: Nyinvesteringer og større ombygginger av infrastrukturen.

Konklusjonen fra virkningsanalysene

"Fra analysen av konseptenes virkninger kan det trekkes en del konklusjoner som må være førende i utviklingen av en anbefalt strategi.

1) Konsept 3 og 4, dvs et regionalt konsept, gir best måloppnåelse. Anbefalt strategi bør kombinere de beste tiltakene i disse.

2) De partielle studiene har gitt oss en del avklaringer:

- a) En Indre Markalinje vil gi dårligere måloppnåelse, og bør derfor ikke inngå. En videreutvikling av rv 110 gjennom Fredrikstad sentrum bør velges.
 - b) En ny, mellomliggende bru over Glomma bør inngå, og en lokalisering mellom Sellebakk og Råbekken synes å gi de beste virkningene mht avlastning av Fredrikstad bru.
 - c) Sarpsfossen: Kryssing av Glomma for rv 118 via Hafslundsøy gir bedre måloppnåelse og samfunnsøkonomisk nytte enn utvidet kapasitet ved dagens bru. Alternativet via Hafslundsøy bør inngå, (med to eller fire felt, avhengig av den videre bruk av dagens bru).
 - d) Ny, fremtidig havnevei via Borge kirke og Borge varde gir ingen tydelig beregningsmessig måloppnåelse, men bør likevel bygges på sikt. Dette er begrunnet i nødvendig, fremtidig avlastning av rv 111, (som bør utvides til firefelts vei først, med tanke på miljøbelastninger og bussenes fremkommelighet).
 - e) Vedrørende omlegging av jernbanen: Analysene viser at det vil være uheldig dersom omlegging av jernbanen og flytting av jernbanestasjonen til Grønli blir utsatt for lenge. Omlegging av jernbanen forenkler en utvidelse av rv 110 Simo - St.Croix, som er en premiss for å avlaste gatenettet i sentrum og derigjennom gi bussene, gående og syklende bedre og sikrere fremkommelighet. Ny jernbanestasjon vil i seg selv være et viktig element i et forbedret kollektivtilbud.
 - f) Et lokalt togtilbud Sarpsborg - Fredrikstad har for svakt trafikkgrunnlag til å kunne inngå i en anbefalt strategi. En bevisst arealutvikling nær jernbanen og mulige stasjonslokaliseringer kan øke dette grunnlaget i fremtiden.
- 3) Fra beregnede virkninger i trafikkmodellen kan det også trekkes viktige konklusjoner, som bør ha betydning ved prioritering av de ulike tiltakene:
- a) Bompenger med tidsdifferensierte takster, dvs med rushtidsavgift, er det beste virkemidlet for å møte de definerte mål og krav: Redusere trafikkbelastningen på veinettet i bysentra, redusere bilandelen og øke kollektivandelen.
 - b) Parkeringsrestriksjoner i bysentra virker positivt i forhold til definerte mål og krav.
 - c) En tettere arealutnyttelse, (jf f.eks. punkt 2f), bør være en del av tiltaksporteføljen.
 - d) Ved beregningene har det fremkommet at tiltakene rv 117 Åledalslinjen og ferdigføringen av rv 108 Ny Kråkerøyforbindelse frem til Kråkerøy kirke har svært liten virkning i forhold til definerte mål og krav. (Tiltakene kan like fullt ha miljø- og trafikksikkerhetsmessige virkninger lokalt)
 - e) Noen veibyggingstiltak i de alternative konseptene viser seg å ha liten trafikkmessig betydning, og dermed også liten virkning på definerte mål og krav, (og antatt dårlig samfunnsøkonomisk nytte). Blant disse nevnes Sentrumsring Yven - rv 109 i Sarpsborg.

Kombinert konsept

På bakgrunn av virkningsanalysene og definerte behov og mål anbefales et kombinert konsept. Følgende prioriteringsprinsipper legges til grunn for utforming av kombinert konsept:

”De definerte mål og krav forutsetter en dreining av reisemiddelvalget, fra bil til kollektiv, sykkel og gange. For å oppnå dette må utvikling av ny veikapasitet begrenses og restriksjoner på biltrafikk inn mot sentrum introduseres. En forutsetning for dette er at det tidlig utvikles et godt tilbud for alternative reisemåter, dvs med sykkel, gange, buss, ferje og jernbane.

- Tiltak med god virkning i forhold til definerte mål og krav må vedtas, planlegges og settes inn tidligst mulig, inklusive parkeringsrestriksjoner og rushtidsavgift. Tiltakene er derfor delt inn i prioritet A, B og C, hvor A-prosjekter har høyest prioritet. Inndeling av

tiltak i prioritet A, B og C må også sees i sammenheng med anbefalingen om å legge opp til porteføljestyring med utgangspunkt i målene for bypakken, jf. kap. 8.1.3.

- Tidlig oppstart i utviklingen av et forbedret hovedsykkelveinnett er viktig.
- Et forsterket kollektivtilbud (ferje og buss) må prioriteres høyt.
- Veitiltak som bedrer fremkommeligheten for bussene, dvs utvikling av kollektivfelt o.a., prioriteres også høyt. Det anlegges kollektivfelt inn mot sentrum for å gi busstrafikken bedre fremkommelighet her. (Dette kan også åpne opp for en større fleksibilitet i utviklingen av busstilbudet, for eksempel med pendelruter mellom Sarpsborg og Fredrikstad).
- Kapasitetsutvidelser for biltrafikken gjøres kun på strekninger av stor betydning for tungtrafikken, eller der de samtidig gir vesentlig avlastning av øvrig veinett til fordel for bussene, gående og syklende. (Som følge av dette vil man på noen kritiske strekninger oppleve "flaskehalsproblemer", hvor det på sikt kan være aktuelt å sette inn ekstra trafikkregulerende tiltak. Eksempler her er rv 110 Simo - Ørebekk, og rv 118 over Glomma)."

Fredrikstaddelen av kombinert konsept inneholder følgende prioriterte tiltak og har følgende finansieringsbehov:

Rv/Fv	Prosjekt /tiltak	Kostnad	Aggregert kostnad
Prioritet A			
	Tiltak for syklende og gående	470	470
	Styrket busstilbud	800	1270
	Styrket fergetilbud	60	1330
	Nordre tangent	53	1383
	Mosseveien	134	1517
110	Ørebekk – Simo, 2 kollektivfelt	209	1726
109	Råbekken – Hatteveien, 4 felt	506	2232
109	Omprioritering til 2 kollektivfelt		2232
110	St.croix – Østsiden, gang- sykkelbaner, kollektivfelt	330	2562
Prioritet B			
	Ny bru Råbekken – Sellebakk	789	3351
	Østsiden – Moum, 2 kollektivfelt	744	4095
	Grønli – St.croix, 4 felt (vest)	317	4412
	Simo – Grønli, 4 felt	295	4707
Prioritet C			
109	Hatteveien – Rolvsøysund	425	5132
	Ny havnevei Østsiden – Årum	486	5618
108	Ny Kråkerøyforbindelse	419	6037
117	Åledalslinjen	244	6281

Sarpsborgdelen av kombinert konsept inneholder følgende prioriterte tiltak og har følgende finansieringsbehov:

Rv/Fv	Prosjekt /tiltak	Kostnad	Aggregert kostnad
Prioritet A			
	Tiltak for syklende og gående	280	280
	Styrket busstilbud	800	1080
118	Hafslundsøy 2 felt + kollektivfelt til Dondern	634	1714

111	Ny rv øst for Hafslund	231	1945
	Forbindelse Vingulmorkveien – rv 109 Torsbekkdalen	91	2036
109	Utvivelse for 2 kollektivfelt på strekningen X	296	2332
	Forbindelse til Greåkerveien – X Sandesund, Forbindelse rv 109 – Greåkerveien	63	2395
Prioritet B			
114	Greåker - Grålum	295	2690
Prioritet C			
109	Rolvsvøysund – X Forbindelse Greåker, 4 felt	849	3539

I tillegg inneholder kombinert konsept forslag om tidsdifferensierte bompengesatser og parkeringsrestriksjoner.

I og med at kombinert konsept bare delvis bidrar til ønsket måloppnåelse er anbefalingen at det i tillegg til kombinert konsept også utredes konkrete tiltak (mer konsentrert arealbruk og mer restriktive tiltak for biltrafikk) for å nå kravet om en reisemiddelfordeling på nivå med sammenliknbare byer.

Inntekspotensial og finansieringsevne

Inntekspotensial og finansieringsevne ved ulike bompengoordninger er vurdert. Ut fra de beregninger som er gjort er det kun konsept 1 og 4 som kan finansieres fullt ut med bompenger. De øvrige konseptene vil måtte ha offentlig medfinansiering. Det vil være behov for nye og mer detaljerte beregninger av inntekspotensial og finansieringsevne etter konseptvalgutredningen og KS1.

Bystyrets vedtatte mål og prioritering ved behandling av Østfoldpakke fase 2 i Fredrikstad

Overordnet mål:

En realisering av Østfoldpakke fase 2 i Fredrikstad skal bidra til å sikre en ønsket utvikling av Fredrikstad mht:

- Næringsutvikling og verdiskaping; i form av å trygge eksisterende og legge til rette for nye arbeidsplasser.
- Miljø; i form av å redusere energiforbruket, utslipp av klimagasser, lokal luftforurensning og støy.
- Samfunnsøkonomi: i form av å legge til rette for gode helhetsløsninger mht arealbruk og offentlig infrastruktur, samt redusere de negative konsekvenser av vegtrafikken, som miljøulemper og trafikkulykker.

Hovedmål

- Utvikle et transportsystem som er effektivt og sikkert for alle grupper reisende (gående, syklister, kollektivreisende og reisende med bil) og for transport og distribusjon av gods og varer.
- Utvikle et transportsystem som bidrar til økt persontransportkapasitet.
- Utvikle et transportsystem som bidrar til ønsket byutvikling i tråd med kommuneplanen.
- Utvikle et transportsystem som bidrar til lavere energiforbruk og mindre forurensning.
- Legge til rette for at en større andel av reisene kan skje uten bruk av privatbil, dvs ved gange, bruk av sykkel, buss, ferje og/ eller tog.

Delmål

- Bedre framkommeligheten for syklende på de mest kritiske vegstrekningene
- Bedre framkommeligheten for kollektivtrafikken på de mest kritiske vegstrekningene
- Redusere sårbarheten på det sentrumsnære vegnettet.
- Bedre framkommeligheten (dvs. kjøretiden) til E6.
- Utvikle et nytt kollektivknutepunkt på Grønli.

Tiltak	kostnad
Prioritet 1 <ul style="list-style-type: none">• Etablere sammenhengende hovedsykkelvegnett• Styrke ferjetilbudet, inkl. ferjeleier• Rv 110 Ørebekk – Simo bygges om til firefeltsveg - hvorav ett felt i hver retning etableres som sambruksfelt	160 12 135
Prioritet 2 <ul style="list-style-type: none">• Ferdigføring av prosjektet rv 108 Ny Kråkerøyforbindelse• Rv 109 Råbekken – Rolvsøysund bygges som ny firefeltsveg, inkl nytt kryss og forbindelse til rv 112, nødvendige miljø- og trafikksikkerhetstiltak langs rv 112 utføres.• Rv 110 St. Croix – Østsiden bygges ut til firefeltsveg - hvorav ett felt i hver retning etableres som sambruksfelt (Jf prioritet 1C)	285 405 110
Prioritet 3 (i vilkårlig rekkefølge): <ul style="list-style-type: none">• Nytt dobbeltspor Seut - Rolvsøysund inkl. ny jernbanestasjon på Grønli• Rv 110 Grønli – St. Croix bygges om til firefeltsveg• Evt.: Styrking av busstilbudet (drift, materiell)• Ny rv 111 bygges ut Østsiden – E6	40 270
Prioritet 4: (i rekkefølge) <ul style="list-style-type: none">• Rv 117 Åledalslinjen bygges ut• Nordre tangent bygges ut• Rv 110 Simo – Grønli bygges om til firefeltsveg	125 35 275
Prioritet 5: <ul style="list-style-type: none">• Ny bru over Glomma rv 109 Valle/rv 111 Torp• Rv 107 - omlegging ved Bekkevold	240 24
Etterfølgende prosjekter, (evt): <ul style="list-style-type: none">• Videreutvikling av rv 110 mot Råde• Evt.: Rv 109 videreført som firefeltsveg frem til E6 ved Alvim (i samarbeid med Sarpsborg kommune)• Markalinje rv 109 – rv 110	360

Økonomiske konsekvenser

Slik det kortsiktige effektmålet er definert, vil det kreve behov for ressurser til både planlegging og utbygging av fysiske tiltak både på riksveg, fylkesveg og kommunalvegnettet. Skal

effektmålet nås innebærer det at man også i kommunens budsjetter avsetter midler til sykkeltiltak.

Ansattes medbestemmelse

Ikke relevant for saken.

Vurdering

Generelt

KVU'en er bygd opp etter følgende struktur: situasjonsbeskrivelse, behov, mål, krav, alternative konsepter, virkning og måloppnåelse, kombinert konsept. Dette kan være en hensiktsmessig struktur for enkeltprosjekter, men for store regionale transportpakker kan strukturen virke noe uhensiktsmessig. Infrastruktur er et virkemiddel for å nå ønsket samfunnsutvikling, som gjerne inneholder flere mål. Å skulle definere kun ett prosjektutløsende behov og ett samfunns mål anses derfor som både vanskelig og lite hensiktsmessig.

Regional transportpakke og gjennomføring

I KVU'en har det vært satt fokus på transportsystemet i Nedre Glomma-regionen. Rådmannen mener dette er hensiktsmessig da vi har stort sett felles bolig og arbeidsmarked og at vi som region står overfor noen felles utfordringer.

Fredrikstad bystyret fattet våren 2007 et prinsippvedtak om bompenger samt en tiltaksrekkefølge for prosjekt i Fredrikstad. Et tilsvarende vedtak finnes ikke i Sarpsborg. Rådmannen vil påpeke viktigheten av at framdriften på prosjekt i Fredrikstad ikke hemmes av et evt. negativt finansieringsvedtak i Sarpsborg, eller av en mangel på samtidighet i de to kommunene. Rådmannen har merket seg at KVU'en konkluderer med at man kan starte opp med tiltak i Fredrikstad uavhengig av Sarpsborg.

Status

Rådmannen mener trafikksituasjonen er forholdsvis dekkende beskrevet i rapporten. Men rådmannen vil understreke opplevelsen av et svært sårbart trafikksystem, som i økende grad påvirker innbyggerne og næringslivet negativt.

Rådmannen vil også påpeke at slik trafikksystemet er i dag gir det lite handlingsrom mht alternativ bruk av sentrumsgatenettet.

I beskrivelsen av parkeringssituasjonen er det brukt data fra år 2000. Siden den gang har det skjedd endringer i parkeringspolitikken. Der er blant annet innført progressive takster, flere boligsoneparkeringsområder og avgift knyttet til boligsoner. Takstnivået har økt. Videre er flere p-plasser på gatenivå fjernet som følge av fortetting. Ved utbygging av Apensfjellet p-hus og p-hus under Fredrikstad stadion, er strategien i gjeldende sentrumsplan om etablering av p-hus i en ring rundt bysentrum i ferd med å realiseres.

Rådmannen mener at Fredrikstad sentrum, som handelssenter, står overfor store utfordringer. Hvis en ser på utviklingen i varehandelen i Fredrikstad i perioden 2004-2008 har den økt med 1 milliard kroner, dvs 26 %. Det meste av økningen har imidlertid skjedd utenfor sentrum. Dette er et viktig statusbilde når en har et mål om attraktive, konkurransedyktig og miljøvennlig byer.

Behov og mål

Infrastruktur er et virkemiddel for å realisere ønsket samfunnsutvikling. Rådmannen mener derfor at også regionale og lokale mål bør omtales.

Å legge til rette for en attraktiv, konkurransedyktig og miljøvennlig byregion bør være en av hovedintensjonene med en framtidig transportpakke. Rådmannen mener dette ikke framkommer godt nok, verken i situasjonsbeskrivelsen, behov eller i målformulering.

For å kunne utvikle attraktive og konkurransedyktige byregioner, kreves det et bredt sammensatt spekter av virkemidler. Infrastruktur er et av dem. Når man skal velge strategi mht infrastruktur er det nødvendig å se hvilke utfordringer byregionen står overfor, og da ikke bare trafikalt. Rådmannen savner denne type betraktninger i KVVU'en.

Som en del av behovsvurderingen gjøres det en interessentanalyse. Rådmannen mener nødetatene bør defineres som primære interessenter, og ikke sekundære.

Dagens transportsystem, og da spesielt mht vegtransport, er svært sårbart. Dette gjelder hele regionen, men spesielt i sentrale deler av Fredrikstad. Sårbarhet omtales i situasjonsbeskrivelsen, men gjenspeiles ikke i omtale av behov og mål. I målene står det at "forutsigbarheten skal være bedre". Rådmannen mener dette ikke er dekkende. Et av målene bør være å redusere sårbarheten i transportsystemet, og da spesielt mht kollektivtransport og nyttetransport.

Videre mener rådmannen at hensynet til de utfordringer næringslivet og da spesielt godstransporten står overfor er hensyntatt i for liten grad. I Samfunnsmålet, som er et prioriteringsgrunnlag, og i effektmålene, som viser ambisjonene, sies det hhv at "kjøretiden på viktige strekninger for godstransport skal være minst like god som i dag" og "kjøretiden mellom terminaler og mellom terminaler og E6 skal være minst like god som i dag". Rådmannen mener dette er en for lav ambisjon.

Det prosjektutløsende behovet deles inn i "på kort sikt (innen 5 år)" og "på lang sikt (innen 20 år)". Rådmannen oppfatter at dette gjøres blant annet ut fra hva som er realistisk mht gjennomføringstidspunkt. Behovet på kort sikt er knyttet til bedre tilbud og framkommelighet for gange, sykkel og kollektivreiser, for å endre reisemiddelfordelingen. Rådmannen er positiv til økt fokus på miljøvennlig transport og endret reisemiddelfordeling. Rådmannen ser også at en endring i reisemiddelfordeling krever en bevisst tiltaks- og gjennomføringsrekkefølge. Dersom effektmålene skal nås (dvs de målene som viser ambisjonsnivået), vil det også på kort sikt være behov for store investeringer, som det med dagens økonomi ikke vil være rom for uten alternativ finansiering. Rådmannen ber derfor staten se på mulighetene for å komme i gang med planlegging og realisering av denne type tiltak raskere enn hva som tradisjonelt har vært mulig når noe skal finansieres med bompenger.

Å utvikle et kollektivknutepunkt på Grønli, med en samlokalisering av jernbanestasjon, buss- og taxiterminal er et av grepene i vedtatt byomformingsstrategi. I Fredrikstadpakka ble "utvikle et nytt kollektivknutepunkt på Grønli" derfor definert som et delmål. Det er ikke tilfelle i KVVU'en. KVVU'en omtaler imidlertid flytting av jernbanestasjon til Grønli i flere anledninger. Rådmannen opplever at Samferdselsetatene ser på dette grepet som svært hensiktsmessig, både mht forbedret kollektivtilbud og byutvikling. Det påpekes at en samtidighet i planprosess og utbygging (for dobbeltspor, ny stasjon, utvidelse av rv 110 og omlegging av kryss mellom rv 110 og rv 109) vil være gunstig både sett i fht byutvikling, kostnader samt reduserte ulemper for omgivelsene.

Rådmannen mener samtidighet bør tilstrebes.

En samtidighet oppleves imidlertid som en utfordring da finansiering av veg kan skje med bompenger, mens jernbane tradisjonelt finansieres av staten.

Rådmannen mener det vil være en grense for hvor lenge man lokalt kan vente på at staten beslutter og gjennomfører en realisering av dobbeltspor og ny stasjon. En utvidelse av rv 110 til 4 felt er av vesentlig betydning mht å kunne redusere sårbarheten i transportsystemet, bedre framkommeligheten, samt avlaste det lokale vegnettet, både i sentrum og i sentrumsnære boområder. En avlastning av bygatenettet er viktig mht å kunne skape et mer attraktivt bysentrum. En realisering av rv 110 i nær framtid tvinger seg derfor fram.

Konseptene

Under kapittel 6.2.3 Utvikling av gang- og sykkelvegtilbudet vises det til sykkelhovedplanen for Fredrikstad. Rådmannen vil bare gjøre oppmerksom på at det ikke er den endelig vedtatte sykkelhovedplanen det vises til. Endelig vedtatt sykkelhovedplan har noe høyere kostnadsnivå og en annen prioriteringsrekkefølge enn det som vises i KVVU'en.

Kombinert konsept

Rådmannen oppfatter at de deler av kombinert konsept som ligger innenfor kommunegrensen, i stor grad samsvarer med vedtatt Fredrikstadpakke. Kombinert konsept er noe mer spisset da det er foreslått en større satsning på sykkel og kollektiv. I Fredrikstadpakka ble sambruksfelt anbefalt ved kapasitetsutvidelse, mens det i KVVU'en anbefales kollektivfelt. I KVVU'en foreslår man å bruke ca 17% på til drift av ferge og kollektiv. Da Fredrikstadpakka ble vedtatt var det ikke formelt godkjent å benytte bompenginntekter til drift. Rådmannen mener det også bør avsettes midler til drift av sykkelvegnettet.

Prioriteringene som gjøres i kombinert konsept bygger i stor grad på en strategi om å imøtekomme behovene "på lavest mulig tiltaksnivå". Dvs:

Trinn 1 – Tiltak som påvirker transportetterspørsel og valg av transportmiddel

Trinn 2 – Tiltak som gir mer effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur og/eller kjøretøy

Trinn 3 – Forbedringer av infrastrukturen

Trinn 4 - Nyinvesteringer og større ombygginger av infrastrukturen

Denne 4-trinnsmodellen ble også lagt til grunn ved utarbeidelse av Fredrikstadpakka. Rådmannen mener dette er en hensiktsmessig innfallsvinkel. Rådmannen mener imidlertid at man ved vurdering av tiltak ikke kun kan se på transportsituasjonen isolert. Dette kommenteres nærmere under avsnitt om restriktive tiltak.

Rådmannen mener det er et stort potensial mht økt sykkeltrafikk i Fredrikstad og Sarpsborg. I Fredrikstad har ca 50% av de som både bor og jobber innenfor kommunen mindre enn 15 minutters sykkelavstand mellom hjem og arbeidsplass. En strategi som bygger oppunder sykkel-satsning er i samsvar med rådmannens holdning.

Rådmannen mener videre det er riktig å legge til rette for bedre framkommelighet for buss. Dette vil kreve store investeringer.

Tiltross for at framkommelighet for buss bør prioriteres, anbefaler rådmannen at man avventer kollektivfelt i Mosseveien, til man ser effekten av utbyggingen av rv 110 Ørebekk – Simo. Da reguleringsplanen for rv 108 ble utarbeidet, ble kollektivfelt i Mosseveien vurdert. Anbefalingen den gang var at med bedre trafikkavvikling på rv 110 vil også framkommeligheten i Mosseveien bedres. For busstrafikken var og er det fremdeles viktig å få kollektivfelt fra Fjellberg og inn mot Simorundkjøringen. Dette vil kunne realiseres nå i forbindelse med rv 108 da Fylkestinget har bevilget midler til Fjellberg bro. Med utgangspunkt i dette mener rådmannen at Kollektivfelt i Mosseveien bør ha prioritet B.

I tillegg til sykkel og buss mener rådmannen det også i større grad må fokuseres på framkommelighet for næringstransport – og da spesielt tungtransport.

Skal Fredrikstad være konkurransedyktig må næringslivet sikres god framkommelighet, både internt i kommunen, mellom Sarpsborg og Fredrikstad og mellom Fredrikstad og E6. Dette er også i tråd med Nasjonal Transportplan "...rushtidsforsinkelsene for næringslivets transport og kollektivtransporten i de største byene skal reduseres i perioden".

Rådmannen ønsker at man ser på en alternativ bruk av kollektivfelt, slik at de også kan benyttes av tyngre kjøretøy. Et "tungbilfelt" kan styrke konkurranseflaten mellom kollektivtrafikk og privatbiltrafikk til fordel for bussen, samtidig som viktige samfunnsfunksjoner som varetransport blir avvirket mer effektivt.

I kombinert konsept beskrives følgende tungtransportnett: Rv 111 fra Borg Havn til Sellebakk, ny Glommakryssing fra Sellebakk til Råbekken, rv 109 Råbekken – Alvim, samt ny framtidig havnevei Fredrikstad bru – Årum (over Vetatoppen). Både strekningen Hatteveien – Gamle Greåkervei og framtidig havnevei har prioritet C. Rådmannen mener hele rv 109 bør ha prioritet A, da dette er en svært viktig forbindelse mellom bysentra og mellom Fredrikstad og E6.

En kapasitetsforbedring på rv 109 fra Rolvsøysund til Alvim fordrer et finansieringsvedtak i Sarpsborg. Dette gjør at rådmannen oppfatter kombinert konsept som mer sårbart enn Fredrikstadpakka.

Rådmannen stiller spørsmål ved tiltaket Ny Havnevei Østsiden – Årum. Dette er en forbindelse som for godstransport, har en lite hensiktsmessig vertikalprofil. Videre går denne strekningen gjennom tettstedet Begby, hvor det også er mye randbebyggelse som vil bli berørt.

Rådmannen mener at rv 111 også på sikt må være hovedtransportåre for tungtransporten mellom Borg Havn og E6, men da med en forutsetning om at evt. kollektivfelt også må kunne disponeres av tungtrafikken.

I kombinert konsept er ferdigstilling av rv 108 Ny Kråkerøyforbindelse i prioriteringsgruppe C. Prosjektet er dermed skjøvet ut i tid i forhold til vedtaket i tilknytning til Fredrikstadpakka. I Fredrikstadpakka inngikk prosjektet i prioriteringsgruppe 2. Rådmannen mener det er uheldig med en utsettelse av dette prosjektet. Da rv 108 ble regulert var hensikten å etablere en ny riksvegforbindelse mot Hvaler, som kunne avlaste eksisterende Kråkerøyvei. Intensjonen var og har hele tiden vært å realisere hele prosjektet, dvs. helt ut til Kråkerøy kirke, samt med gang-/sykkelforbindelse over Kjøkkøysundbro. Dette ble tydelig formidlet både av Fredrikstad kommune og Statens vegvesen. Det ligger derfor en forventning i Fredrikstadsamfunnet, og da spesielt på Kråkerøy, om en fullføring av hele prosjektet. Rådmannen synes derfor det er svært uheldig at Staten utsetter en fullføring.

Et annet aspekt er ønske om mest mulig kontinuerlig planlegging og utbygging i Fredrikstad. Statens vegvesen har etablert en prosjektorganisasjon i Fredrikstad som har stått for utbygging av første del av rv 108. Denne delen av rv 108 vil være ferdig i løpet av 2010. Til dels samme organisasjon skal ha ansvar for regulering av rv 110 Ørebekk – Simo. Dette arbeidet startes opp i disse dager. Rådmannen mener det vil være samfunnsøkonomisk gunstig at denne prosjektorganisasjonen også får ansvar for videre detaljprosjektering og utbygging av de gjenværende delene av rv 108. Rv 108 er ferdig regulert, med unntak av kryss Rødsveien/Glomboveien. Planmessig sett er derfor dette prosjektet det som raskest kan realiseres. Rådmannen mener derfor at en fullføring av rv 108 Ny Kråkerøyforbindelse bør prioriteres.

Restriktive tiltak

Da kombinert konsept ikke gir tilstrekkelig måloppnåelse, anbefales det i KVVU'en at det bør utredes konkrete tiltak knyttet til arealbruk og restriktive tiltak for biltrafikken. Dersom det skal gjøres må det gjøres som et regionalt grep.

Delmålet i Framtidens byer om å utvikle attraktive byer, fordrer at det samtidig også fokuseres på byenes og bysentras konkurransekraft. Ved vurdering av restriktive tiltak er det derfor viktig å se tiltakene i lys av de utfordringer Sarpsborg og Fredrikstad bysentra står overfor. En slik analyse må derfor være mer enn bare rent trafikale betraktninger. Rækkefølgebetraktninger bør blant annet gjennomføres.

Finansiering

Rådmannen legger til grunn at rushtidsavgift, slik det er omtalt i kombinert konsept, er en form for bompengeneinnkreving, og derfor skal være tidsbegrenset.

Fredrikstad bystyre fattet i mai 2007 et prinsippvedtak om bompengefinansiering. Rådmannen mener det ikke er grunnlag for å ta dette opp til ny vurdering nå. Endelig avklaring og stillingstaking til evt rushtidsavgift vil man måtte komme tilbake til når det skal fattes et endelig finansieringsvedtak, som grunnlag for en bompengeproposisjon.

I vurderingen knyttet til bomstasjonslokalisering mener rådmannen det også er viktig å se på lokaliseringen i lys av ønsket byutvikling.

Portefølgestyring

Det legges til grunn at en realisering av transportpakken skal skje gjennom en portefølgestyringsmodell. Rådmannen anser dette som hensiktsmessig da en oppnår en større fleksibilitet. Rådmannen mener det er viktig at lokale myndigheter deltar på lik linje med staten, og at lokale myndigheter også er med på utforming av en styringsmodell for samarbeid.

Videre planlegging

Rv 109 Råbekken – Hatteveien ligger innenfor prioritet A. En raskest mulig realisering av denne strekningen er viktig både mht kollektivtrafikk, nyttetraffic og mht framtidig betjening av nytt sykehus på Kalnes. Rådmannen ber derfor om at det avsettes midler til planlegging.

Lokalisering av ny broforbindelse over Glomma har også betydning for rv 109. Videre er en endelig brolokalisering av betydning for framtidig arealbruk i Fredrikstad, og da spesielt mht næringsutvikling. Rådmannen ber derfor om at nødvendig planarbeid igangsettes også for avklaring av framtidig brolokalisering.

Skal en nå det kortsiktige effektmålet må det avsettes statlige, fylkeskommunale og kommunale midler til planlegging og realisering av sykkeltiltak, også før en evt. bompengeproposisjon er vedtatt.